

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Університет імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща)

Університет м. Ніш (Сербія)

Північний національний університет м. Інчуань, провінція Нінся

(Китайська Народна Республіка)

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького

**ЕКОНОМІКА, УПРАВЛІННЯ, ОСВІТА І НАУКА:
ТРАНСФЕР ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

14-15 січня 2020 року

Мелітополь-2020

Організаційний комітет

Солоненко А. М. – доктор біологічних наук, професор, ректор МДПУ імені Богдана Хмельницького, д. б. н., голова

Москальова Л. Ю. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи МДПУ імені Богдана Хмельницького, заступник голови

Пшенична Л.В. – кандидат наук з держуправління, професор, перший проректор СумДПУ імені А.С. Макаренка, заступник голови (Україна)

Члени оргкомітету

Бєльчев П.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету інформатики, математики та економіки МДПУ імені Богдана Хмельницького (Україна)

Бонк З. – Dr Hab. Inż. Prof., ректор Університету імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща)

Джан Сянюн – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету музики і танцю Північного національного університету (провінція Нінся, КНР)

Кудріна О.Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування СумДПУ імені А.С. Макаренка (Україна)

Петренко В.А. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри управління та адміністрування МДПУ імені Богдана Хмельницького (Україна)

Семеніхіна О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інформатики СумДПУ імені А.С. Макаренка (Україна)

Сунчіца Д. М. – доктор філологічних наук, професор, декан педагогічного факультету м. Вране Університету м. Ніш (Сербія)

Чижова В.І. – доктор економічних наук, професор, МДПУ імені Богдана Хмельницького (Україна)

Дядечко С.Ю. – кандидат економічних наук, доцент, МДПУ імені Богдана Хмельницького (Україна)

Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 січня 2020 року, м.Мелітополь. 2020. – 128 с.

Матеріали подано в авторській редакції

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Економічний розвиток держави і регіонів у цифрову епоху: проблеми та перспективи.....	6
Безугла В.В.	6
ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНО ПРІОРИТЕТНИХ ОБ'ЄКТІВ РЕГІОНУ	6
Вода А.Ю.....	7
SWOT АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВА РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	7
Данилова О.А.	9
МЕНЕДЖМЕНТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ АГРАНИХ ПІДПРИЄМСТВ	9
Даценко О.К.	13
ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЛЕКСНИХ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	13
Ковтун Г.....	14
АНАЛІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	14
Кудріна О.Ю., Саєнко О.О.	18
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ КОРДОНІВ.....	18
Кудріна О.Ю.....	20
ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ	20
Мартиненко В.О.	23
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ	23
Мельник Ю.М.....	25
ВИБІР МАРКЕТИНГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПОЛОГІЇ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	25
Петренко В.А.	27
МАРКЕТИНГ ТА МЕНЕДЖМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В ТЕРМІНАХ ТА ПОНЯТТЯХ	27
Самодай В.П.....	29
ТЕХНОЛОГІЧІ ІННОВАЦІЇ ЯК СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	29
Турко А.В.....	32
УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗОВОГО СТАНУ ЕКОНОМІКИ.....	32
Щебликіна З.В., Неліпа О.Ю.....	35
МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ	35
Щебликіна З.В., Пилипенко О. А.....	37
МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ	37
Щебликіна З.В., Шаясюк І.А.....	39
МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	39
Щебликіна І. О., Щебликіна З.В.....	42
РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВИХ СЛУЖБ ПІДПРИЄМСТВА.....	42
Ярова Л.Г.	44
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ.....	44
Ярова Л.Г., Альохіна А.О.....	46
ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	46

СЕКЦІЯ 2. Практичні проблеми в публічному управлінні	49
Божкова В.В.	49
МАРКЕТИНГ ТЕРИТОРІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ	49
Линник С. О.	51
ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	51
Омельяненко В. А., Формов В. В.	52
КОМУНІКАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.....	52
Омельяненко О.М.	54
АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ.....	54
Омельяненко В. А.	56
АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ.....	56
Пшенична Л.В.....	58
ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ	58
Самодай В.П., Ткаченко І.І.....	59
ЗАСТОСУВАННЯ ІНОВАЦІЙ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ	59
Сумська В.В.	62
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	62
Яковенко Р. В.	66
ВИРОБНИЧЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ДЕМОГРАФІЧНИЙ СТАН	66
СЕКЦІЯ 3. Проблеми, тенденції та перспективи професійної підготовки в галузях гуманітарних і економічних наук.....	68
Loboda V.....	68
TO THE QUESTION ON PREPARING FOR FUTURE TEACHERS TO USE OF BYOD-TECHNOLOGIES	68
Punko V.....	69
TO THE QUESTION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE BACHELORS OF INFORMATION TECHNOLOGY	69
Stoma V.M.	71
ON THE ISSUE OF DIGITAL LITERACY FOR FUTURE TEACHERS	71
Vakal Yu.....	74
ABOUT ANALYTICAL COMPETENCE OF FUTURE PROFESSIONALS.....	74
Zlenko N.M.....	76
OUTLOOK CONTEXTS OF MODERN SCIENCE	76
Алидинова Э.	79
ОСОБЕННОСТИ СОЧЕТАНИЕ ОБУЧЕНИЯ И ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	79
Войтенко А. А.	81
ПРО НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	81
Друшляк М. Г.	83
ПРО ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ	83
Завгородній Д. С.	86
ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТЬОГО ОФІЦЕРА ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ	86
Лянна О.В.	88
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ.....	88

Момот Р.....	89
ПРО ТЕСТУВАННЯ ЯК ОСНОВУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ	89
Носаченко Д.....	92
ПРО ГУРТКОВІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЕФЕКТИВНУ ФОРМУ НАВЧАННЯ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ	92
Онопрієнко І.М.	94
ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ	94
Онопрієнко К.В.....	96
ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	96
Острога М.М., Шамо́ня В.Г.	99
ІНФОГРАФІКА ПРОФЕСІЙ В ІТ-ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ ПРОФЕСІОГРАМИ.....	99
Парфіненко Т.О.....	101
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СТИЛЮ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ.....	101
Притика О.....	104
ПРО ПІДСУМКОВУ АТЕСТАЦІЮ З ІНФОРМАТИКИ.....	104
Рибалко П.Ф.....	106
ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗЗСО ВЧИТЕЛЯМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	106
Розієв С.	107
ПРО КОМПЕТЕНТІСНІ ЗАВДАННЯ З ІНФОРМАТИКИ	107
Семеніхіна О.В., Юрченко А.О.	108
АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ	108
Строїлова Д. В.	112
МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АСИМЕТРІЇ МОЗКУ ЛЮДИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я.....	112
Сущенко О.М.	114
ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ.....	114
Сущенко О.М., Костирко Д.Р.	115
МІСЦЕ СУЧАСНОЇ ФІЗІОТЕРАПІЇ В КОМПЛЕКСІ ВДОВНОГО ЛІКУВАННЯ ПІСЛЯ ХІРУРГІЧНОГО ВТРУЧАННЯ.....	115
Троценко Д.	117
ІДЕЇ ДДЬОЇ У ВИНИКНЕННІ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ	117
Хакімова О	119
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КАНАДИ	119
Харченко І.І.	121
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ	121
Шилов В.....	123
АНАЛІЗ ПОПУЛЯРНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ ВІДЕО	123
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК	126

СЕКЦІЯ 1.

Економічний розвиток держави і регіонів у цифрову епоху: проблеми та перспективи

Безугла В.В.

аспірант

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНО ПРІОРИТЕТНИХ ОБ'ЄКТІВ РЕГІОНУ

Світові та зокрема європейські тенденції до транс формацій соціально-економічного та політичного розвитку країн на основі нових більш ефективних векторів економічного зростання супроводжуються глибокими змінами національних систем державного управління регіональним економічним розвитком. Трансформації продуктивних сил та виробничого потенціалу регіонів, зумовлені неефективною реалізацією структурно-інноваційної моделі економічного розвитку України та її регіонів, а також наслідками світової фінансової кризи, вимагають системного і стратегічного підходу до державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Визначений у пріоритетних напрямках сталий розвиток регіону повинен мати місце у Державній стратегії регіонального розвитку та одночасно виявити потреби змін в економічній, соціальній та екологічній складових. Для більш прискореного та ефективного переходу України до сталого розвитку доцільне першочергове його запровадження у тих регіонах, де найбільші негативні наслідки зростання ризиків та небезпек, де досягнення більш високого розвитку вплине на ці процеси в країні в цілому.

Стан і тенденції функціонування промисловості регіонів свідчать про неоднозначну економічну ситуацію. Розвиток промисловості (падіння або зростання) відбувається під впливом, як внутрішніх так і зовнішніх факторів державного регулювання. Виявлені сильні та слабкі сторони потенціалу, які дали можливість визначити основні стратегічно пріоритетні об'єкти регіону. Безумовно, наступні рекомендації не є інновацією в розвитку промисловості, а є суттєвою необхідністю у реаліях економічної стабільності і балансу регіону, а саме:

- необхідність реструктуризації промислового комплексу у напрямі збільшення частки високотехнологічних виробництв за рахунок впровадження науково-технічних інновацій, енерго- і ресурсозберігаючих і наукоємних технологій;

- переорієнтація сировинно орієнтованого промислового виробництва на випуск конкурентоспроможної кінцевої продукції з більшою часткою доданої вартості;

- зменшення енергоємності та підвищення енергоефективності промислового виробництва;

- забезпечення конкурентоспроможності промислової продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, нарощування обсягів її реалізації та експорту;
- формування ефективних мережевих структур у промисловості, зміцнення співробітництва між владою, бізнесом та наукою;
- зростання виробництва і споживання альтернативних і відновлювальних видів палив, зменшення техногенного навантаження на навколишнє природне середовище;
- підвищення продуктивності праці і соціальних гарантій [1].

Список використаних джерел

1. Кудріна О.Ю., Заблодська І.В. Тенденції розвитку промисловості Луганського регіону Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки. – Донецьк: вид-во Інститут економіко-правових досліджень НАН України Донецький економіко-гуманітарний інститут. – 2013 р. – Вип. 2 (41). – С. 50-56.

Вода А.Ю.

студентка фізико-математичного факультету, гр.512

Науковий керівник Мельник Ю.М.

*к.е.н, доцент, доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

SWOT АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВА РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

В умовах інтенсивної конкурентної боротьби за споживача серед підприємств ресторанного бізнесу одним із ефективних інструментів управління є стратегічний аналіз. Традиційним і незмінним інструментом стратегічного управління є SWOT-аналіз, за допомогою якого проаналізуємо стратегічні альтернативи ресторану «La Spezia» (м.Суми).

Сильні сторони (Strengths)

1. місце розташування (доступність, парковка тощо);
2. привабливі ціни;
3. висококваліфікований персонал;
4. комплексне меню, якісні страви, велика вмістимість;
5. приємна та невимушена атмосфера, стильний інтер'єр.

Слабкі сторони (Weaknesses)

1. невідповідність санітарної зони кількості відвідувачів;
2. відсутність кондиціонерів, погана вентиляція;
3. специфічний музикальний фон;
4. недостатня мотивація персоналу;
5. спостерігається невідповідність італійському стилю.

Ринкові можливості (Opportunities)

1. покращення економічного добробуту населення;

2. зменшення інтенсивності конкуренції на ринку;
3. поліпшення політичної ситуації в країні;
4. поява нових спальних мікрорайонів поряд;
5. зростання кількості потенційних споживачів (іноземці, повернення заробітчан, зростання народжуваності тощо).

Ринкові загрози (Threats)

1. зниження рівня платоспроможності населення;
2. загострення політичних конфліктів;
3. поява поряд більш сильного конкурента;
4. збільшення податкового тиску;
5. занепад галузі готельно-ресторанного бізнесу.

Таблиця 1

Матриця SWOT-аналізу ресторану «La Spezia»

	S1	S2	S3	S4	S5	W1	W2	W3	W4	W5	Σ
O1	4	5	4	4	4	2	3	2	3	4	35
O2	4	5	5	5	4	3	4	3	3	4	40
O3	5	5	5	3	3	3	3	3	3	3	36
O4	5	5	4	5	4	3	4	4	4	4	42
O5	5	5	5	5	5	2	3	4	3	4	41
T1	4	4	4	3	3	4	3	4	3	3	35
T2	4	4	2	3	2	3	3	2	3	3	29
T3	4	5	4	5	3	2	2	3	3	4	35
T4	3	4	4	4	3	2	2	3	2	3	30
T5	4	4	3	4	2	1	1	2	2	3	26
Σ	42	46	40	41	33	25	28	30	29	35	

Серед сильних сторін ресторану «La Spezia», на які вплинули загрози та можливості, найкращим для закладу є привабливі ціни. Однак приємна та невимушена атмосфера є не головним показником. Найслабшою стороною є технічні проблеми пов'язані із санітарною зоною та вентиляцією. Тобто щоб уникнути загроз, та в повну силу використати можливості, в першу чергу, потрібно попрацювати над системою витяжок та кондиціонуванням повітря, підтримувати рівень цін та якість продукції, вдало використовувати вигідне місцем розташування.

Аналізуючи ринкові можливості, враховуючи сильні та слабкі сторони, перспективним напрямом розвитку є розбудова нових мікрорайонів і збільшення кількості нових потенційних клієнтів. Доцільним буде також інвестування у розвиток мережі ресторанів, які будуть в нових спальних районах.

Найгіршою загрозою є занепад індустрії ресторанного бізнесу. Щоб уникнути цієї загрози слід зосередитися на сильних сторонах: утримання рівня привабливих цін та якості страв меню,

а також працювати над ліквідацією технічних проблем, які є серед слабких сторін наведених в SWOT-аналізі.

Данилова О.А.

к.е.н., ст.викладач

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б.Хмельницького

МЕНЕДЖМЕНТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ АГРАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Роль України, як одного з найактивніших учасників на світовому ринку сільськогосподарської продукції є беззаперечною. Адже в останні роки вона знаходиться на першому місці у світі серед виробників соняшнику та соняшnikової олії, а також входить до десятки лідерів на світовому ринку продовольства за окремими товарними групами, серед яких:

- ріпак і мед (3 місце),
- кукурудза, ячмінь (4 місце),
- пшениця (5 місце),
- соя (7 місце) у 2017/18 маркетинговому році [1].

Наведена інформація яскраво ілюструє потенціал можливостей України як світового виробника сільськогосподарської продукції. А це, у свою чергу, вимагає вирішення питань удосконалення і підвищення ефективності аграрного виробництва. Позитивні зрушення у цьому напрямку є, але їх уповільнюють ряд недоліків, пов'язаних не стільки з недоліками у виробництві, скільки – з недоліками управління.

На сучасному етапі функціонування і розвитку вітчизняного сільського господарства проблема використання якісних і ефективних інструментів менеджменту є надзвичайно актуальною. Вільям Паундстоун зазначив: «Глобальна економіка вимагає гнучкого і позбавленого будь-яких надмірностей менеджменту». Адже в умовах обмеженості і здорожчання виробничих і фінансових ресурсів вміння раціонально і максимально результативно їх використовувати в процесі будь-якого виробництва взагалі, і аграрного зокрема, дає можливість значно підвищити конкурентоспроможність підприємства.

Метою роботи є визначення основних проблем у вітчизняній системі управління аграрним сектором економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизнянні науковці і практики, сферою діяльності і досліджень яких є сільське господарство, проблеми менеджменту у цій сфері економіки не обходять увагою. На сторінках своїх робіт В.Г. Андрійчук, П.Т. Саблук, Й.С.Завадський, О.А.Богуцький та багато інших метрів української економічної науки неодноразово порушували проблеми ефективності менеджменту у сільському господарстві України взагалі і на підприємствах різних форм власності зокрема.

Так В.П.Горьовий та С.В.Тимчук у своїй науковій праці детально проаналізували сучасні питання менеджменту фермерських господарств України, а також співставили існуючі проблеми вітчизняних та закордонних виробників сільськогосподарської продукції. [2]

Куліш І.М. дослідив методи і наслідки управління у вітчизняних агрохолдингах.[3]

Кравчук І.І. та Ракович О.І. наголошують, що саме всебічне використання інструментарію менеджменту може стати для українських аграріїв шляхом, що приведе до підвищення ефективності і конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств [4]

Виклад основного матеріалу. Як відомо, сучасний менеджмент на підприємствах та в організаціях ґрунтується на виконанні таких основних функцій: планування, організація, мотивація, координація, контроль. Їхнє чітке виконання дає можливість, не використовуючи додаткових ресурсів, досягти поставлених цілей у виробництві.

Коли збанкрутіли американських підприємців питають про причини їхніх комерційних невдач – вони відповідають: «Неефективний менеджмент». Тобто не наявність чи нестача фінансових або матеріальних ресурсів, а саме неякісне управління в економічному світі XXI столітті є основною причиною економічних невдач підприємців. І якщо західний бізнес функціонує у відносно сталих соціально-правових умовах, то вітчизняний – функціонує і намагається розвиватися у середовищі, що є заручником політичної ситуації в країні. Це відноситься до всіх сфер економіки взагалі і аграрного зокрема.

Як зазначалося вище, сільське господарство України вийшло на передові економічні позиції, забезпечуючи у 2018 р. 360 млрд. грн., або майже 13% ВВП. При цьому доля сільськогосподарської продукції в загальному обсязі експорту країни становила рекордні 18,8 млрд. грн., або 39,8%, що дозволило аграрному сектору зайняти третю сходинку у рейтингу основних галузей-експортерів України.

Але фахівці зазначають, що такий рівень наведених показників незабаром може суттєво знизитися, так як вітчизняне аграрне виробництво знаходиться на межі своїх природних і потужностних можливостей. Так досягнутий рівень валового збору зернових культур (основної продукції рослинництва) в Україні в період з 2000 по 2018 р.р. збільшився у 2,86 рази, що вдалося досягти завдяки зростанню врожайності цих культур у 2,44 рази, або з 19,4 до 47,4 ц/га. Величина цього показника наближена до природних можливостей та того технічного рівня виробництва, який домінує у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах.

Аналогічна трендова лінія спостерігається і при аналізі виробництва технічних культур (другої за значимістю групи продукції рослинництва України). Валовий збір за період дослідження зріс у 4,1 рази, а середній рівень врожайності – у 1,9 разів.

А ось обсяги виробництва продукції тваринництва і поголів'я тварин в Україні за період 2000-2018 р.р. катастрофічно скоротилися:

- Поголів'я ВРХ – на 78,6%;
- Поголів'я свиней – на 40%;

Хоча поголів'я птиці зросло на 68%.

Такі «перекося» у виробництві сільськогосподарської продукції є свідченнями непослідовної і хаотичної політики держави стосовно розвитку і функціонування вітчизняних аграрних підприємств. Вони просто дезорієнтовані у ринковому економічному просторі, так як держава не бере на себе основної функції менеджменту – планування.

У перехідний період 1990-2000 років усталеною була думка, що ринок – це саморегульована система, яка шляхом урівноваження попиту і пропозиції сама ладна усунути недоліки у виробництві продукції. Але досвід наступних років довів необхідність і важливість держави, як основного учасника, на ринку.

На сьогоднішній день наша держава не має чіткої планової стратегії у розвитку всього сільського господарства і сільськогосподарських територій взагалі. Розглянемо це на прикладі виробництва зерна.

Однобічне нарощування посівних площ і валових зборів зернових культур веде до цілої низки проблем, що нанизуються одна на одну. Якщо дослідити структуру розподілу зернових культур, зібраних за останні 5 років, то можна зробити наступні висновки:

- Експорт зернових і бобових культур зріс на 35%;
- Кормове споживання зерна скоротилося на 22%;
- Продовольча переробка знизилася на 13,1%;

Промислове споживання менше на 11,8%. [5]

Співставлення наведених показників дає можливість зробити висновок про неефективність розподілу обсягу зернових культур у період 2014-2019 р.р. Нарощення експорту відбувається за рахунок продажу за кордон зерна – непереробленої сировини – що відобразилося негативно на використанні потужностей вітчизняних переробних і промислових підприємств, а також кормовому забезпеченню українського тваринництва.

За такої ситуації держава повинна акумулювати у своїх руках функції планування і координації виробництва тих чи інших видів продукції сільського господарства, зокрема зерна, так як це роблять у країнах Європи, і вирішити основні проблеми управління у виробництві і на ринку сільськогосподарської продукції:

- По-перше, необхідно розробити довготривалу стратегічну програму розвитку аграрного сектору економіки України, в якій би чітко і послідовно було сформульовано напрямки і рівні показників, курс на які дозволив би сільськогосподарським підприємствам корегувати свою виробничу програму.

- По-друге, державні програми, націлені на підтримку аграрних підприємств, повинні охоплювати підприємства усіх форм власності, незалежно від їхнього розміру.

- По-третє, державне субсидювання повинно бути адресним і базуватися на принципі ефективності наданих для використання ресурсів. Для цього необхідно розробити систему економічних показників, які б надавали багатогранну інформацію про результативність діяльності будь-якого аграрного підприємства.

- По-четверте, функція планування у менеджменті сільського господарства буде безглуздою без використання функції контролю, в центрі уваги якого став би не механізм

покарання (фінансові санкції, штрафи, пеня), а виявлення і усунення основних недоліків на всіх етапах виробництва.

- У п'ятих, сучасні аграрні підприємства мають обмежені можливості щодо задіяння ефективних менеджерів у своїй діяльності. Як правило, це сталося через низьку обізнаність самих аграріїв і недосконалість системи послуг дорадчих служб, які на сьогодні надають певні послуги з менеджменту для сільгоспвиробників.

Висновки та пропозиції.

1. Удосконалення менеджменту у галузі сільського господарства є нагальною сучасною проблемою, вирішення якої має економічні і соціальні наслідки для розвитку сільських територій.

2. Держава – головний менеджер на ринку сільськогосподарської продукції, яка шляхом прогнозування і регулювання ситуації на ринку може впливати на ефективність діяльності аграрних підприємств.

3. Фінансові і матеріальні ресурси повинні бути направлені не на підтримку, а на розвиток виробництва того чи іншого виду сільськогосподарської продукції, або аграрного підприємства, що має позитивну динаміку результативних показників своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. АгробізнесУкраїни. Звіт за 2018 рік. URL: <https://agribusinessinukraine.com/>.
2. Горьовий В.П. Менеджмент фермерських господарств[текст] навч.посіб./ За ред. В.П.Горьового – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 366с.
3. Куліш І. Вплив агрохолдингів на розвиток сільських територій в Україні // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів “Менеджмент в аграрному секторі економіки: теорія та практика ефективного розвитку – Житомир. – 2018. - с.28-30)
4. Кравчук І.І., Ракович О.І. Роль менеджменту у формуванні підприємницького потенціалу сільськогосподарських територій.// Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів “Менеджмент в аграрному секторі економіки: теорія та практика ефективного розвитку – Житомир. – 2018. - с.31-33).
5. Зернові /Аграрні ринки/ Ведення агробізнесу в Україні// ucab.ua > [doing_agribusiness](http://ucab.ua/doing_agribusiness) > [agrarni_rinki](http://ucab.ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki) > [zernovi](http://ucab.ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki/zernovi).
6. Розвиток форм господарювання в сільському господарстві: проблеми і рішення : наук. доп. / Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяк, О. Г. Шпикуляк та ін. ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 54 с.
7. Сільське господарство України за 2018 р. Статистичний збірник України. Київ : Держстат України, 2019. 392 с.

Даценко О.К.

аспірант

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЛЕКСНИХ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Агресивність глобального конкурентного середовища та здатність зарубіжних підприємств швидко реагувати на зміни, що відбуваються, вимагають від вітчизняних підприємств їх інноваційного розвитку та необхідності впровадження систем з різними характеристиками в порівнянні із звичайними виробничими системами.

Економічна енциклопедія тлумачить гнучкі виробничі системи – як сукупність засобів виробництва, які мають здатність до швидкого переоснащення для виробництва іншого виду продукції [1].

Гнучкі виробничі системи (ГВС) – це комплекс засобів автоматизованого виробництва, що мають здатність оптимального переналадження системи з виробництва одного виду продукції на інший, при цьому скорочується час і вартість розробки і випуску продукції. Таким чином, використання ГВС забезпечує високий потенціал сумісності різних виробничих ланок підприємства.

Світова практика впровадження інтегрованих систем керування виробничим підприємством показує значне підвищення ефективності їх роботи за рахунок зменшення енергозатрат, виробничих простоїв, оптимального розподілу матеріальних та енергетичних потоків, використання прихованих резервів, підвищення спостережності та керованості об'єкту. Великі диверсифіковані компанії використовують автоматизовані системи в різних виробничих сферах: автоматизоване управління обладнанням (CAM – Computer Aided Machine), інтегроване управління виробництвом (CIM – Computer Integrated Manufacturing), автоматизоване проектування (CAD – Computer Aided Design), планування ресурсів, синхронізоване зі споживачем (SCRП – Customer Synchronized Relationship Planning), (ERP – Enterprise Resource Planning), планування ресурсів підприємства (ERP – Enterprise Resource Planning System) тощо [2, с. 154].

Такі системи організації технологічних процесів позитивно впливають на собівартість продукції, дозволяють гнучко реагувати на специфічні запити споживачів, підвищувати якість продукції. Переваги та недоліки поданні на рис. 1.

Крім суто технологічних факторів, що дозволяють одночасно використовувати різні стратегії конкуренції в межах однієї компанії, важливе значення має також соціальний аспект. Із цією метою створюються автономні робочі групи (АРГ), або, як їх ще називають, проектні команди. АРГ – певні команди, які включають різних спеціалістів орієнтованих на широкий комплекс робіт із виробництва товарів певної групи. Їх використання має як переваги так і недоліки [2, с. 156].

При правильному формуванні команди на довгострокову перспективу, та незмінному складі (або з найменшими змінами), недоліки в АРГ стають незначними.

Переваги	Високий ступінь взаємодії в команді
	Підвищення продуктивності праці та якості продукції (робіт, послуг)
	Низька плинність кадрів
	Інтерес та мотивація до виробничого процесу
	Зменшення витрат на утримання управлінського персоналу
	Зменшення потреби в спеціалістах вузького профілю
Недоліки	На їх формування і розкриття можливостей потрібно багато часу
	Значні витрати на навчання
	Різне зниження ефективності в разі ротації кадрів
	Індивідуальні особливості деяких працівників адаптуватися до нової командної структури

Рис. 1. Переваги та недоліки автономних робочих груп

Як зазначає Г.Л. Азов, використання АРГ дозволяє виконувати суперечливі іноді вимоги різних конкурентних стратегій. Наприклад, об'єднання кількох виробничих етапів у один закінчений виробничий цикл дозволяє одночасно скоротити його тривалість, підвищити якість продукції, зменшити витрати (завдяки спеціалізації). Принцип командної роботи дозволяє охопити великий сегмент виробничого процесу за умов скорочення часу реагування на проблеми, що можуть виникати в ході роботи, поліпшує умови праці та підвищує задоволеність її результатами. Крім того, різні АРГ можуть працювати над різними стратегіями й відповідно в межах усього підприємства сприяти комплексному застосуванню конкурентних переваг [2, с.156].

Запровадження цих змін дозволяє створити динамічні логічні структури виробництва, що пристосовують свої можливості до потреб оточення, а також створення вітчизняного сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції, при цьому створювати конкурента зарубіжним технологіям.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.1 / Ред.кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
2. Азов Г.Л. Конкуренція: аналіз, стратегія і практика /Азов Г. Л. – М.: Центр економіки и маркетинга, 1996. – 208 с.

Галина Ковтун

*старший викладач кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна*

АНАЛІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В епоху інтелектуалізації економіки важливу роль відіграє проблема зміцнення економічної безпеки держави, що спрямована на захист інтелектуальних інтересів як окремої

особи, так і держави й суспільства в цілому, створює передумови для формування національної економічної інноваційної системи.

Створення та ефективне забезпечення економічної безпеки держави є необхідною умовою забезпечення національної безпеки в цілому. Поняття національна безпека вперше було введено в обіг у 1904 році президентом США Т. Рузвельтом в посланні Конгресу США щодо питання обґрунтування необхідності встановлення американського контролю над зоною Панамського каналу. З того часу термін став широко використовуватися в політико-правовій термінології. Національна безпека – це основа безпеки будь-якого суспільства, це стан країни, коли відсутні або усунені зовнішні та внутрішні загрози її національним цінностям і національному способу життя й забезпечується реалізація її життєво важливих інтересів.

В сучасних умовах національну безпеку доцільно розглядати як цінність універсального виду, тобто таку, що об'єднує в єдиний процес різні за своїм змістом інструменти, за допомогою яких забезпечується безпека нації, визначаються шляхи розвитку та умови життєдіяльності громадян, незважаючи на наявність внутрішніх і зовнішніх загроз. Національна безпека забезпечується потенціалом держави, що визначається її природними ресурсами, рівнем розвитку економіки, морально політичними ресурсами населення, геополітичними чинниками та геоекономічним розташуванням країни тощо.

Важливим структурним елементом національної безпеки є її економічна складова. У науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття «економічна безпека», що свідчить про незавершеність методологічної розробки та необхідність подальших загальнотеоретичних і прикладних досліджень. Підхід до забезпечення економічної безпеки, що базується на основі моделі «інтереси–загрози–захист», існує в наукових доробках значної кількості вітчизняних і зарубіжних учених. Складність категорії «економічна безпека» обумовлена дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. Економічна безпека, по суті, є функцією від реалізованого політичного і економічного курсу країни. Отже, економічну безпеку можна визначати як стан захищеності й несприйнятливості національної економічної системи щодо зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатність протистояти кризовим явищам і забезпечувати умови для стійкого, динамічного та ефективного суспільного виробництва, реалізації економічних інтересів суспільства.

Економічна безпека держави – це здатність національної економіки за допомогою автоматичних стабілізаторів та заходів спеціального впливу, з одного боку, зменшити негативний вплив деструктивних чинників та гарантувати її саморозвиток, а з іншого, – шляхом нагромадження інтелектуального потенціалу прискорити перехід національної економіки на інноваційний тип господарювання і, таким чином, досягти вищого рівня технологічного розвитку. Під автоматичними стабілізаторами розуміються засоби та способи координації державного регулювання та саморегулювання суспільного життя як чинників розвитку інтелектуального потенціалу [3, с. 55]. На думку Рєвак І. О. система національної безпеки охоплює такі підсистеми: економічну, військову, гуманітарну, інформаційну, політичну, інституціональну та екологічну безпеку. Щодо підсистем нижчого рівня, то поряд із економічною безпекою її

цілісність формують зовнішньоекономічна, виробнича, енергетична, соціальна, демографічна, продовольча, фінансова, інвестиційна, інноваційна та інтелектуальна безпека [3, с. 61].

Отже, економічна безпека в сучасних умовах – це стан економіки, при якому гарантовано забезпечується захищеність національних економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз. Вона є найбільш важливою складовою в структурі національної безпеки країни, оскільки інші види безпеки не можуть існувати без достатнього економічного забезпечення. У сучасному світі економічна безпека має складну багаторівневу систему, що побудована за принципом глобальності охоплених проблем. Перший рівень – це проблеми світового господарства, другий – держави, третій – регіону, четвертий – підприємства, п'ятий – особистості.

Сталий та динамічний розвиток національної економіки, її ефективність і конкурентоспроможність на внутрішньому й світовому ринках тісно пов'язані з економічною безпекою. У свою чергу, знання та інтелект виступають ключовими факторами, що сприяють довгостроковому економічному розвитку будь-якої держави. Тому інтелектуальна безпека є важливою і все більш значущою підсистемою національної економічної безпеки, істотною складовою не тільки національної безпеки держави в цілому, але й її структурних елементів, серед яких важливішу роль відіграє економічна сфера.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку інтелектуальна безпека не просто має відношення практично до всіх форм економічної безпеки, але і служить фундаментом для більшості з них. На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення сутності інтелектуальної безпеки. Так, на думку деяких науковців, інтелектуальна безпека – це захист продуктів інтелектуальної діяльності; інші вчені прирівнюють її до інтелектуальної власності та механізмів її захисту. Є такі, що відносять до інтелектуальної безпеки не лише захист продуктів інтелектуальної праці, а й раціональне використання, відтворення й підвищення якості розумових здібностей людей, які визначають їх діяльність.

Згідно з визначенням Марченко О. С. інтелектуальна безпека – це захищеність інтелектуальних ресурсів соціально-економічного розвитку, їх продукування, обмін, використання на макро- та макрорівнях [1, с. 278]. Мосов В. П. характеризує інтелектуальну безпеку як стан внутрішніх і зовнішніх умов існування чи діяльності будь-якої особи (фізичної чи юридичної), за якого унеможливується погіршення умов існування й втрати носіїв інтелекту та об'єктів інтелектуальної власності [2, с. 29]. Учені аргументовано доводять, що інтелектуальна безпека є невіддільною складовою національної безпеки та, водночас, багаторівневою системою, що містить власні підсистеми, в основі яких – інтелектуальні інтереси, інтелектуальні загрози та інтелектуальний захист.

Поява поняття інтелектуальної безпеки в сучасному науковому обігу є наслідком поступового усвідомлення суспільством важливості інтелекту для гармонійного розвитку держави та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Інтелектуальна безпека є структурно відокремленим елементом економічної безпеки, що: виявляє інтелектуальні інтереси особи, суспільства та держави; створює належні передумови для зміни економічного вектору в бік інтелектуального поступу із наступним формуванням національної

економіки інноваційного типу; є важливим чинником збереження та збагачення інтелекту нації (інтелектуального потенціалу); гарантує недопущення інтелектуальної кризи, яка може виявитися надзвичайно небезпечною, порівняно зі соціальною чи військовою, і подолання якої затягнеться на десятиліття або й століття [4, с. 85].

На сучасному етапі розвитку суспільства в науковій літературі актуалізуються питання щодо зміцнення інтелектуальної безпеки, адже вона передбачає створення необхідних умов для формування, використання та відтворення інтелектуального потенціалу, що відображає освітньо-наукове та культурно-духовне надбання нації (держави), гарантує безпеку інтелектуального розвитку людини, захищає знання як найцінніший інтелектуальний ресурс та його носія – людину, яка створює інтелектуальні продукти. Інтелектуальна безпека є не менш важливою для успішного розвитку будь-якого соціуму, особливо в період державотворення. Відтак нехтування інтелектуальною безпекою сьогодні може спричинити спотворення не лише політичного, а й суспільного простору, а недооцінювання її ролі – призвести до наслідків, усувати які доведеться титанічними зусиллями не одному поколінню українців.

Проблему забезпечення інтелектуальної безпеки України науковці та практики мають розглядати як першочерговий стратегічний напрям подолання технологічного відставання України від розвинутих країн, щоб не потрапити до категорії країн, які вже втратили шанс наздогнати економічно розвинені держави світу, адже інтелектуальна безпека, з одного боку, здатна надто швидко підвищити рівень економічної безпеки держави через трансфер технологій, впровадження винаходів, застосування новітніх технологій тощо, а з іншого – потребує значних фінансових витрат для підготовки висококваліфікованих фахівців для подальшого їх залучення до новітніх інноваційних процесів. Інтелектуальна безпека визначається сукупністю соціокультурних, духовних, морально-психологічних, економічних, демографічних, екологічних та інших факторів, які здійснюють відповідний вплив на інтелект нації і кожного громадянина зокрема, формуючи певний світогляд, індивідуальну і суспільну культуру поведінки [5, с. 70].

Перехід до інформаційного суспільства вимагає запровадження новітніх інформаційних технологій у всі сфери життя суспільства. Технологічний розвиток має супроводжуватися розбудовою національної інформаційної інфраструктури, удосконаленням системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності, розробкою наукомісткої високотехнологічної продукції, створенням сприятливих умов праці для науковців та захистом пріоритетних національних інтересів, зокрема збереженням і зміцненням інтелектуального потенціалу та утвердженням інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки.

Результати аналізу досвіду провідних держав світу підтверджують, що стан інтелектуальної безпеки держави значною мірою залежить від рівня інформатизації суспільства.

Розвиток і функціонування системи інтелектуальної безпеки в напрямі підвищення ефективності її здійснення передбачає:

- визначення основних загроз інтелектуальної безпеки;
- виявлення специфічних загроз інтелектуальної безпеки;

– розробка критеріїв, показників, індикаторів і порогових показників інтелектуальної безпеки в цілому та на різних рівнях;

– формування стратегії, а також комплексу заходів і інструментів, що забезпечують захист від ймовірних загроз інтелектуальної безпеки на всіх рівнях національної економіки.

Отже, особливе значення в контексті національної економічної безпеки має інтелектуальна безпека, що полягає в тому, що загрози інтелектуальної безпеки не мають яскраво вираженого характеру та помітно не руйнують основ життєдіяльності суспільства. Однак їх руйнівний вплив проявляється в довгостроковій перспективі та може стати незворотним для розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Марченко О. С. Інтелектуальна безпека у вимірі економіки знань. *Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2012. № 1 (8). С. 278–279.
2. Мосов С. П. Інтелектуальна безпека як складова національної безпеки України: реалії сьогодення. *Державна політика забезпечення національної безпеки України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання* : матеріали круглого столу (м. Київ, 19 лютого 2013 р.) / за ред. Г. П. Ситника, Л. М. Шипілової. К. : НАДУ, 2013. С. 29–33.
3. Ревак І. О. Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України : дис. ... доктора економ. наук : 08.00.03, 21.04.01. Львів, 2016. 474 с. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/dis_revak.pdf (дата звернення: 11.01.2020).
4. Ревак І. О. Інтелектуальна безпека України: сутність та загрози. *Концептуальні засади економічного і правового забезпечення безпеки держави в умовах євроінтеграції* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса–Черкаси, 29-30 квітня 2015 р.). Одеса : ОДУВС, 2015. С. 84–89.

Кудріна О.Ю.

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Саєнко О.О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ КОРДОНІВ

Сьогодні собливо привабливим є створення вільних економічних зон в прикордонних регіонах, оскільки в них можна успішно вирішити різні специфічні проблеми транскордонних територій.

Україна має виключно вигідне географічне положення, пов'язане з її близькістю до світових, зокрема, європейських ринків (у тому числі, центрально- і західноєвропейським). Наша країна володіє вигідною системою транспортних комунікацій, Україна має солідний трудовий, науковий та науково-технічний потенціал. Тобто наочно присутні чисельні фактори, сприятливі для залучення іноземних інвесторів та розвитку міжнародного співробітництва.

СЕЗ, за умови правильного підходу, реально можуть стати епіцентрами технологічного прориву України на якісно новий, сучасний рівень виробництва конкурентоспроможної продукції, сприяти її участі у міжнародному поділі праці як виробника високотехнологічної продукції.

Вигідне з точки зору транспортних перевезень геополітичне розташування України зараз не використовується повною мірою. Тому надалі питання про створення СЕЗ доцільно розглядати у взаємозв'язку з питаннями створення та розвитку міжнародних транспортних коридорів, як основних об'єднуючих елементів у складі транспортної інфраструктури.

На нашу думку, абсолютно обґрунтовано Кузьменко В.П. й Кузнецова Л.І. вказують, що розвиток транспортного коридору Балтика – Чорне море та Євро-Азійського транспортного коридору залучить до України потужні транзитні потоки, включаючи зв'язки Південної Азії та Африки з Європою, зв'язки Близького Сходу з Європою, зв'язки Середньої Азії з Європою та створять одну з найбільш перспективних для України транспортних артерій міжконтинентального значення [1].

У складі цих коридорів потенційно можуть бути розташовані низка вільних економічних зон. Через транспортно-складські центри, що можуть утворитися у межах цих вільних зон, по суші підуть потоки вантажів з усієї Європи. У спеціальних логістичних центрах буде проводитися їхня комплексна обробка, перевалка з одних видів транспорту на інші, включаючи перехід з вузьких європейських залізничних шляхів на широкі вітчизняні.

Крім того, буде організовано зберігання вантажів та надання багатьох інших послуг. Досить сказати, що подібний проект досі не має аналогів у країнах колишнього СРСР.

Основна ідея функціонування транспортних коридорів полягає в тому, щоб активізувати вантажопотоки через українську територію як по суші, так я шляхом задіяння у систему міжнародних транспортних коридорів вітчизняних портів.

При цьому, потрібно належним чином оцінити той факт, що Україна володіє найбільш важливою складовою – інфраструктурою обслуговування транспортних потоків. При належному оперативному використанні саме цього чинника, країна зможе посилити свій вплив на діяльність регіону і транспортних коридорів взагалі. Адже відомо, що функціонуючі транспортні потоки у силу їх інерційності досить складно переорієнтувати на нові напрямки.

Пасивність ж України, що винаходить свій прояв в усуненні від активної транспортної політики у регіоні, врешті-решт призведе до ситуації, коли монопольне транзитне місце займе одна з сусідніх держав, або ж транснаціональні корпорації. Свідченням логічності цієї тези є те, що на сьогодні Білорусія прагне замкнути на собі найважливіші транспортні потоки із Європи до Росії.

За оцінками економістів, потенційні можливості України по залученню додаткових міжнародних транспортних потоків достатньо великі. Обсяг перевезень вже найближчим часом

може бути збільшений на 25-30 процентів, а в перспективі, з наданням достатніх та якісних послуг і приведенням транспортної інфраструктури у відповідність з міжнародними вимогами, перевезення можуть бути збільшені в декілька разів. Відповідно, істотно зростуть і валютні надходження в державний і місцеві бюджети.

Світовий досвід у сфері створення СЕЗ на основі міжнародних транспортних коридорів свідчить, що разом зі значними успіхами є і невдалі спроби. Основними причинами тому стають прорахунки, які були допущені ще на стадії проектування СЕЗ. До найпоширеніших недоліків і прорахунків можна віднести: невдалий вибір місця розташування зони; недостатня увага до базової інфраструктури (тобто відсутність необхідного рівня шляхів сполучення: автомобільних доріг, повітряного сполучення; недостатній рівень розвитку телекомунікацій та електропостачання); недостатні інституціональні зв'язки між адміністрацією зони та тими державними установами, які причетні до створення пільгових режимів [1].

В Україні ситуація поглиблюється ще й глибокою економічною кризою, а також надмірним втручанням влади у господарські процеси бізнесу.

Список використаних джерел

1. Кузьменко В.П., Кузнецова Л.И.: Свободные экономические зоны: мифы и реальность // Экономика предприятия. – 1999. – № 2 – 3. – с. 24 – 34, http://tourlib.net/statti_others/Kuzmenko.ht

Кудріна О.Ю.

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

З метою забезпечення тривкого соціально-економічного розвитку промислових регіонів України доцільно якомога активніше використовувати наявні можливості зовнішньоекономічної діяльності, а саме: розвивати експортний потенціал регіону й виробляти імпорто-замінну продукцію.

Для цього в регіонах необхідно здійснити оцінку ресурсних можливостей місцевих виробників з одночасним визначенням переліку тих видів продукції, які завозяться (імпортуються) до регіону. Місцеві органи влади, при цьому, мають сприяти розвитку суб'єктів господарювання, виступати ефективним власником державних підприємств, максимально утриматися від втручання у внутрішньогосподарську діяльність суб'єктів господарювання.

2. Центральні органи влади мають зосереджувати увагу на запровадженні єдиних соціальних стандартів життя в усіх регіонах держави, максимальному зменшенні рівнів диспропорції у розвитку окремих територій, забезпеченні прозорих і науково обґрунтованих

механізмів надання допомоги розвитку слаборозвиненим регіонам. Одним із напрямків державного впливу має стати розробка та втілення в життя концепції реформування міжбюджетних відносин.

3. Перебіг світової фінансової кризи, яка істотно знизила інтенсивність та масштаби міжнародної торгівлі, засвідчив: для переважної більшості країн внутрішній ринок відіграє роль ключового компенсатора, який дозволяє підтримати економічну стабільність, мінімізувати фінансові втрати й зберегти соціальні стандарти життя населення.

Прикладом активних державних дій щодо розбудови та збереження внутрішнього ринку є економічна політика Німеччини та Китаю, які під час кризи найбільш активно використовували фінансові механізми захисту внутрішнього ринку і забезпечили на цій основі економічний розвиток: утримали на високому рівні внутрішній платоспроможний попит, а згодом – забезпечили лідерство на міжнародних ринках у посткризовому відновленні.

Україні потрібно активніше використовувати позитивний світовий досвід і йти у напрямку формування механізмів розвитку внутрішнього ринку. Відкритість української економіки та її наближення до вимог і стандартів Світової організації торгівлі, попри складність процесів ліберальних реформ, має значно глибше включати забезпечення системи захисту національних інтересів на внутрішньому ринку, застосовуючи повний спектр організаційно-фінансових механізмів для масштабного впровадження цільових програм імпортозаміщення, фінансового сприяння національним виробникам, системного розширення інвестиційного та споживчого платоспроможного попиту внутрішнього ринку.

4. Остання світова фінансова криза виявилася потужним стрес-тестом для держав, які упродовж тривалого періоду накопичували дисбаланси, але не накопичували достатніх фінансових резервів забезпечення захисту внутрішніх ринків, адекватних зовнішнім загрозам. Негативний вплив світових кризових процесів у багатьох країнах проявився падінням обсягів національного виробництва, скороченням інвестиційного та споживчого платоспроможного попиту внутрішнього ринку, посиленням позицій на ньому іноземних виробників. Це поглибило фінансові дисбаланси та істотно погіршило стан державних фінансів країн.

Нагромаджені впродовж тривалого періоду структурні та фінансові диспропорції внутрішнього ринку України зумовили його вразливість та залежність від світової ринкової кон'юнктури і зовнішніх фінансових ресурсів. Дається взнаки відсутність сучасної несуперечливої концепції забезпечення фінансових механізмів розвитку внутрішнього ринку, скерованої на розвантаження внутрішніх і зовнішніх дисбалансів.

5. Безпрецедентне нагромадження боргових зобов'язань істотно обмежує можливості використання бюджетно-податкових механізмів стимулювання розвитку внутрішнього ринку. Фінансові механізми стимулювання внутрішнього ринку є потужним чинником корекції ринкових механізмів, а тому їхнє застосування повинно виправдовуватися високим суспільним ефектом, а їх запровадження – має бути чітко регламентовано та здійснюватися на прозорій основі.

Модернізація реального сектора України та ключових об'єктів інфраструктури не може бути здійснена на морально застарілій основі, а достатнього виробництва, техніки та технологій вітчизняна промисловість не має. Невідкладна потреба в модернізації та оновленні української

промисловості (моральна застарілість національної промислово-технологічної бази і високий ступінь зношеності основних фондів) та відносна обмеженість в здатності її здійснення (масштабність фінансових потоків, необхідних для реалізації проектів) стикається із неспроможністю українських потужностей виробництва засобів виробництва забезпечити внутрішній попит.

6. Недостатня забезпеченість фінансовими ресурсами програм модернізації й надалі стимулюватиме провідні зарубіжні компанії надавати Україні здебільшого товарні кредити або кредитувати власних виробників під поставки в Україну. Тут Україна втрачає декілька разів – їй не вдається створити національного виробництва під проекти модернізації, не вдається уникнути негативного торговельного сальдо (що створює тиск на національну грошову одиницю), а також ніяк не вдається зменшити зовнішній борг.

Україна має застосувати прагматичний підхід у захисті внутрішнього ринку та у здійсненні національної програми модернізації. При цьому, потрібно розуміти, що потреби модернізації реального сектору не обмежуються пошуком інвесторів, а мають йти далі – до комплексного розташування промислово-виробничих комплексів в Україні. Важливо розглядати відкладений інвестиційний попит в Україні – як конкурентну перевагу та потужний рушій розвитку внутрішнього ринку.

7. Важливим у сучасній концепції розвитку внутрішнього ринку України має стати підпорядкування розвитку корпорацій імперативам модернізації, що передбачає скеровування їхніх зусиль на всебічне оновлення національної технологічної бази.

Важливо виходити з того, що розвиток внутрішнього ринку має стосуватися не тільки галузевого, а й територіального виміру, а забезпечення модернізації в регіонах – є передумовою вирішення проблем модернізації національної економіки. Потрібен системний пошук перспективних проектів у регіонах, формування поруч із державними програмами регіональних програм, націлених на розширення інвестиційного попиту внутрішнього ринку та збільшення виробничих потужностей в регіонах. Для цього, зокрема, необхідна кропітка робота з формування сприятливого адміністративного середовища, підготовки інфраструктури для національних та іноземних інвесторів, організаційно-технічного сприяння впровадженню інновацій та їх комерціалізації, кадрового забезпечення інвестиційних проектів. Перелічені напрями важливі для збалансованого розвитку регіонів та мобілізації їхнього модернового потенціалу.

8. Для потреб системної розбудови механізмів розвитку внутрішнього ринку важлива практика програмно-цільового методу бюджетного планування. При цьому, в державних програмах повинні бути чітко ідентифіковані інструменти нормативного регулювання досягнення поставлених цілей, в тому числі податкового характеру.

У зв'язку з цим, бюджетне планування повинне орієнтуватися на забезпечення нової доктрини розвитку внутрішнього ринку України, яка має враховувати:

– державні цільові програми імпортозаміщення на визначених галузевих ринках, насамперед машинобудуванні;

- державну комплексну програму модернізації економіки (оновлення основних фондів);
- держані програми розміщення на території України ліцензійного виробництва.

Фінансова політика України має стимулювати зміну тенденцій у поставках імпортного обладнання у напрямку підтримки спільних стратегічних модернізаційних альянсів з іноземними компаніями на території України, активізації процесів залучення технологій, в межах яких ділові промислові кола мають отримати пільгові режими та міжурядове фінансово-організаційно сприяння.

9. Важливим напрямком задля забезпечення розвитку регіональної промисловості повинне стати здійснення стратегічних інноваційно-інвестиційних перетворень, втілення яких може, і, повинно ґрунтуватися на новій ролі внутрішнього ринку, здатного генерувати суспільний запит на інновації та високі технології. Застосування фінансових механізмів захисту внутрішнього ринку має максимально врахувати специфіку функціонування ключових галузевих внутрішніх ринків України, що дозволить забезпечити адекватну підтримку структурних змін економіки в напрямку посилення інноваційної компоненти.

Виконанню поставлених завдань сприятиме істотне посилення спільної праці держави і бізнесу на основі державно-приватного партнерства з мобілізацією джерел фінансування центрального і місцевих бюджетів, прибутку приватних компаній, залучення банківських кредитів, участі в пулах інших організацій.

З метою оцінювання ефективності та визначенні пріоритетності у забезпеченні фінансових механізмів розвитку внутрішнього ринку має бути здійснений перегляд системи критеріїв для надання фінансової підтримки окремим галузям та секторам економіки, державних цільових програм та програм розвитку з урахуванням середньострокового періоду та програм щодо зростання доходів населення на основі підвищення державних соціальних стандартів та гарантій у порівнянні з показниками зростання продуктивності праці.

Мартиненко В.О.

*доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

У сучасних умовах швидкого зростання міст актуальним постає питання створення ефективної системи землекористування оскільки в останні роки спостерігалися серйозні прорахунки в організації ефективного землекористування.

Проведення земельної реформи протягом 1991-2017 рр. призвело до зростання площі земель міст і селищ міського типу в 1,59 рази, що потребує їх відповідної впорядкованості.

Серед основних причин такого стану більшість науковців відзначають: повільні зміни в організації містобудівної і землевпорядної діяльності; залишковий принцип фінансування заходів з проведення землевпорядкування й охорони земель; відсутність функціонального

зонування земель та регламентації їх використання; невпорядкованість землекористування; невизначеність на місцевості меж поселень, меж земель державної і комунальної власності та прав територіальних громад на окремі території; невизначеність меж територій (зон) особливого землекористування та відсутність встановлених обмежень і обтяжень у використанні земель; недосконалість методики й відсутність досвіду проведення землевпорядкування в умовах різних форм власності на землю і ринкового середовища; відсутність згущеної геодезичної мережі в містах районного підпорядкування і земельно-кадастрових планів; недостатній рівень державного управління землекористуванням та охороною земель.

Виходячи з вищезазначеного, вирішення питань організації планування і розвитку територій міст можливо забезпечити лише в рамках реалізації управлінських заходів із землеустрою.

В умовах децентралізації влади територія міст є одним із визначальних критеріїв міського розвитку. З одного боку, вона становить багатоцільовий ресурс, призначений для різних видів використання, а з другого – характеризується надзвичайною обмеженістю. Із запровадженням різних форм власності на землю зайняття вільних земель для подальшого територіального зростання і розвитку міст значно ускладнилося, а в багатьох випадках стало неможливим взагалі [1, 2]. Особливо це стосується тих міст, які характеризуються потужним потенціалом промислового виробництва, і де сконцентрована велика кількість населення.

Тому, враховуючи сучасні реалії, нові земельні відносини в містах потребують перегляду системи управління територіальним розвитком міст і структури функціонального використання міських територій. За рахунок цього можна здійснювати раціональний міжфункціональний розподіл земель і підвищувати рівень ефективності їх використання, усувати юридичні перешкоди на шляху вільного обігу землі серед громадян та юридичних осіб, гарантувати право власності на землю і землекористування, покращувати взаєморозташування житлових, виробничих і ландшафтно-рекреаційних зон, резервувати землі для перспективного розвитку міста.

Щоб досягти вищезазначеного, в системі управління міським землекористуванням необхідно вирішити цілий комплекс питань, по забезпеченню: науково обґрунтованого перерозподілу земель між державою, приватною і комунальною формами власності; рівноправність всіх форм власності на землю і господарювання на ній; контроль за використанням та охороною земель; економічне стимулювання раціонального використання земель; ведення земельного кадастру; найдоцільнішого використання землі власником або користувачем земельної ділянки; виконання Загальнодержавної програми використання земель та Державної програми розвитку земельних відносин; дотримання державних стандартів і нормативів, передбачених Законами України “Про землеустрій”, “Про охорону земель” і т.д. [2].

Основними принципами на яких має формуватися система управління міським землекористуванням - це економічні регулятори ринкового характеру (система оподаткування, штрафи, економічних санкцій, пільг); застосування жорстких адміністративних норм і правил щодо встановлення обмежень забудови та використання земель; поєднання ринкових і адміністративних методів регулювання землекористування [3].

Таким чином, проаналізована система нових методів управління земельними відносинами органами місцевого самоврядування передбачає поєднання адміністративних та економічних методів, тобто поєднання методів прямого примусу та рекомендацій (адміністративні методи), ціноутворення й пільгового оподаткування, фінансування, покладення економічних санкцій, податків і компенсацій. Так само важливою функцією управління є контрольно-моніторингова функція, що забезпечить своєчасність та ефективність прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Новаковська І. О. Проект землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб / І.О. Новаковська // Довідник із землеустрою; за ред. Л.Я. Новаковського.– 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Аграр. наука, 2015.– С. 276–281.
2. Новаковська І. О. Теоретичні аспекти та механізми оптимізації земельно-господарського устрою міст і впорядкування їх територій для містобудівних потреб / І. О. Новаковська// Економіст. – 2016. – № 5.– С. 46–50.
3. Другак В. М. Теоретичні та методологічні основи економіки землекористування: [монографія] / В. М. Другак. – Тернопіль, 2010. – 307 с.

Мельник Ю.М.

*доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка*

ВИБІР МАРКЕТИНГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПОЛОГІЇ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У промисловості Сумської області працює понад 230 підприємств великого та середнього бізнесу. Внесок промислового комплексу у загальний обсяг випуску товарів та послуг області перевищує 35%. Галузь створює близько 25% загального обсягу валової доданої вартості області. У галузевому розрізі основу промисловості області становить добувна, харчова, хімічна промисловість та машинобудування. На ці види діяльності припадає понад 60% реалізованої промислової продукції області. Але господарська діяльність підприємств здійснюється в нестабільних економічних умовах, які можуть привести до виникнення кризових явищ [1].

Якщо на підприємстві відбувається процес погіршення діяльності в системі збуту, це може бути зумовлено впливом об'єктивних ринкових факторів або суб'єктивних чинників мікро-маркетингового середовища (зовнішніх і внутрішніх факторів).

Якщо ці фактори були залишені поза увагою чи були недостатньо профінансовані для підтримання нормальної ситуації, також їх інтегральний вплив може посилюватися через несподіваний, неочікуваний і невідворотний характер. Це є так звана локальна криза – криза збуту, симптомами якої є зниження обсягів реалізації продукції, зниження попиту, відтік клієнтів,

зменшення замовлень. Вона охоплює певну підсистему підприємства, а її результати значною мірою відбиваються на роботі всього підприємства.

У разі застосування вчасних та адекватних антикризових заходів таку кризу можна легко ліквідувати. Маркетингові заходи: проведення маркетингових досліджень ринку, коригування стратегії охоплення цільового ринку, уточнення цільової аудиторії. Якщо таких заходів не було вжито, локальна криза трансформується в системну кризу.

Системна криза маркетингу (або маркетингової діяльності) може виникнути у разі відсутності відділу маркетингу на підприємстві, недооцінення функції маркетингу в умовах сучасного ведення бізнесу або через некваліфікованих працівників, які протягом тривалого часу приймали неефективні рішення в рамках усіх складових комплексу маркетингу. Симптомами такої кризи є значні фінансові втрати, недоотримання бажаного рівня рентабельності, тривале зниження попиту, збій у поставках сировини і матеріалів, перезавантаженість складів, відсутність лояльності до торгової марки, низька впізнаваність торгової марки тощо.

Неконкурентоспроможна продукція, неадекватна ринковим умовам ціна, неефективна система збуту продукції, відсутність адекватної комунікаційної підтримки створює загрозу подальшому функціонуванню підприємства. Симптоми кризи: процес погіршення функціонування усіх складових системи маркетингу (4P) на підприємстві: неефективна товарна, цінова, збутова і комунікаційна політика. Криза системи маркетингу впливає на всі підсистеми підприємства і може призупинити його діяльність, вона утворюється із сукупності кризових ситуацій та локальних криз, розвиток яких вчасно не було зупинено.

Системна криза може розвиватись у двох основних векторах: як керована криза, коли ще можливо, створюючи нову систему управління з підсистемою антикризового управління, нормалізувати ситуацію на підприємстві; некерована криза, єдиним виходом з якої є ліквідація підприємства з використанням процедури банкрутства або без неї. Маркетингові антикризові заходи: коригування маркетингових стратегій за комплексом маркетингу, удосконалення товарної, цінової, збутової і комунікаційної політики за рахунок інновацій.

Стратегічна криза – це незапланований процес певної тривалості, що характеризується обмеженою можливістю впливу з боку осіб, які приймають управлінські рішення і може призвести до важко прогнозованих наслідків, які призводять до зниження стратегічного потенціалу та невідповідності місії, цілей та напрямів діяльності зовнішнім ринковим умовам. Криза стратегічного маркетингового управління потребує коригуванні місії, стратегії та цілей підприємства відповідно до кризових умов, а також коригування стратегічних орієнтирів з метою оптимізації портфелю бізнесу підприємства.

Список використаних джерел

1. Загальні відомості про Сумську область. – Режим доступу: <http://sm.gov.ua/uk/2012-02-03-08-02-55.html>

Петренко В.А.

завідувач кафедри управління та адміністрування

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

МАРКЕТИНГ ТА МЕНЕДЖМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В ТЕРМІНАХ ТА ПОНЯТТЯХ

Реформування системи освіти в Україні поступово витіснило розпорядчо-регламентуючою документацією, якою керується університетська спільнота, такі поняття як "знання", "уміння", "навички" тощо. Це відбулося на тлі зміни пріоритетів освітнього процесу від усталених цілей надання знань широкому загалу і максимальному охопленню ними до пошуку механізмів згортання кількості закладів освіти, регіональними диспаритетом із дотриманням якісних складових освіти разом із практикоорієнтованим змістом, іншомовною компонентою, критеріями відповідності науково-педагогічного працівника, правилам ліцензування спеціальностей та акредитації освітніх програм, умовам вступу до закладів освіти та отриманням повної середньої освіти та іншими компонентами, векторами реформи у вигляді рекомендаційно-інструктивних вказівок, нових законів, концепцій, стратегій, силабусів, візій, мети і місії закладів освіти.

Підмінними поняттями, що зайняли місце "знань", "умінь", "навичок" в стандартах вищої освіти, освітніх програмах, методичному супроводженню освітнього процесу стали "компетентності" в їх різновидах (інтегральні, загальні, спеціальні (фахові)), "терміни результатів навчання". Її поява, тлумачення та загальний наголос на них сприйнято в науково-освітньому середовищі не одноставно. Необхідно відмітити, що цьому сприяє різносторонність діяльності науково-педагогічного працівника, в змісті якої процеси наукові невідривні і пов'язані змістом із освітньою діяльністю. Акцент на науковому вмісті в різних закладах освіти утворився різний, проте він не був мінімізований до повного припинення наукової роботи раніше і останнім часом стимулюється через ті ж критерії, що містяться в правилах ліцензування спеціальностей. Для зарахування викладача до групи забезпечення спеціальності, визначення його гарантом освітньої програми повинні бути результати наукової роботи – статті у фахових виданнях, статті у виданнях, що індексуються у деяких наукометричних базах даних. А це є, може і не основним, стимулом наукової роботи в сучасному часі. Та і освіта повинна нести нове, сучасне знання, яке може виникнути виключно в результаті наукової діяльності в процесі пошуку шляхів вирішення актуальних проблем розвитку людства у всіх його сенсах, проявах, викликах.

Якщо не брати до уваги суто наукові заклади, серед рівнів освіти найбільший зв'язок науки і навчального процесу простежується при наданні вищої освіти і він же виступає найвагомим її стимулом. В межах і процесах освіти набуті людством знання передаються новому поколінню, визначаються не розв'язані завдання і, головне, створюються умови для появи нового знання. Така логіка існувала раніше і зміст реформ освіти її не відмінив. Загроза утворюється через скорочення доступу до освіти і науки шляхом створення умов для згортання чисельності освітньо-наукових структур, ускладнення умов вступу до закладів освіти і набуття ступенів освіти. Піддається сумніву на рівні очільників державних структур освіти актуальність низки

спеціальностей, причому вони раніше користувалися попитом серед абітурієнтів і продовжують бути привабливими. В сукупності із укрупненням територіальних одиниць, що супроводжується знову ж згортанням освітнього середовища, освітньо-науковий продукт буде і надалі згортатися в чисельності і не зовсім не простежується тенденція зростання його якісної характеристики, хоча зміст реформ саме на цьому робить акцент. Окремими питанням постають механізми і обсяги фінансування науки, освіти.

Таким чином, справедливе припущення, що декілька складових реформування системи освіти, відбуваючись одночасно наклали відбиток одна на інші. І механізми приведення національної освіти до визнання її у світовій спільноті, уніфікація рівнів тощо поєдналися із появою нових розпорядчих, нормативних документів, які вміщують незвичний понятійний апарат.

Оцінка суспільством окремих елементів реформування не може бути схвальною. Не буде мати всебічної підтримки закриття загальноосвітніх закладів освіти в нечисельних за кількістю учнів населених пунктах, хоча б у той частини, що змушена відвідувати школу в сусідньому селі. Не доцільним змістом реформи є залишити одну чи дві школи на район, в яких можна отримати повну середню освіту. Такі ж не прийнятні складові відбуваються і системи вищої освіти. Ці процеси призводять до неприйняття реформи в цілому навіть тих складових, що не погіршують її змістовних компонент.

Звернення до одного з перших в часі нормативів, що ґрунтується на європейських і національних стандартах та принципах забезпечення якості освіти, враховує вимоги ринку праці до компетентностей працівників – Національної рамки кваліфікацій, визначило, що компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. А під знаннями розуміється осмислена та засвоєна суб'єктом інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Ці сучасні тлумачення відомих понять не вносять в їх розуміння нічого нового, а відповідно і критикувати або не сприймати їх немає жодного сенсу.

Окремою тенденцією змін в освіті, необхідно відзначити швидке і часто безпідставне копіювання, застосування, впровадження нових понять, оборотів тощо. Очевидно, що, наприклад, "здобувач освіти" і "студент" – це не однакові поняття, вони відмінні але і збіг в їх змісті є. Наступна пара понять: "компетентність" і "знання" – аналогічно мають і спільне і в окремому змісті розходяться. Чи потрібно завжди, слідуючи моді, застосовувати тільки найостанніші поняття там де вони дійсно актуальні і там де вони нічого нового не додають до усталеного розуміння – очевидно, що не потрібно.

Таким чином, елементи реформи системи освіти не можуть мати загально схвальний характер. І це впливає на певне несприйняття і того, що в суті своєї, принципово не спотворює добрі напрацювання національної освіти а запроваджується з метою гармонізації норм законодавства у сферах освіти і соціально-трудова відносин, сприяння національному та

міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, налагодження ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці.

Самодай В.П.

*доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

ТЕХНОЛОГІЧІ ІННОВАЦІЇ ЯК СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Технологічні інновації здавна вважаються основним рушієм економічного зростання та конкурентоспроможності, ядром бачення «економіки знань». Якщо дослідити європейську соціально-економічну модель, то можна дійти висновку, що політики розробляють стратегію швидкого зростання, яка досягає конвергенції з високим рівнем соціального та економічного розвитку.

Роботи багатьох авторів присвячені проблемам розвитку інноваційного підприємництва і наукового потенціалу як складових економіки знань. У роботі М. А. Белобородова розглядається інноваційна модель розвинених країн світу і їх інвестиційне забезпечення, розкривається специфіка і значення венчурного інвестування на різних етапах і фазах інноваційного циклу. Дослідженню стратегій реалізації інноваційної політики США, Японії, країн Європейського Союзу, та ін. країн світу, досвіду реалізації моделей інноваційного розвитку економіки, стимулювання прискорення інноваційних процесів відведена важлива роль у публікаціях таких авторів: Т.В. Колесникова, Д.Л. Малютіна, А.П. Кохно, Р. Скотта, Г.С. Хромова та ін. [2,3]. У публікаціях Б.І. Волосного, С.Ю. Глазьєва, С.С. Губанова, А.А. Кузьміцкого, Л.Е. Мінделі, І.А. Погосова, В.В. Полякова, Г.С. Хромова та ін. в цих працях представлений комплексний аналіз інноваційного розвитку зарубіжних країн [1,3,4].

Однак більш детального дослідження потребують проблеми інноваційного розвитку країн, що вступили на шлях самостійного піднесення, в цьому випадку, досвід реалізації моделей інноваційного розвитку економіки і стимулювання активного впровадження інновацій є дуже корисним для України.

Один із потужних науково-технічних потенціалів у всьому світі мають США. Інноваційна політика в цій країні втілюється в концепції формування «національної інноваційної спроможності». Мета даної концепції – це виховання сприйнятливості нації до технологічних інновацій, до зміни напрямків науково-технічного прогресу в залежності від їх ефективності. Технологічна політика США спрямована на:

- створення сприятливого клімату для розвитку приватного сектора бізнесу та підвищення конкурентоспроможності продукції;
- підвищення розвитку комерціалізації технологій;
- інвестування в створення технологій XXI століття.

Рушійною силою цієї концепції став розвиток конкурентоспроможності американської економіки та якості життя населення, і посилення національної безпеки. Саме тому були

створені умови для нововведень і стабільної законодавчої бази, яка знижує ділові ризики при просуванні перспективних проектів. Значна роль присвячена підвищенню якості робочої сили та її здатності створювати високотехнологічну продукцію. Вчені знайшли механізм взаємовигідної співпраці держави і корпорацій, де держава відповідає за створення стимулюючого підприємницького середовища для нових ідей і проектів, бере на себе турботу про фундаментальну науку, а також частину витрат, від яких зазвичай відмовляється бізнес, наприклад: підвищення кваліфікації робітників і управлінців. З'єднання приватного і державного бізнесу дозволило розширити фінансову базу досліджень, що спонукало до передачі технологій подвійного призначення приватному бізнесу і вивело військові технології на комерційний рівень.

У країнах Європейського Союзу стимулювання інноваційної діяльності вже давно вийшло за національні рамки і зараз все більшою мірою ставляться спільні завдання. Кооперація в дослідженнях і розробках дає можливість європейським компаніям протистояти конкурентам, об'єднувати технологічні ресурси, заощаджувати кошти за рахунок розширення масштабів та з'єднання технічних і інтелектуальних можливостей.

Основними напрямками інноваційної політики Європи стали:

- 1) створення механізму фінансової підтримки малих і середніх підприємств;
- 2) введення більш досконалого податкового механізму, який надає певні пільги підприємствам, які розробляють і випускають інноваційну продукцію;
- 3) підтримка малих і середніх підприємств з метою правового захисту технології та продукції;
- 4) підвищення інноваційної компетенції кадрів.

Виробничо-технологічний сектор світової економіки, особливо в сферах високих технологій, стає більш глобальним. Виробництво високотехнологічної продукції та вихід з нею на світові ринки, розширення міжнародної інтеграції стають для більшості розвинених країн найважливішою стратегічною моделлю і рушійною силою економічного зростання [2, с. 86].

Однією з найбільш успішних, є модель інноваційної політики Німеччини. Вона реалізована в науково-дослідній системі і характеризується великою різноманітністю установ, високим ступенем автономії окремих організацій та безліччю різних форм сприяння. Інноваційні центри, технологічні центри і бізнес-інкубатори є інструментом регіонально економічного розвитку, а також інструментом трансферу технологій від науки до економіки. Держава сприяє розвитку інноваційної інфраструктури шляхом надання податкових пільг і зниженням додаткових витрат на заробітну плату. Важливим завданням інноваційних центрів є підтримка малих підприємств і створення умов для їх розвитку. Вони допомагають організовувати сучасну інфраструктуру, консультують і надають послуги з супроводу підприємств

Модель зростання на основі технологічних інновацій виступає складовою у формуванні багатства, необхідного для вирішення соціальних та економічних проблем Європи, але це також призводить до реструктуризації та непередбачуваних наслідків, які можуть їх посилити. Звичайно, не існує автоматичного проникнення технологічних інновацій до найбільш вразливих людей у суспільстві. Більше того, також стає все більш зрозумілим, що модель громадського добробуту,

сформована в післявоєнному врегулюванні, вже не підходить для вирішення структурних негараздів, з якими стикається значна кількість європейських громадян. Сама держава стикається з кризою легітимності у багатьох країнах із падінням політичної участі громадян, підйомом екстремістських партій та зростанням сепаратистських рухів. Ці тенденції мають глибоке значення для майбутнього європейських країн [3, с. 120].

Саме тому, потрібна особлива інноваційна модель, учасники якої будуть відрізнятися від суто орієнтованої на прибуток економічної програми. Соціальні інновації можуть і повинні йти поряд з технологічними інноваціями, орієнтованими на прибуток, формуючи їх розробку та впровадження, щоб забезпечити ширший і більш справедливий розподіл переваг. Однак різниця між ними, полягає в тому, що хоча технологічні інновації теоретично добре розуміються і підтримуються політикою та підтримуючими інфраструктурами, соціальним інноваціям не вистачає таких надійних підстав.

На даний момент, можна виділити чотири основні напрямки по дослідженню та розробці зовсім нової соціально інноваційної моделі.

По-перше, зрозуміло, що для вирішення важливих проблем, з якими стикаються сучасні суспільства, такі як зміни клімату, соціальна вразливість, тривале безробіття і старіння, потрібні нові ідеї та підходи. Особливо в часи економічної кризи соціальні інновації розглядаються як один із найважливіших елементів, необхідних для просування економіки країни. Нові підходи та інструменти долають адміністративні перепони та залучають більше наявних ресурсів.

По-друге, соціальні інновації все частіше сприймаються як необхідне доповнення до технологічних інновацій. Хоча більше фінансують дослідження спрямовані на технології, цього недостатньо для вирішення проблем суспільства. А саме вдосконалення в таких сферах, як енергетика, охорона здоров'я та транспорт традиційно формуються технологічними інноваціями, тепер усе більше визнається, що соціальні інновації мають вирішальне значення для розв'язання нагальних проблем у кожній з цих областей. Наприклад, перехід до відновлюваних джерел енергії навряд чи вдасться, якщо не супроводжуватиметься ініціативами щодо зміни соціальних звичок та вкорінених способів роботи. Подальше дослідження взаємодії різних видів інновацій може значно підвищити ефективність обох.

По-третє, у європейських суспільствах все ще існує багато бар'єрів для соціальних інновацій. Дійсно, нововведення по суті суперечать вже існуючій практиці. Перешкодами стають: регламент, жорсткість організацій та обмеженість ресурсів, вже існуючі практики, опір в місцевих громадах. Це означає, що багато хороших ідей залишаються так і нереалізованими. Дослідження можуть бути корисними для опису бар'єрів для інновацій та виявлення шляхів їх подолання.

І нарешті, багато соціальних нововведень, які виникають, лише слабо поширюються. Багато нововведень не приймаються через те, що їх відповідність не визнається або вони не вдаються після впровадження, оскільки вони не були придатні до різних умов, в іншому місці, в іншому контексті. Без достатнього усвідомлення місцевих умов інструменти та підходи, передані з інших місць, можуть принести більше шкоди, ніж користі, якщо ретельно їх не адаптувати. Це становить величезну трату талантів та ресурсів. Уряди та ринки повинні бути чутливими до

вкладів поза їхньою системою, наприклад, через відкритість до альтернативних форм обговорення або партнерства.

Слід зазначити, що головне завдання переходу до інноваційної моделі розвитку економіки передбачає розробку концепції і програми її реалізації. Для формування цілісної програми слід використовувати вже існуючий закордонний досвід інноваційного розвитку економіки та інституційного забезпечення цього процесу. Поза сумнівом, майбутнє визначатимуть ті, хто впроваджує інновації. Успішні новатори в найближчі кілька років розгорнуть спектр нових бізнес-моделей, що забезпечить баланс між прибутком для зацікавлених сторін та покращенням життям окремих громадян, зосереджуючи увагу на прогресі як для бізнесу, так і для глобального суспільства.

Список використаних джерел

1. Волоснов Б.І., Кузьмицький А. А., Поляков В.В. Інноваційно технологічний розвиток: стратегії, пріоритети, закономірності. – Одеса, 2011. – 351 с.
2. Інноваційний розвиток економіки: міжнародний досвід та проблеми/ С.Ю. Глазьєв, С.С. Губанов, І.А. Погосов та ін .; за ред. А.А. Масленников. – Дніпропетровськ : Нестор-Історія, 2012. 351 с.
3. Мазур А. А. Осадча Н. В. Сучасні інноваційні структури. Наука та інновації. 2016. – К. № 1. С. 90-96.
4. Малютін Д.Л. Традиції і раціональність: аналіз і оцінка формування інноваційного середовища в Японії. Креативна економіка. 2013. – Х. № 5. С. 65-69.

Турко А.В.

Студентка 3-го курсу спеціальності «менеджмент»

Науковий керівник: ст. викладач Щебликіна З.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗОВОГО СТАНУ ЕКОНОМІКИ

Маркетингова діяльність - це об'єктивна необхідність орієнтувати наукову, технічну, виробничу та маркетингову діяльність компанії з урахуванням попиту, вимог та потреб споживачів на ринку. Існує тенденція систематично організовувати виробництво з метою підвищення ефективності бізнесу в цілому і особливо його економічних підрозділів.

Маркетингова діяльність компанії повинна бути орієнтована на забезпечення поточних і, перш за все, довгострокових (стратегічних) цілей, способів їх досягнення та реальних джерел економічної діяльності, визначення обсягу та якості продукції, її пріоритетів, оптимальної структури виробництва та необхідного для ефективної діяльності прибутку.

Основне завдання управління маркетингом полягає у тому, щоб синхронізувати процес управління елементами комплексу маркетингу у такий спосіб, щоб кожен з них, виконуючи своє функціональне призначення, одночасно сприяв підвищенню ефективності решти елементів і тим самим підвищував синергічний ефект [1, с. 333].

Об'єктом управління є маркетингова діяльність компанії, суб'єктом є керівник, який є представником компанії.

На думку Л.В. Балабанової, управління маркетингом – це практичне здійснення ретельно продуманої інтегрованої політики підприємства на ринку, яка включає організацію, аналіз, планування, проведення заходів, спрямованих на досягнення певних цілей підприємства на ринку і контроль [2, с. 244].

Управління маркетингом - це сукупність кроків, яка регулює ринкову позицію компанії через маркетингові функції.

Завдання маркетингу - ініціювати та контролювати цю діяльність. Спочатку маркетингова організація визначає потреби споживачів, потім розробляє та застосовує маркетингові стратегії для задоволення цих потреб, а потім проводить моніторинг та аналіз реакцій споживачів для виявлення їх потреб, задоволеність клієнтів.

Управління маркетинговою діяльністю на підприємстві здійснюється у трьох напрямках: формування маркетинг-міксу, управління службою маркетингу, внутрішній маркетинг [1, с. 333].

Як економічна функція, маркетинг пройшов чотири етапи розвитку, такі як виконання функцій дистрибуції, організаційна концентрація (концентрація на збутових функціях), розподіл незалежної служби маркетингу та перетворення маркетингу в провідну функцію управління компанією. У цих умовах важливість внутрішнього маркетингу, який є інструментом підвищення мотивації працівників, може бути розглянута як частина управління маркетинговою діяльністю.

Управління маркетинговою діяльністю на підприємстві – це складний комплексний процес здійснення заходів стратегічного характеру, які тісно взаємодіють між собою та спрямовані на задоволення потреб споживачів та отримання підприємством максимально можливого прибутку за мінімально необхідних витрат [3,с.310].

Рішення, пов'язані з управлінням ланцюгами поставок і логістикою, мають велике значення для будь-якого підприємства, оскільки можуть впливати на ефективність бізнесу та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Це можливо завдяки тому, що логістика в числі іншого впливає на операційні витрати в частині логістичних витрат; продажу; активи (інвестиції) [5, с. 79].

Стратегія маркетингу – розробка перспективної мети виробничо збутової діяльності підприємства, форм ведення конкурентної боротьби і концепції маркетингу, розрахованих на досягнення максимальної ефективності роботи підприємства на тривалий період часу.

На рис. 1 зображено інструменти маркетингу. Ринкові принципи вказують на те, що досягнення мети компанії залежить від визначення потреб та потреб цільових ринків, а також є більш ефективним, ніж задоволення конкурентів споживачами. Основними принципами маркетингової діяльності є програмне управління, інноваційна стратегія, орієнтація на попит, єдність інформації та фізичного маркетингу, поєднання методів кількісного та якісного аналізу

ринку, тотальне управління маркетингом, логістична організаційна модель, електронний маркетинг, перетворення маркетингу в центр прибутку. Принципи маркетингу формують загальну спрямованість маркетингової діяльності в компанії.

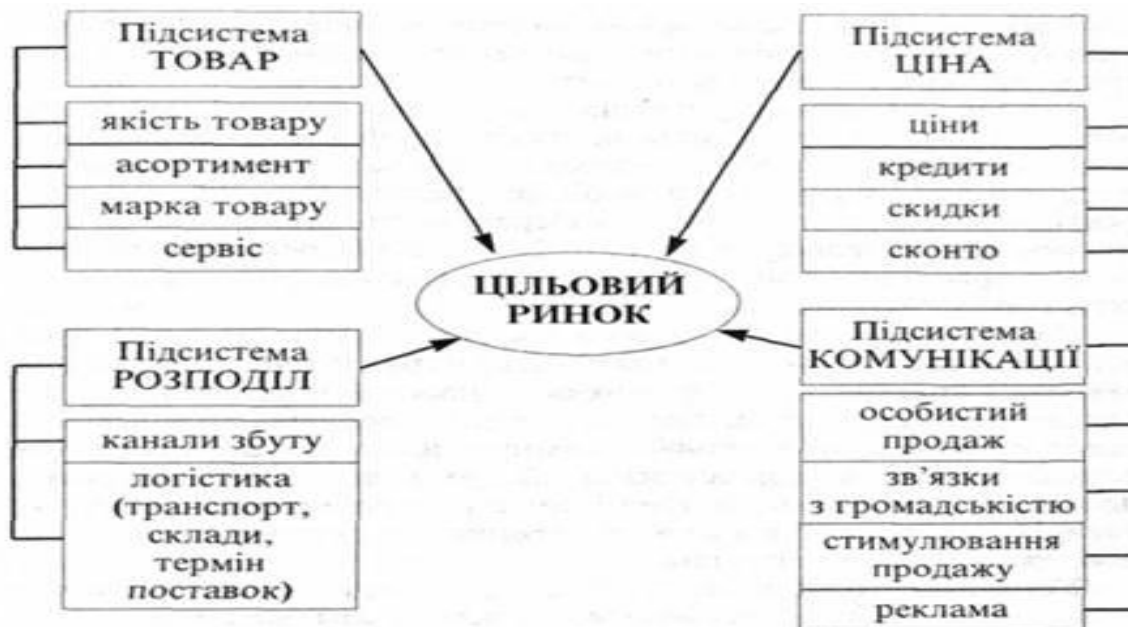

Рис. 1 Інструменти маркетингу [4]

Таким чином, маркетинг визначає якісний склад комплекс маркетингу, завдяки якому компанія здійснює ринковий вплив на споживача, створює сприятливе внутрішнє середовище, має на меті керувати та спрямовувати цінності персоналу та його маркетингові цілі, найкраще задоволення потреб клієнтів та збільшення клієнтської бази компанії.

Список використаних джерел

1. Конопляникова М.А. Управління маркетинговою діяльністю: поняття, принципи, підходи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 333-336
2. Балабанова Л.В., Холод В.В., Балабанова І.В.. Маркетинг підприємства: навч. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2012. 612 с.
3. Гризовська Л.О., Сітарчук О.В. Ефективність управління маркетинговою діяльністю на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 16. С. 308-314
4. Романенко Л.Ф. Банківський маркетинг: підручник – К.: ЦНЛ, 2004. 344 с.
5. Щєбликіна І.О., Щєбликіна З.В., Тарасова О., Ефективне управління логістичними процесами як запорука підвищення конкурентоздатності сучасних підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2016. № 1 (30). С. 76-79

Щебликіна З.В.

ст. викладач

Неліпа О.Ю.

Студент Зкурсу спеціальності «менеджмент»

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ

Основним напрямом економіки України стає сфера послуг, яка стрімко розвивається. В економіці у ринково розвинених країнах сучасна сфера послуг займає велику частку як за споживчими витратами так і за обсягами прямих інвестицій.

За сучасних умов саме мале підприємництво, оперативно реагуючи на зміну кон'юнктури ринку, надає ринковій економіці необхідну гнучкість. Істотний внесок вносить малий бізнес і у формування конкурентного середовища, що для нашої високо монополізованої економіки має першочергове значення.

Варто зазначити, що представники малого бізнесу вносять значний вклад в розвиток конкурентного середовища, що значною мірою вирішує проблему монополізації на сучасному ринку, тому стратегії їх розвитку та способи завоювання ринкових ніш часто є запорукою створення сприятливих умов для становлення ринку покупця [1, с. 484].

На рис. 1 показана кількість підприємств, зайнятість, обсяг реалізованої продукції додана вартість за розміром підприємства, економіка підприємництва без фінансового посередництва виражено у відсотках, 2017р.

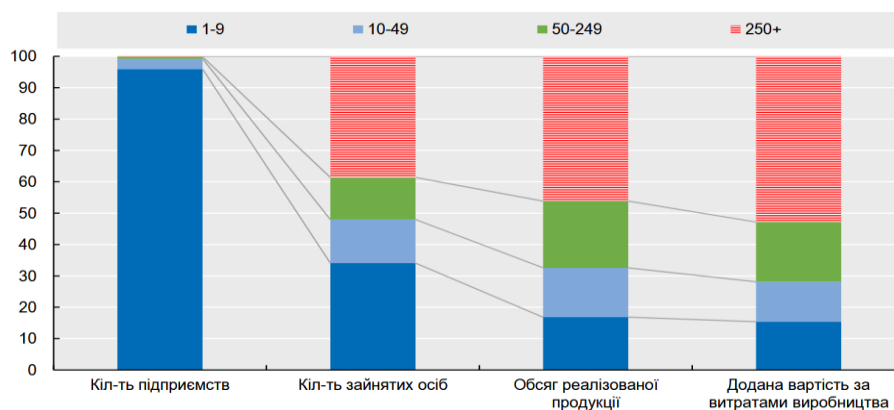

Рис. 1 Кількість підприємств, зайнятість, обсяг реалізованої продукції додана вартість за розміром підприємства, економіка підприємництва без фінансового посередництва виражено у відсотках, 2017р. [2, с.15].

Сфера підприємницької діяльності представляє собою певний механізм соціально-економічного життя суспільства, який змушує підприємство постійно іти у ногу з часом, створюючи конкуренцію, стимулювання нового технічного оснащення, що може прискорити процес розробки продукції, що покращить ефективність виробництва та економіки країни в

цілому. Адже упевненістю можна сказати, що від розвитку підприємства залежить функціонування країни цілому [3, с. 30].

Переважає більшість українських компаній в секторі підприємництва – це малі та середні підприємства (МСП), подібно до більшості країн по всьому світі.

В умовах гострої конкурентної боротьби, як на внутрішніх та і зовнішніх ринках, менеджментом підприємства повинна приділятися значна увага усім аспектам управління збутовою діяльністю підприємства, оскільки від цього залежить його фінансова стійкість [4, с. 5].

В табл.1 показана кількість підприємств в економіці підприємництва, за розміром та типом діяльності, 2017р.

У 2017 році підприємства з кількістю найманих працівників менше 250 осіб становили понад 99% всіх підприємств в економіці підприємництва, на їх долю припадало 61% загальної зайнятості в підприємстві, 54% загального обсягу реалізованої продукції та 47% створеної у підприємстві доданої вартості. 96% українських підприємств у секторі бізнесу – це мікро-підприємства, тобто підприємства, що наймають менше десяти робітників. На додаток, 83% підприємств бізнес сектору – це індивідуальні підприємства (ФОПи) [2, с. 15].

Кількість підприємств в економіці підприємництва, за розміром та типом діяльності, 2017р.

ISICверсія.4	Галузь	1-9	10-49	50-249
B+C+D+E	Промисловість, окрім будівництва	106 965	11 903	3 724
F	Будівництво	44 534	4 943	694
G	Оптова та роздрібна торгівля	818 268	17 013	2 078
H	Транспорт	90 615	4 036	933
I	Тимчасове розміщення	54 216	3 074	244
J	Інформація	144 547	2 029	276
L	Операції з нерухомим майном	87 125	3 092	317
M	Професійні послуги	118 238	2 755	481
N	Адміністративне обслуговування	42 408	3 280	753
B-N_x_K	Економіка підприємництва, окрім фінансової та страхової діяльності	1 506 916	52 125	9 500

Джерело: [2, с. 17].

Успішне застосування сучасних технологій управління всіма аспектами діяльності підприємства, постійний моніторинг бізнес-процесів, оптимізація і мінімізація витрат повинні стати основою управлінської діяльності в сучасному підприємстві [5, с.113].

Впровадження маркетингових стратегій у роботу малих підприємств повинно стати обов'язковою умовою задля можливості конкурувати своєю продукцією на усіх ринках світу.

Для цього маркетингова діяльність таких підприємств повинна бути орієнтована на запити споживачів, можливості ринку з урахуванням економічних, політичних, соціальних та інших умов, що впливають на діяльність малого бізнесу

Список використаних джерел

1. Нижник В. М; Маркетингові стратегії малих підприємств у забезпеченні прибутковості *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 3, Т. 3 С. 482
2. Збірник статистики підприємництва в Україні: 2018
3. Щєбликіна І.О., Багдасорян Г. С. Особливості функціонування бізнес-інкубаторів в Україні; Бізнес-інкубатори як інструмент забезпечення конкурентоспроможності малого бізнесу : моногр. за ред. О.Г. Череп. Запоріжжя : Запорізький національний університет - Запоріжжя, 2017. С. 29-34.
4. Щєбликіна І. О. Донченко Л. М. Соколовська Т. А Фінансове забезпечення збуту продукції в умовах кризового стану економіки *Ключові аспекти наукової діяльності – 2017*: матеріали XIII міжнар.наук.-практ.конф. 07-15січня 2017р. Премішль,2017. С.3 - 5.
5. Щєбликіна І.О., Щєбликіна З.В., Полякова М.А. Планування витрат як передумова ефективної підприємницької діяльності. *Збірник наукових праць «Наука і студія» економічні науки* 2018. NR 4 (184) Sp. Zoo Naukaistudia, Przemysl С.110-115

Щєбликіна З.В.

ст. викладач

Пилипенко О. А.

викладач-стажист

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови господарювання визначаються значними коливаннями, швидкими змінами кон'юнктури ринку, мінливістю і невизначеністю зовнішнього середовища.

Комерційний успіх підприємства залежить від відповідності його продукції споживчим перевагам.

Серед безлічі ризиків, які впливають на діяльність підприємства маркетинговий ризик є одним з ключових в умовах ринкових відносин.

Він зумовлений невизначеністю попиту на продукцію та ставить під загрозу саме існування підприємства.

Прорахунки у прогнозуванні попиту можуть виявитися фатальними, адже:

- вироблену продукцію не буде продано, а отже, активи, вкладені у її виробництво, не відшкодуються взагалі або відшкодуються лише частково (наприклад, за рахунок продажу продукції за цінами нижчими фактичної собівартості);

- буде упущено прибуток від реалізації тієї продукції, на яку існує реальний попит [1].

Підприємство повинно визначитись з питанням побудови системи ризик-менеджменту та його організаційно-функціональною структурою.

Особливості розбудови та функціонування системи (підсистеми) ризик-менеджменту відображаються у її цілях та задачах, а також мають прояв у межах процесу прийняття та забезпеченні реалізації управлінського рішення.

Під час планування та реалізації заходів ризик-менеджменту слід приймати до уваги стан та умови розвитку об'єктів управління (врахування зовнішніх та внутрішніх обмежень, наприклад, узгодження ресурсів організації з програмою ризик-менеджменту)

Реалізація заходів ризик-менеджменту повинна відбуватись у межах єдиної політики щодо управління ризиками (комплексний підхід до управління ризиками) [2, с. 13].

Актуальність проблеми обумовлена: необхідністю розробки впровадження нових технологій управління ризиками, орієнтованих в умовах мінливого ринкового середовища; необхідністю розробки методичних і практичних рекомендацій щодо формування системи ризик – менеджменту на підприємстві [3, с. 203].

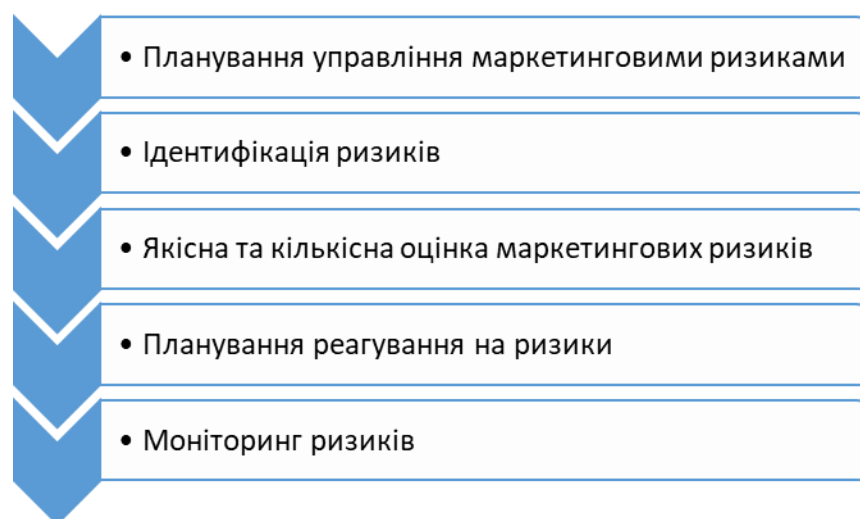

Рис. 1. Процес управління маркетинговими ризиками підприємства [5, с. 60]

При розгляді системи маркетингових ризиків варто мати на увазі, що вони спричиняються як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками.

Об'єктивні маркетингові ризики зумовлені чинниками, які впливають на підприємство ззовні і виникають унаслідок дії макросередовища (економічні, політико-правові, соціально - демографічні, екологічні та технологічні ризики) та мікросередовища суб'єкта господарювання (торговельно-збутові, споживацькі, комунікаційні, конкурентні та постачальницькі ризики).

Суб'єктивні ризики залежать від самого підприємства: структури, організації діяльності, співпраці підрозділів та ін. Їх дію можна мінімізувати шляхом підвищення кваліфікації кадрів служби маркетингу, залучення до її роботи досвідчених фахівців, вивчення досвіду діяльності у минулому, ретельного контролю за ходом маркетингової діяльності тощо [4].

Таким чином, маркетингові ризики необхідно розглядати як складові підсистеми управління ризиками в єдиній системі ризик-менеджменту.

Ефективність бізнесу безпосередньо залежить від того, наскільки грамотно підприємству управляє ризиками.

Головна задача керівників усіх структурних підрозділів – виконання програми ризик-менеджменту для забезпечення беззбитковості господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Фінансовий менеджмент Г.Г. Кірейцев, Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.
2. Мороз В.М. Ризик-менеджмент : навч. посіб. для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / В.М. Мороз, С.А. Мороз. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с.
3. Щєбликіна І.О., Щєбликіна З.В. Ризик – менеджмент як невід`ємна складова інвестиційної діяльності підприємств *Історичний збірник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. 2013 Випуск 1. – Мелітополь, друк редакція газети «Ваша газета»,. – 216 с.
4. Балабанова Л. В. Маркетингова товарна політика в системі менеджменту підприємств: [Монографія] /Л.В. Балабанова, О.А. Бриндіна– Донецьк: ДонДУЕТ,2007.
5. Голяш І., Данилюк І. Аналіз маркетингових ризиків підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Випуск 10. Частина 4. С. 60

Щєбликіна З.В.

ст.викладач

Шаясюк І.А.

Студентка Зкурсу спеціальності «менеджмент»

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Завданням сучасного маркетингу підприємств повинно стати таке розміщення інноваційного продукту, щоб отримати максимально ефективний збут та відгук на нього.

Маркетингова діяльність повинна бути націлена на формування попиту на новітні технології, аналіз можливостей підприємства, виявлення потреб споживачів, та пропонування саме того інноваційного товару, який матиме найбільший попит на ринку споживання.

Маркетингова інноваційна політика повинна передбачати стратегічні програми розвитку.

Основна мета стратегічного інноваційного маркетингу полягає в розробці стратегії введення інновацій на ринок. Тому в основу стратегічних маркетингових досліджень закладається аналіз кон'юнктури ринку з наступною розробкою сегментів ринку, організацією та формуванням попиту, моделюванням поведінки покупця. Ключовим моментом стратегії маркетингу є дослідження та прогнозування попиту на новий товар, засноване на доскональному вивченні сприйняття споживачем нововведення.

Оперативний інноваційний маркетинг – це заключний етап системи маркетингу, де розробляються конкретні форми реалізації концепції інноваційного маркетингу.

Оперативний маркетинг націлений на максимізацію прибутку і обсягу продажів, підтримку репутації фірми, розширення частки ринку. Він тісно пов'язаний з поняттям «компонентів маркетингу», які є оперативним варіантом рішень, прийнятих у процесі управління маркетингом на підприємстві [1, с.245-246].

Інноваційна діяльність є діяльністю, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Вона включає в себе:

- випуск та поширення нових видів техніки та технологій;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані виробничих сил країни;
- розроблення і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на покращення соціального стану населення, екологічної ситуації тощо [2, с.66].

Просування інноваційного товару, як і будь-якого іншого товару, включає в себе поєднання чотирьох складових комплексу маркетингу: ціну, товар, методи розподілу та маркетингові комунікації.

Головною відмінністю між просуванням звичайних товарів та інноваційних є те, що на різних етапах життєвого циклу товару змінюється його пріоритетність, зміст, наповнення та характер.

Також зростає роль посередника у сфері дистрибуції, а ринкові контрагенти та Інтернет починають суттєво впливати на сферу просування та продаж. У сучасному світі, що невпинно розвивається, відбувається багато змін до вимог, яким має відповідати сучасний маркетинг [3, с.83-84].

У загальному розумінні маркетинг інновацій полягає в обслуговуванні розробки та реалізації інновацій, розробки та впровадження інноваційної стратегії підприємства, виявленні факторів, від яких залежить конкурентоспроможність підприємства в цілому та його продукції.

За допомогою, маркетингу інновацій формується ряд дій, спрямованих на визначення, дослідження та аналіз факторів впливу на процеси просування товарів в умовах інноваційної діяльності підприємства.

Маркетингова діяльність виявляє і контролює фактори, що відображають умови тривалого життя і розвитку підприємства на ринку [4, с.80].

Ризик при розробці та впровадженню нового продукту має два виміри: ступінь ризику та його вірогідна вартість (розмір).

Тому одним із головних завдань маркетингу під час розробки та впровадження товару є здійснення комплексу заходів щодо виключення або зниження факторів, що входять до маркетингових ризиків.

Розробка та впровадження нових товарів та послуг передбачає наявність великої кількості маркетингових ризиків їх сутність та природа походження не менш цікава ніж самі заходи щодо їх зниження [5, с.149].

Модель інноваційного процесу зображено на рис. 1.

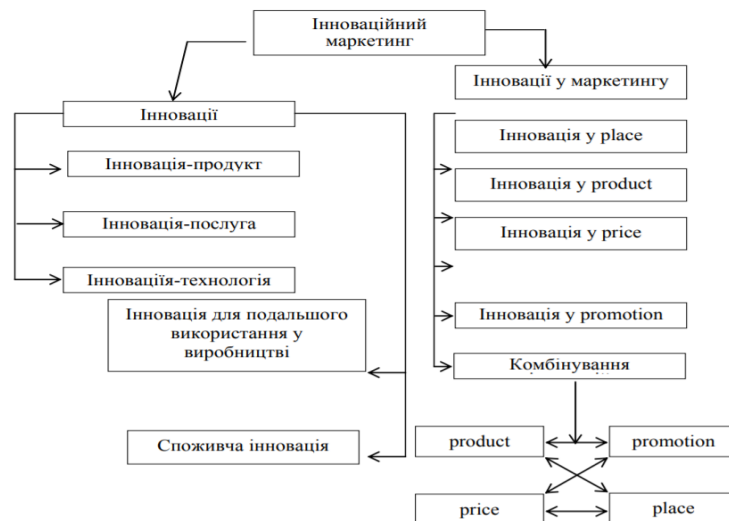

Рис.1 Модель інноваційного процесу [6, с. 302].

Список використаних джерел

1. Старицька О.П., Старицький Т.М. Інноваційний маркетинг як інструмент підвищення ефективності функціонування підприємств, *Інноваційна економіка* – 4'2014. С.245-246
2. Щєбликіна І.О., Щєбликіна З.В., Джаним К.С. Об'єктивна необхідність використання інструментарію бізнес-планування як чинника підвищення ефективності інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. *Вісник Запорізького національного університету*. 2016. № 3 (31), С.66
3. Щєбликіна З.В., Бондаренко А.А. Інновації та їх роль в питаннях маркетингового просування продукції. Бізнес-інкубатори як інструмент забезпечення конкурентоспроможності малого бізнесу : моногр. за ред. О.Г. Череп. Запоріжжя : Запорізький національний університет - Запоріжжя, 2017. С. 81-84
4. Мельничук Л. С., Марущак І. О. Взаємозв'язок маркетингу та інновацій на підприємстві. *Наукова праця. Економіка*, Випуск 273. Том 285. С.80
5. Карпенко Н. В. Управління маркетинговими ризиками товарної інноваційної діяльності підприємства. *Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст* : моногр. Київ : Центр учбової літератури - Київ , 2016. 149 с.
6. Гризовська Л.О., Романова А.В. Маркетинг інновацій як інструмент успішного бізнесу. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 16. С.302-303

Щебликіна І. О.

Запорізький національний університет

Щебликіна З.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВИХ СЛУЖБ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність підприємств в сучасних умовах господарювання супроводжується політичною і економічною нестабільністю, що зумовлює постійне зростання ризикових ситуацій.

Управління ризиком є складовим і найважливішим елементом загального менеджменту підприємства.

Одним з головних завдань ризик-менеджменту сучасного підприємства має бути діяльність щодо запобігання ризикам.

Ризик-менеджмент на підприємстві покликаний виконувати:

— функції об'єкта управління (діяльність по зниженню величини ризику, страхування ризику, економічних відносин та зв'язків між суб'єктами виробничого процесу, ризикованих вкладень капіталу, організація управління ризиком);

— функції суб'єкта управління (прогнозування (перспективна оцінка змін стану об'єкта та його складових), організація (об'єднання працівників, що займаються управлінням ризиками, на основі певних правил та процедур: створення органів управління, побудова структури апарату управління, розробка норм та нормативів), координація (узгодження роботи всіх ланок системи управління ризиком), регулювання (коригуючий вплив на об'єкт, направлений на досягнення його стійкості щодо дії факторів ризику), стимулювання (сприяння зацікавленості працівників у застосуванні процедур управління ризиком) та контролювання (перевірка організації роботи з регулювання рівня ризику) [1, с. 181].

Серед вчених є різні думки відносно функціональної структури ризик-менеджменту

Аналіз кадрового складу функціонуючих систем ризик-менеджменту вказує на високу вагомість фінансових питань в управлінні ризиками, оскільки одним із основних завдань ризик-менеджменту є забезпечення фінансової стійкості і нейтралізація впливу саме фінансових ризиків.

Проте сучасні концепції управління ризиком, зокрема Міжнародної федерації ризикового та страхового менеджменту (IFRIMA), зосереджують свою увагу на тому, що настав час для ризик-менеджерів не просто знижувати ризики, але і використовувати його додаткові можливості для всього підприємства [2, с. 163].

Головна мета фінансово-господарської діяльності – максимізація рентабельності за стабільної платоспроможності та при мінімальних ризиках.

Необхідність оволодіння основами управління фінансовими ризиками пояснюється тим, що підприємства здійснюють свою фінансову, інвестиційну та операційну діяльність під

постійним впливом чинників, що зумовлюють загрозу заподіяння збитків, неплатоспроможності та банкрутства [3, с. 203].

На нашу думку найбільш доречною є така організаційно-функціональна структура при якій ризик менеджер здійснює планування, координацію, організацію діяльності з управління ризиками на всіх рівнях і підпорядковується фінансовому директору.

Ризик-менеджмент є частиною роботи кожного працівника, незалежно від рівня його посади та кола професійних обов'язків; ризик-менеджмент не обмежений часом або функціональним напрямом професійної діяльності, тобто процес управління ризиками є безперервним та необмеженим

Система ризик-менеджменту повинна розглядатись на рівні структурної одиниці системи менеджменту організації (іншими словами, ризик-менеджмент є підсистемою менеджменту організації) [4, с. 13].

На рис. 1. Зображено складові ризик-менеджменту

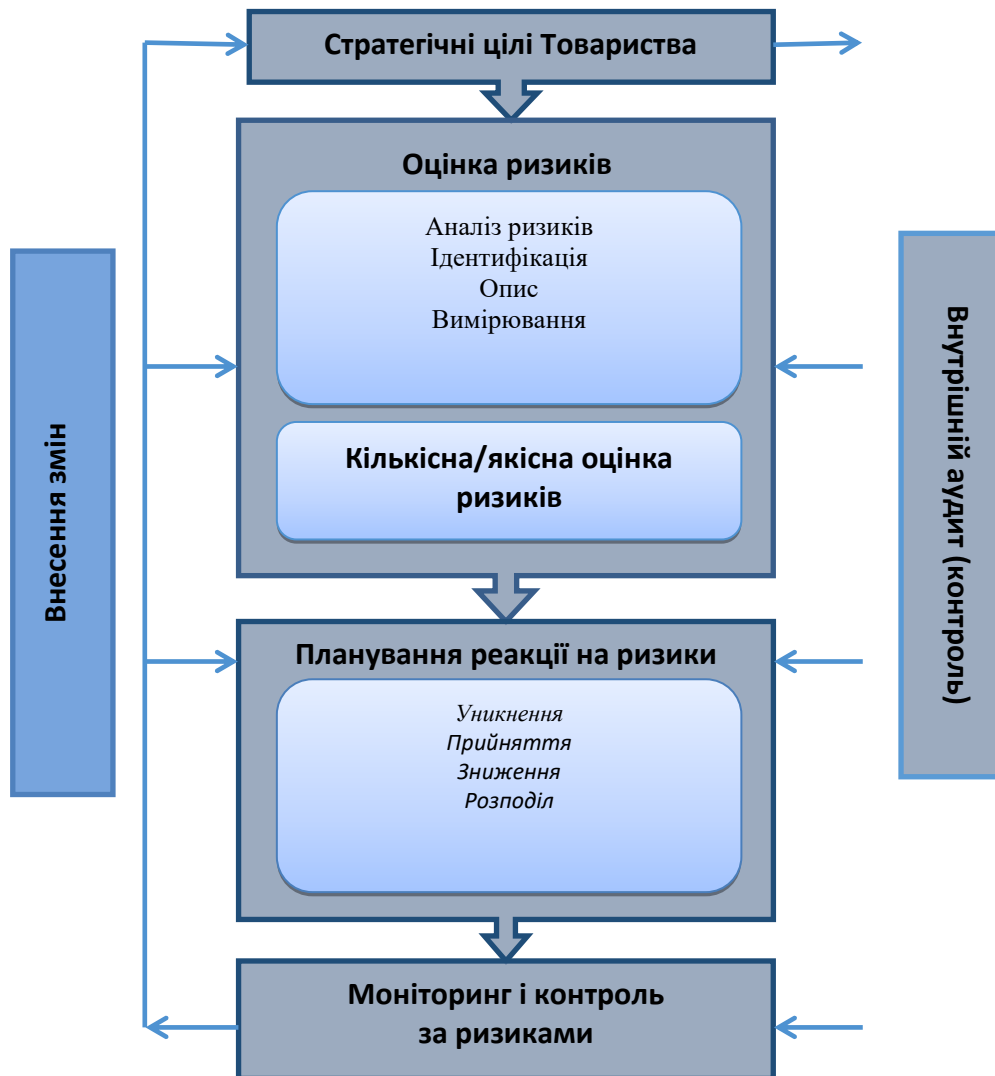

Рис. 1. Складові ризик - менеджмент

Список використаних джерел

1. Лук'янова В. В. Економічний ризик : навч. посіб / В. В. Лук'янова , Т. В. Головач. – К. : Академвидав, 2007. 464 с.
2. І. М. Михайловська, О. С. Мантур-Чубата Організаційно-функціональна структура відділу ризик-менеджменту зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві *Вісник Хмельницького національного університету* 2015. № 3. Т. 3. С. 163
3. Щєбликіна І.О., Щєбликіна З.В. Ризик – менеджмент як невід'ємна складова інвестиційної діяльності підприємств *Історичний збірник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. 2013 Випуск 1. – Мелітополь, друк редакція газети «Ваша газета», – 216 с.
4. Мороз В.М. Ризик-менеджмент : навч. посіб. для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / В.М. Мороз, С.А. Мороз. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с.

Ярова Л.Г.

доцент кафедри управління та адміністрування

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ

Сучасні технології розвиваються швидкими темпами, світова економіка має всі ознаки глобального характеру і останнім часом зазнала значних змін. Завдяки інформатизації суспільства та досягненням науково-технічного прогресу географічні та культурні відстані між країнами значно скоротилися. Це розширює можливості та дає змогу підприємствам значно збільшити географічне охоплення ринків, обсяги виробництва та продажів.

Освоєння світових, європейських ринків продукції, товарів та послуг українськими підприємствами, які не лише намагаються продавати на міжнародних ринках якомога більше товарів, що виробляються всередині країни, але й купують за кордоном значну кількість комплектуючих та сировини, потребує нових форм та підходів до розроблення ефективних стратегій маркетингу.

Теоретичні аспекти розвитку маркетингу досліджували вітчизняні вчені, а саме С.В. Близнюк [1], М.А. Окландер [2], О.О. Піскун [3], А.В. Череп [4] та інші. Зважаючи на безсумнівну цінність наукових досліджень, на нашу думку, питання щодо уточнення окремих тенденцій розвитку маркетингу мають дискусійний характер, що і обумовило мету дослідження.

Головними тенденціями, що стосуються маркетингу в Україні, є зростаючий вплив маркетингу на всі сфери людської діяльності, зміни в суспільстві, свідомість і поведінку людини. Ці тенденції вимагають постійної фахової уваги, яка дає змогу удосконалювати наявні маркетингові стратегії та технології, адаптувати їх до нових умов, а також переосмислювати місце і роль маркетингової діяльності у сучасному світі та на перспективу.

Маркетинг як економічний процес забезпечує контакт виробника і споживача, сприяє раціональній орієнтації суспільного виробництва та відтворення, забезпечує ефективність обмінів між учасниками на ринку [3].

Сьогодні не варто вкладатися в маркетингові програми, які стануть нав'язувати товари і послуги, замовник досить обізнаний в тому, що йому потрібно.

Підприємці повинні зосередитися на побудові позитивної бізнес-культури і наданні виключно якісних послуг, а маркетологи зобов'язані трансформувати бізнес-ідеї в адекватні маркетингові стратегії для забезпечення відмінного обслуговування клієнтів, яке змусить покупців повертатися за новими замовленнями.

Зростання корисного та вільно доступного контенту дало споживачам більше можливостей, вони активні і не чекають порад від продавців, що для них краще, а замість цього вони шукають інформацію в Інтернеті, читають відгуки та оцінюють пропозицію перед покупкою. Вони перестали залежати від консультантів і можуть заздалегідь вивчити пропонований на ринку продукт, тому маркетологи повинні запропонувати щось більше, ніж інформацію.

Клієнтський досвід вже давно є найпопулярнішим виразом в маркетингових колах, адже зручність при покупці, компетентне і доброзичливе обслуговування, зручні способи оплати – ось що споживачі цінують у своєму досвіді взаємодії з компаніями.

Щоб домогтися цього, маркетологам потрібні: сучасні технології, що спираються на дані про процес покупки; персоналізація комерційної пропозиції; мобільні технології для оперативного контакту з клієнтом; сильний імідж бренду у свідомості споживачів; дизайн продукту, що відповідає запитам покупців.

Сучасний бізнес важко уявити без конкретних цілей і програми зрозумілих маркетингових комунікацій. Саме планування маркетингу стало невід'ємною частиною ведення бізнесу.

Маркетинговий план фіксує цілі та визначає тактику просування бізнесу на ринок, яка буде спиратися на контент-маркетинг, SEO, Email-розсилки, соціальні мережі, контекстну рекламу і в ньому повинно бути ясно викладено те, як кожна частина маркетингових комунікацій буде працювати на інтереси бізнесу.

Для підвищення ефективності маркетингової діяльності дуже важливо вкладати кошти в нові цифрові канали комунікації з наявними і потенційними клієнтами, створювати нові типи відносин для відкриття удосконалених можливостей, застосовувати відчутні бонуси для залучення прихильників і створювати автономні й мережеві спільноти для зміцнення бренду [5].

Отже, маркетинг на сучасному етапі його розвитку має багатоаспектну сутність, яка потребує вивчення різних сторін його успішного використання.

Внаслідок розвитку технологій та нових ринків роль маркетингу на підприємствах протягом найближчих років буде набувати все більшого значення і впровадженню прогресивних технологій будуть приділяти увагу багато компаній. Основними тенденціями в маркетингу виступатимуть нові ринки, медіа технології, методи та підходи до кращого розуміння потреб та смаків споживачів.

Не можна забувати, що маркетинг спирається на людські відносини в суспільстві, тому увага маркетологів повинна бути перерозподілена в бік споживачів, їх поведінки і на їх реакцію на маркетингові активності.

Очевидно, цифровий маркетинг буде домінувати і в перспективі розвитку маркетингу. Щоб домогтися успіху, необхідно мати якісний контент для всіх маркетингових каналів комунікацій зі споживачами.

Список використаних джерел

1. Близнюк С.В. Маркетинг в Україні: проблеми становлення та розвитку. 2-е вид., випр. і доп. / С.В. Близнюк. – К. : ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2009. – 400с.
2. Окландер М.А. Маркетингові комунікації промислових підприємств в умовах інформаційної економіки: монографія. / М.А. Окландер, І.Л. Литовченко, М.І. Ботушан. К.: Знання, 2011. С. 236.
3. Піскун О.О. Розвиток сучасного маркетингу / О.О. Піскун // Управління розвитком. – 2014. - №5. – С. 42-45
4. Череп А.В. Розвиток сучасного маркетингу та вимоги до нього / А.В. Череп, Т.С. Абліцова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 1. – С. 202–205.
5. Ярова Л.Г. Теоретичні аспекти використання цифрового маркетингу в діяльності підприємств / Л.Г. Ярова. // Інноваційні освітні технології: європейський досвід та його впровадження у підготовку фахівців з економіки та управління. – 2020. – С. 127-130.

Ярова Л.Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування*

Альохіна А.О.

*студентка 1 курсу спеціальності «Маркетинг»
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького*

ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В ринкових умовах розвитку економіки відбувається посилення конкуренції, кардинальна зміна технологій, збільшення обсягів вироблених товарів та послуг, які продаються та інформації, яка передається. Для підприємств гостро постає питання виживання і ця ситуація змушує їх шукати нові ефективні форми просування на ринок та позиціонування своїх товарів або послуг. Сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології відкривають перед споживачами та підприємствами нові можливості та перспективи, підвищують їх мобільність і комп'ютеризацію. Саме ці фактори найбільш значущі для розвитку Інтернет-маркетингу.

Аналіз досліджень показав, що проблема реалізації переваг і можливостей Інтернет-маркетингу, як ефективного інструменту розвитку сучасних компаній, досить актуальна. Різним її

аспектам присвячені наукові праці таких авторів, як М.А. Окландер [1], С.М. Ілляшенко [2], В.Л. Плєскач [3] та ін. Проте ця тема вимагає подальшого розроблення у зв'язку з високими темпами розвитку Інтернет-технологій.

Інтернет-маркетинг, як управлінський та соціальний процес, спрямований на задоволення потреб споживачів у мережі Інтернет під час створення пропозиції продажу та обміну товарів і послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Інтернет-маркетинг є частиною цифрового маркетингу, оскільки для комунікації використовує лише мережу Інтернет, а його активний розвиток дають змогу істотно розширити спектр інформаційних сервісів і зробити їх ще більш оперативними з метою підвищення рівня важливості якісної та оперативної інформації для успішного ведення бізнесу [4].

Особливості Інтернет-маркетингу можна сформулювати наступним чином: актуалізація ключової ролі споживачів на ринках, з урахуванням попиту і пропозиції; очевидність відсутності обов'язкової просторової локалізації, тобто географічна віддаленість в деяких сферах більше не є значущим фактором; підвищення ролі партнерських взаємин і збільшення кількості партнерів; зростання швидкості прийняття ключових рішень; персоніфікація взаємодії, що забезпечує підприємства отримання докладної інформації про клієнтів і їх запити, а також широкий спектр можливостей взаємодії.

Переваги Інтернет-маркетингу оцінюються споживачами, виходячи з трьох основних факторів - ціни, часу і прямого контакту, причому їх потрібно розглядати спільно. Тільки одночасна наявність цих факторів підштовхне споживача що-небудь придбати за допомогою Інтернету або скористатися відповідною програмою, Інтернет-проектom і саме такий вибір характеризує ефективність і затребуваність пропонованого товару або Інтернет-продукту.

Раціонально вибудована система організації продажів, інформування, просування та інше дозволяє споживачам вибирати і замовляти товари або послуги не виходячи з дому або офісу. Вони можуть отримати максимальний обсяг інформації про товари і послуги, в першу чергу, порівняльного характеру. Завдяки прямому контакту виключається також необхідність спілкування з посередниками, тобто покупець позбавлений від впливу емоційних факторів і переконання.

Для підприємств, які прагнуть реалізувати свої товари через Інтернет, є ряд переваг: можливість оперативно змінювати асортимент, ціни та описи товарів і послуг; здійснювати аналіз реакції покупців на ті чи інші пропозиції, що дозволяє отримувати додаткову інформацію про їх потреби і негайно вносити необхідні корективи в рекламу; мати можливість заощадити на доставці та поширенні інформації та ін.

Просування товарів і послуг за допомогою порталу або сайту може забезпечуватися за допомогою включення величезного арсеналу інструментів Інтернет-маркетингу.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що в порівнянні з іншими видами медіа-маркетингу (друкованими, радіо, телебаченням), Інтернет-маркетинг зростає дуже швидко і завойовує все більшу популярність в різних сферах діяльності, стимулюючи реалізацію таких принципів, як комплексний підхід, сфокусованість на продажах, поширення результатів зростання продажів на винагороду персоналу.

Отже, сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології відкривають перед споживачами та організаціями нові можливості та перспективи, підвищують їх мобільність і комп'ютеризацію. Саме ці фактори найбільш значущі для розвитку Інтернет-маркетингу. Інтернет-маркетинг правомірно характеризувати як сукупність інструментів, технологій і прийомів, що реалізуються в Інтернеті, спрямованих на привернення уваги до товару або послуги, популяризацію цього товару в Інтернеті, його ефективне просування цільовим аудиторіям для продажу та отримання максимально можливого прибутку.

У сучасних умовах кількість інструментів, які застосовуються в практиці Інтернет-маркетингу, постійно зростає. Відбувається це завдяки розвитку рекламного бізнесу та посилення тенденції переходу реклами в Мережу. Основними і ефективними інструментами Інтернет-маркетингу є контекстна і банерна реклама, пошукове просування, просування в соціальних мережах і email-маркетинг. Кожен з представлених інструментів мають свої переваги і недоліки, але вони наділені своїми особливостями і специфікою, що безсумнівно слід брати до уваги при виборі максимально ефективних інструментів для кожного окремого проекту.

Список використаних джерел

1. Окландер М.А. Маркетингові комунікації промислових підприємств в умовах інформаційної економіки: монографія./ М.А. Окландер, І.Л. Литовченко, М.І. Ботушан. К.: Знання, 2011. 236 с.
2. Ілляшенко С.М. Сучасні тенденції застосування Інтернет-технологій у маркетингу. / С.М. Ілляшенко// Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2011. № 4. Т. II. - С. 64–74.
3. Плєскач В.Л. Технології електронного бізнесу: монографія. / В.Л. Плєскач, К.: КНЕУ, 2004. 223 с
4. Ярова Л.Г. Теоретичні аспекти використання цифрового маркетингу в діяльності підприємств / Л.Г. Ярова. // Інноваційні освітні технології: європейський досвід та його впровадження у підготовку фахівців з економіки та управління. – 2020. – С. 127-130.

СЕКЦІЯ 2.

Практичні проблеми в публічному управлінні

Божкова В.В.

*проф. кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний університет імені А.С.Макаренка*

МАРКЕТИНГ ТЕРИТОРІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ

У сучасних умовах реформування адміністративно-територіального устрою в Україні, коли проблеми децентралізації влади, перерозподілу функцій і повноважень між центральними і місцевими органами управління, посилення фінансової самостійності та надання широких повноважень органам місцевого і регіонального самоврядування та інші стали особливо актуальними, на наш погляд, поза увагою залишаються важливі питання маркетингу територій, що може призвести до небажаних наслідків, яких ще можна уникнути (або мінімізувати) на теперішньому етапі.

Як відомо, *маркетинг територій* – це вид маркетингу; діяльність з використання комплексу спеціалізованих інструментів для ефективного просування території, її назви і можливостей серед фактичних і потенційних споживачів в інтересах населення і господарюючих суб'єктів цієї території.

Суб'єктами просування і так званого «продажу» території мають бути зацікавлені структури, які розміщені на цій території і можуть проявляти комунікаційні активності з метою представлення її інтересів та залучення уваги до неї можливих споживачів; в першу чергу, це:

- органи місцевого самоврядування і місцеві державні адміністрації;
- суб'єкти господарської діяльності всіх видів і галузей (підприємства, установи і організації, центральні офіси і представництва корпорацій, холдингів, асоціацій, особливо, орієнтовані на зовнішньоекономічну діяльність);
- громадські організації і осередки політичних партій;
- представники науки і освіти, культури і мистецтва, громадські діячі, політики;
- представники інфраструктури бізнесу і ринку (територіальні економічні агентства розвитку, торгові дома, підприємства зв'язку, фінансові установи тощо);
- туристичні оператори і агентства;
- готельні мережі;
- спортивні клуби комітети і федерації;
- інші.

Завдяки застосуванню маркетингу території можливе підвищення рівня її економічного розвитку, рівня життя і добробуту її населення. Реалізація цієї концепції на загальнодержавному

рівні дозволить розширити участь окремих територій у реалізації міжнародних і загальнонаціональних програм.

У «Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» у розділі «Цілі державної регіональної політики до 2020 року» зазначено, що ціллю № 1 для України є підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів: сприяння організації та проведенню форумів, зустрічей представників ділових кіл, презентацій, виставково-ярмаркових заходів, засідань за круглим столом тощо [1]. Цих заходів не достатньо для комплексного просування територій, але важливим вже є сам факт їх декларації і розуміння важливості.

У «Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» у розділі «Цілі державної регіональної політики до 2020 року» зазначено, що ціллю № 1 для України є підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів: сприяння організації та проведенню форумів, зустрічей представників ділових кіл, презентацій, виставково-ярмаркових заходів, засідань за круглим столом тощо [1]. Цих заходів не достатньо для комплексного просування територій, але важливим вже є сам факт їх декларації і розуміння важливості.

Так, наприклад, Міністерство розвитку громад та територій України, яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну регіональну політику, державну політику у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою [2] логічно мало б очолити та впроваджувати діяльність з просування територій та їх привабливих сторін, стимулювання інтересів інвесторів, створення/підтримки/посилення позитивного іміджу територій, підвищення їх привабливості, конкурентоспроможності, престижу на міжнародному рівні.

На заваді цієї діяльності, на наш погляд, постають повільні процеси формування «інформаційного суспільства» (розвиток інформаційних комунікацій, інформаційної відкритості тощо), недостатнє інфраструктурне забезпечення і т.п., а також, не достатнє розуміння важливості впровадження концепції маркетингової діяльності у публічному управлінні та адміністрування територій.

Список використаних джерел

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1089 від 20.12.2017). Вебсайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF/print1446542150663211>
2. Положення про Міністерство розвитку громад та територій України (Постанова КМУ від 30 квітня 2014 р. № 197 в редакції постанови КМУ від 25 вересня 2019 р. № 850). Вебсайт Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/about/>

Линник С. О.

*професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, м. Суми, Україна*

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Розвиток відносин у галузі охорони здоров'я протягом останніх років, не можна вважати стабільним. Це наслідок невірних розуміння та стереотипів щодо впровадження ринкових відносин, відсутність дієвих форм державного регулювання галузі. Фахівці даної галузі підкреслюють, що існуючі моделі охорони здоров'я більшості країн світу ґрунтуються за ринковим принципом: потреба – задоволення потреби – прибуток – стимулювання потреби – потреби. Таким чином, сучасна медицина, фармацевтична промисловість та інші асоційовані галузі економіки як суб'єкти господарювання безпосередньо зацікавлені у збільшенні потреби в медичній допомозі. Але в контексті розгляду права на охорону здоров'я варто торкнутися і надзвичайно болючої проблеми збереження генофонду українського народу, розв'язання якої відповідно до ст. 16 Конституції України є обов'язком держави [1].

Перелік економічних функцій держави свідчить, що її економічна роль припускає діяльність з регулювання в цілому усіх секторів економіки як єдиної системи. Беззаперечним є факт державного регулювання економіки в будь-якій країні. А існуючий в економічно розвинутих країнах сприятливий стан з динамікою тривалості життя лише незначною мірою пов'язаний з успіхами безпосередньо в медицині, в основному це пояснюється жорсткими та ефективними заходами органів державної влади.

Розвиток охорони здоров'я є головним напрямом уряду при здійсненні державного регулювання. Державна політика в сфері охорони здоров'я має забезпечувати її ефективне функціонування. Сьогодні сфера охорони здоров'я функціонує не досить ефективно та не повністю вирішує всі проблеми, які стосуються охорони здоров'я населення. На сучасному етапі розвитку охорони здоров'я України значна частина проблем спричинена відсутністю дієвого механізму регулювання. В умовах реформування та розвитку ринкових відносин, вдосконалення регуляторних інструментів та методів, с подальшим впровадженням їх в практичну діяльність, сприятиме забезпеченню ефективного функціонування сфери охорони здоров'я.

Однією з найважливіших умов, що забезпечують ефективне функціонування сфери охорони здоров'я, є розробка дієвого механізму. Механізм державного регулювання сфери охорони здоров'я є окремою складовою механізму, який регулює економіку в цілому. Під механізмом державного регулювання сфери охорони здоров'я варто розуміти сукупність цілей, принципів, методів адміністративного, економічного, правового та соціально-мотиваційного характеру, які здійснюються державою за допомогою досконалого набору інструментів і направлені на забезпечення ефективного та динамічного розвитку сфери охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Рабинович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина : Навчальний посібник. – К.:Атіка, 2004. – 464 с.

Омельяненко В. А.

доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Формов В. В.

студент

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

КОМУНІКАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Комунікації з громадськістю відіграють ключову роль у взаємодії будь-якої організації із зовнішнім середовищем. Використовуючи їх, орган влади може підтримувати певний імідж та формувати свої зовнішні відносини.

Проблемою вітчизняних комунікаційних стратегій органів публічного управління є недостатнє розуміння їх сутності. Натомість сфера комунікацій в рамках сучасних підходів до публічного управління включає наступні завдання [1]:

– розроблення, реалізація та оцінювання ефективності програм стратегічної комунікації відповідно до цілей і завдань органу публічної влади, забезпечення формування та просування його позитивного іміджу;

– консультування організацій державного, громадського та приватного секторів і фізичних осіб з питань публічної політики та публічного управління;

– забезпечення результативної та ефективної комунікації із зовнішнім середовищем під час професійної діяльності, у тому числі – між органами публічного управління та організаціями, інституціями громадянського суспільства, громадянами, засобами масової інформації; сприяння функціонуванню механізмів громадської участі у прийнятті та реалізації рішень у сфері публічного управління;

– забезпечення результативної та ефективної комунікації під час професійної діяльності у внутрішньому середовищі; здійснення інформаційно-комунікативного забезпечення процесу розробки, прийняття та впровадження управлінських рішень; вирішення внутрішньоорганізаційних конфліктів із застосуванням сучасних комунікативних технологій.

З організаційної точки зору у структурі комунікативних підрозділів суб'єкту публічного управління можна представити у принаймні трьох ключових функціональних блоків:

– блок аналізу та прогнозування, на який би покладалися аналітично-прогностична функція та, у межах окремих завдань, планування, координуюча, комунікативна і консультативно-методична;

– блок виробництва матеріалів, який передусім виконує виробничу функцію і, частково,

комунікативну та консультативно-методичну (у першу чергу це стосується сфери внутрішніх комунікацій);

– блок комунікацій, який передусім виконує комунікативну функцію та бере участь у реалізації функцій планування, координуючої, консультативно-методичної.

З практичної точки зору однією з країн, що схожі з Україною за територіальним устроєм та які мають успішну комунікаційну стратегію, є Нідерланди.

Важливою частиною національної стратегії Нідерландів в сфері е-уряду є доступ та наявність всієї урядової інформації для створення більш збалансованих відносин між громадянами та урядом. Національна стратегія не обмежується національним рівнем та включає місцеві і регіональні органи влади.

З 2002 року місцеві ради почали ряд проектів е-участі за підтримки Уряду, девізом яких було «Нехай розквітнуть багато квітів». Найуспішнішими з них були:

Е-петиції: будь-який громадянин може запропонувати ініціативу. Якщо ініціативу підтримає достатня кількість громадян, вона розглядається в місцевій раді або на урядовому рівні. Інтернет дозволяє зібрати достатню кількість підписів на підтримку, для цього муніципалітети створюють спеціальні сайти;

Track Your Council: протягом чергових виборів Інтернет надає інформацію про програми політичних партій і дозволяє громадянам прийняти рішення не на основі обіцянок політиків, а на зіставленні джерел.

Voting Tracker дає інформацію про позицію політиків з конкретних питань;

We Evaluate – національний сайт, на якому громадяни оцінюють публічні послуги і можуть навіть створити власну систему ранжування;

Issuefeeds – надає можливість службовцям збирати точки зору і вивчати преференції громадян;

Citizens'Blog – запрошені експерти направляють обговорення про поліпшення Уряду, коментують запропоновані ідеї. Після обговорень конкретна пропозиція подається відповідному політику, який погодився реагувати на пропозиції.

Відзначимо також Напрямки відкритого Уряду Нідерландів:

1. «Транспарентний Уряд» - сприяння активному доступу до урядової інформації»: урядові дані публікуються в форматі, сумісному з відкритими стандартами для усунення будь-яких перешкод і посилення їх соціальної значущості. Всі стадії процесу вироблення політичних і законодавчих рішень - підготовка політики, її втілення і оцінка - повинні бути якомога прозорішими, що буде сприяти залученню ідей громадян. Бюджет публічного сектора, витрати теж є відкритими, тому що цього вимагає гарне відповідальне управління.

2. «Колаборативний Уряд», який шукає партнерів в суспільстві, щоб вирішити соціальні проблеми»: відкрите Уряд стає фасилітатором, вислуховує рішення, запропоновані громадянами і бізнесом (в документі пропонується термін нового взаємодії як «do-ocracy»). Онлайн-рішення та обмін онлайн-контентом дозволяє компаніям і громадянам спільно розробляти рішення, вчитися один у одного і співпрацювати для виконання різних завдань.

3. «Доступний Уряд» вибирає проактивний підхід в наданні інформації про послуги і зміні

фізичного середовища, що безпосередньо вплине на громадян. Уряд показує громадянам, які дані воно використовує в якому процесі, і надає їм можливість відкоригувати дані, якщо необхідно. У контактах з громадянами Уряд шукає нові канали взаємодії.

Розглянуті теоретичні аспекти та практичний кейс чітко демонструють необхідність подальшого розвитку комунікативних стратегій органів публічної влади в Україні.

Список використаних джерел

1. Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.
2. Карпчук Н.П. Национальные коммуникационные стратегии стран Европейского Союза: опыт Нидерландов. *Studia Humanitatis*. 2015. № 2

Омельяненко О.М.

аспірантка

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ

Цифрова економіка – це тренд, який вимагає від компаній проводити технологічну трансформацію. Однак для цього необхідно знати, куди і як правильно інвестувати, розуміти, які переваги несе з собою цифровізація.

В аналітичній записці [1] відзначається, що через цифровізацію компанії, які використовують цифрові технології, можуть підвищити свою ефективність та отримати можливості більш легкого доступу до споживачів та надання їм послуг, прискорити розробку продукції і створювати нові товари та послуги з меншими витратами без необхідності великого досвіду на системному рівні або власного штату фахівців з інформаційних технологій.

Водночас оцінка впливу цифровізації на продуктивність залишається складним завданням, і різні дослідження приходять до неоднакових висновків. Деякі з них показали, що продаж через Інтернет підвищує продуктивність; найбільшою мірою це стосується малих підприємств і сфери послуг. Інші дослідження підкреслюють важливість ефекту масштабу і мережевого ефекту, а також додаткових факторів, таких як кваліфікація та організаційні зміни. У той же час інші дослідження не змогли виявити сильного впливу на продуктивність, і в них стверджується, що світ, можливо, є свідком повернення парадоксу продуктивності.

Також є певні проблеми зі статистикою та інших проблеми, що стосуються оцінки впливу цифровізації на продуктивність. Також буде потрібно час для того, щоб технології набули поширення, а вигоди стали помітними і вимірними. На даний момент лише обмежене число підприємств повністю перейшло на цифрові технології, причому найбільше тут відстають мікро-, малі і середні підприємства країн, що розвиваються. Тому найбільш повно вплив на продуктивність буде відображений в статистиці тільки тоді, коли країни і компанії перейдуть від етапу впровадження до етапу масового розгортання цифрової економіки.

У даному дослідженні ми спробуємо проаналізувати певні наявні індикатори оцінки впливу цифровізації на економічні процеси.

На основі аналізу індексу ефективності ринку товарів та послуг (1), ефективності ринку праці (2), динамізму бізнесу (3), інноваційного потенціалу економіки (4), включених до Global Competitiveness Report (2019) [2], було визначено кореляцію з індексом розвитку ІКТ (Global Innovation index (2019) [3]. Зокрема були отримані такі результати:

1) коефіцієнт кореляції індексу ефективності ринку товарів та послуг та індексу розвитку ІКТ становить 0,712;

2) коефіцієнт кореляції індексу ефективності ринку праці та індексу розвитку ІКТ становить 0,685;

3) коефіцієнт кореляції індексу динамізму бізнесу та індексу розвитку ІКТ становить 0,760;

4) коефіцієнт кореляції індексу інноваційного потенціалу економіки та індексу розвитку ІКТ становить 0,772.

Вказані результати свідчать про наявність позитивного зв'язку на макрорівні розвитку основних індикаторів бізнес-середовища та розвитку ІКТ.

Важливим критерієм якості процесу цифрової трансформації бізнесу на мікрорівні є рівень «цифрової зрілості» [4]. Вона визначається компанією Deloitte як поступовий і цілеспрямований процес організаційного навчання, що обумовлює реакцію на що виникає і змінюється цифрову конкурентне середовище. Компанія Gartner Consulting визначає її як здатність виявляти, створювати і брати участь в створенні, пропонувати, монетизувати і адаптуватися в умовах цифрової ери. Інакше кажучи, це рівень системного розуміння всіх процесів, ключових аспектів, компетенцій, пов'язаних з цифровою трансформацією і використанням цифровізації в розробці стратегій, бізнес-моделей, систем взаємодії з партнерами і т.д.

Компанія Deloitte визначає рівень цифрової зрілості п'ятьма ключовими факторами:

- 1) відносини зі споживачами, які розглядають компанію як свого цифрового партнера;
- 2) стратегія, що забезпечує нові конкурентні переваги;
- 3) цифрові технології;
- 4) їх використання в операційних процесах;
- 5) організаційна культура.

Експерти Gartner розширюють цей набір, розглядаючи дев'ять критеріях:

- 1) рівень омні-(мульти)канальності роботи зі споживачами;
- 2) розвиненість самих каналів;
- 3) ступінь використання нових бізнес-моделей;
- 4) ступінь зміни ланцюжків цінностей;
- 5) ступінь створення нових цінностей за допомогою цифрових ресурсів;
- 6) ступінь значимості цих цінностей для організації;
- 7) ступінь підтримки ІТ;
- 8) здатність і готовність організації здійснювати цифровий бізнес;

9) пріоритетність цифровізації в стратегії компанії.

Таким чином, для оцінки рівня впливу цифровізації необхідно розробити набір індикаторів залежно від специфіки бізнесу та галузі. Це дасть змогу створити бізнес-рішення повного циклу: від розуміння потреби клієнта та пошуку оптимального рішення до його вбудовування в операційну модель компанії.

Список використаних джерел

1. Цифровое развитие: проблемы и возможности Записка секретариата ЮНКТАД 2019.
2. World Economic Forum (2019). The Global Competitiveness Report.
3. Cornell University, INSEAD, and WIPO (2019); The Global Innovation Index 2019: Creating Healthy Lives – The Future of Medical Innovation, Ithaca, Fontainebleau, and Geneva.
4. Кузин Д. В. Проблемы цифровой зрелости в современном бизнесе. Мир новой экономики. 2019. № 13 (3). С. 89-99. DOI: 10.26794/2220-6469-2019-13-3-89-99

Омельяненко В. А.

*доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ

Сьогодні світова космічна галузь вийшла на рівень інтенсивного розвитку, що пов'язано як зі збільшенням попиту на результати космічної діяльності, так і з появою принципово нових науково-технічних рішень і технологій, що формують можливості для удосконалення ракетно-космічної техніки, що призводять до необхідності розробки відповідного інноваційного за своєю суттю організаційно-економічного забезпечення. Одним з напрямів цього є активізація виконання масштабних ресурсо- і фінансовоємних глобальних космічних проєктів.

Міжнародний трансфер технології є однією з найбільш складних операцій в космічній галузі, що вимагає узгодженості між розробником і споживачем по багатьом параметрам. При цьому налагодження міцних взаємовигідних партнерських відносин в космічній галузі – це надзвичайно важлива складова розвитку високотехнологічних сфер, що потребують розвитку. Тому переговори з трансферу технології не повинні розглядатися спрощено, як досягнення домовленості за ціною та умовами, а скоріше як процес налагодження стратегічними партнерами успішного бізнесу.

При виборі підходів до розробки технологій критично важливо забезпечити актуальність технологій і мінімізацію ризиків при розробці продуктів та обслуговування споживачів. Тому варто використовувати критерій «потенціал – ефективність – вартість» при виборі конкретних проєктів та доведення до реального використання результатів космічної діяльності.

Враховуючи, що глобальна інноваційна система – це ринкова інноваційна система з жорсткою конкуренцією за матеріальні та інформаційні ресурси, за кадри, що володіють

унікальними знаннями, навичками і потенціалом, то серед пріоритетних напрямків міжнародного співробітництва України виходячи з наявного потенціалу та стратегічних задач є:

– співробітництво з провідними країнами та організаціями у сфері створення та використання високих технологій, обміну технологіями в процесі спільного виконання космічних проектів, участь у виконанні глобальних космічних проектів, що забезпечують сталий розвиток людства;

– розширення комерційних зв'язків з країнами, що не мають розвинутої космічної промисловості, розробка по їх замовленнях космічної техніки та продаж її, продаж цим країнам ліцензій на технології, по яких у нас є більш досконалі розробки, надання їм послуг систем зв'язку, послуг щодо запусків космічних апаратів, створення та «здача під ключ» підприємствами необхідних іншим країнами космічних систем, створення умов для здійснення прориву на цей сегмент світового космічного ринку.

Космічна діяльність характеризується високим мультиплікативним ефектом, оскільки ринок інновацій, отриманих на основі космічних рішень, фактично безмежний і може поширюватися на галузі та компанії, що не мають прямого відношення до питань космічного простору. В результаті характерною рисою глобального космічного ринку є високий ступінь комерціалізації та інтегрованості послуг космічної діяльності в економіко-господарську систему.

Завдання трансферу технологій в умовах унікальності космічної галузі ускладнюється тим, що досить часто мета полягає не в одержанні конкретного продукту або навіть технології, а в знаннях і досвіді, які вчені та інженери накопичили в ході своєї роботи (індивідуальної або спільної). Тому великі космічні підприємства з метою більшої фінансової стійкості та ефективності створюють навколо себе мережі дочірніх компаній, що освоюють і просувають не лише високотехнологічну продукцію, але й власне розроблені технології та перспективні проекти.

Посилення міжорганізаційного співробітництва в космічній галузі породжує нову форму взаємодій, побудовану за принципом інноваційних мереж. В цих умовах дифузія знань полягає у розподілі знань в мережі та забезпечення доступу до них у прийнятній для учасників даної мережі формі.

У процес виробництва продукції космічної промисловості залучені робочі групи різних країн. Тому однією з найбільш складних проблем при роботі з провідними платформами CAD є надання доступу до даних для користувачів, що не мають необхідного ліцензійного програмного забезпечення. Для вирішення цієї проблеми компанія Luxoft успішно розробила програмні рішення, що сприяють швидкому обміну даними через певні рівні деталізації.

Відзначимо, що впровадження стандартних IP-технологій у космічній галузі дозволить агентствам позбутися однієї з найбільш вагомих статей витрат, пов'язаних з використанням внутрішніх, закритих технологій при створенні сучасних космічних апаратів. Орієнтація на загальноприйняті стандарти у всьому, починаючи від ракетноносіїв і закінчуючи комунікаційними технологіями, дозволяє скоротити строки розробки, наблизити час запуску й значно зменшити витрати, пов'язані з місією.

Наприклад, Google зацікавлена в створенні космічної мережі, що допомогло б компанії

збільшити кількість користувачів її сервісів. Компанія уже випробовує повітряні кулі, безпілотні літальні апарати та супутники. В свою чергу альянс Google та SpaceX (приватна компанія США, виробник космічних ракет) обіцяє серйозний прорив у сфері земних комунікацій і створення в доступному для огляду майбутньому космічної мережі.

Проведений нами аналіз показав, що галузь потребує системних інновацій – рішень, що виявляють сховані системні ресурси та активізують внутрішній потенціал. В цьому контексті величезною проблемою галузі є формування цін на НДДКР, бо наразі необхідна розробка методик оцінки результативності космічної діяльності та оцінки розроблених програм розвитку.

Пшенична Л.В.

*кандидат наук з державного управління, професор, перший проректор
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Сучасний інноваційний менеджмент є важливим складником і результатом людської праці, що спрямований на підвищення ефективності і якості професійної діяльності, раціональне використання економічних і соціальних ресурсів. Інноваційний менеджмент є дієвим інструментом у руках кваліфікованого керівника, який стимулює неперервний розвиток колективу, його педагогічного складу в цілому та кожного педагога зокрема [2].

Управлінська діяльність освітою потребує оптимізації і впровадження нововведень, які спрямовані на розвиток і покращення якості і ефективності професійної діяльності керівників закладів освіти. Впровадження інноваційного менеджменту надає можливість розвитку таких якостей керівника як: володіння економічними і правовими знаннями, глибокі інтегровані професійні знання, здатність до самовдосконалення, розвитку компетенцій та професійної компетентності, креативного управління при умовах жорсткої конкуренції. Стрімка інтеграція та глобалізація світової науки дає необхідний поштовх для розвитку вітчизняної моделі управління системою освіти в цілому, спираючись на нові підходи, теоретичні та методологічні засади формування [1].

Серед проблем, які стримують розвиток, не дають можливості забезпечити нову якість освіти, актуальними є «відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності». Тому одним із стратегічних напрямів державної політики у сфері освіти повинен стати «розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі». Цьому має сприяти використання методів інноваційного менеджменту в освітньому управлінні.

Ефективність функціонування системи освіти залежить від ряду внутрішніх чинників – ресурсної бази, кадрового потенціалу, форми організації функціонування. При цьому важливу роль відіграє ступінь адекватності системи освіти вимогам національної економіки, населення в

цілому й окремих осіб. Така необхідність актуалізує не тільки кількісний ріст цієї сфери, а й якісні зрушення в бік інноваційного компоненту освіти. Тому можна стверджувати, що ринок освітніх послуг є одним з найважливіших елементів національної інноваційної системи [3].

Таким чином, при побудові системи управління ЗВО необхідно включати як підсистему інноваційний менеджмент. Для вироблення стратегії інноваційного розвитку ЗВО спочатку варто визначити інноваційний потенціал закладу. За результатами моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища інноваційного менеджменту керівництво ВНЗ повинні ухвалювати управлінські рішення для досягнення цілей підсистеми інноваційного менеджменту і цілей системи управління закладу загалом.

Список використаних джерел

1. Большая О. Інноваційний менеджмент у сучасній освіті // О. Большая // Витоки педагогічної майстерності. 2018. Вип. 22. – с. 31-34.
2. Драгунова В. впровадження інноваційного менеджменту в закладах освіти // В. Драгунова // Витоки педагогічної майстерності. 2016. Вип. 18. С. 296-101.
3. Кондур О.С. Інноваційний менеджмент у системі управління вищим навчальним закладом // О. С. Кондур // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2017. – №4 (59). – с. 254-257.

Самодай В.П.

доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Ткаченко І.І.

студентка 532 група

Сумського державного педагогічного університету імені Макаренка, м. Суми, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ІНОВАЦІЙ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ

Необхідність пошуку нових підходів та методів управління соціально-економічними об'єктами набувають актуальності внаслідок посилення конкуренції, швидких темпів впровадження науково-технічних інновацій, явищ інтеграції та глобалізації в економіці. Саме тому функціонування вітчизняних підприємств спрямоване на виробництво високоякісного продукту, отримання прибутку, впровадження інновацій. Важлива доцільність застосування підходу до побудови системи управління, яка підвищить конкурентоспроможність та забезпечить економічне зростання і розвиток підприємства в довгостроковій перспективі. Теоретичним дослідженням питання займалися ряд іноземних та вітчизняних вчених, вони розглядали основні положення процесів управління, організації бізнес-процесами та впровадженням інформаційних систем у діяльність промислових підприємств.

Послідовність процесів виробництва та формування споживчої цінності товарів висвітлюються у роботах зарубіжних та вітчизняних авторів. Еволюція концепцій у формуванні стратегії на розвиток інновацій, цілі та чинники бізнес-процесів під час формування стратегій

інноваційного розвитку підприємств, оцінка фінансового аспекту ефективності існуючої стратегії, вплив ІТ (інформаційних технологій) на підвищення ефективності управління системи були розглянуті в роботах таких науковців, як О.Ф. Андросов, М. П. Войнаренко, О.М. Полінкевич, Л. М. Шулґіна та ін. Переваги в орієнтації системи управління підприємством та бізнес-процесами вивчалися у працях таких вчених, як О.А. Біловодська, В. С. Пономаренко, О.С. Федонін, Л.Г. Шемаєва та ін. Однак деякі питання сутності інновацій у бізнес-процесах та широке використання підходу, орієнтованого на процеси управління в умовах ринкових перетворень вимагають пошуку нових механізмів впровадження та подальшого дослідження. Тому для вирішення поставлених питань необхідно ретельно розглянути методи впровадження інноваційних бізнес-процесів, а також для визначення їх сутності та особливості в умовах застосування ІТ. Адаптація до динамічного входу в ринок і вибір оптимальної стратегії розвитку на сьогодні є центральними проблемами вітчизняних підприємств. У зв'язку з цим проблеми пошуку ефективних інструментів та методів управління спрямовані на впровадження результатів науково-технічного прогресу у всі сфери діяльності підприємств, що в подальшому знизить витрати підприємств та підвищить рентабельність, а також покращить соціальні стандарти кадрового потенціалу. Тому організаційна структура підприємств вимагає впровадження інноваційних бізнес процесів та побудову ефективної системи управління для нівелізації ризиків в мінливому зовнішньому середовищі. Саме управління інноваційними бізнес-процесами з використанням ІТ в контексті інноваційної стратегії сприятиме виходу компанії на зовнішні ринки на основі партнерства та забезпечить ефективну прибуткову діяльність.

Визначення особливостей управління інноваційними бізнес-процесами підприємства, процесний підхід до управління підприємством, виявлення сутності інноваційного бізнес-процесу та його місця та ролі в управлінні підприємством, в умовах використання ІТ-технологій мають вирішальне значення в оптимізації діяльності бізнесової структури. Динамічні зміни технологій, посилення конкуренції, боротьба за споживача та якість продукції спонукають компанії до активного пошуку нових підходів системи управління підприємством. У такій ситуації сучасні методи обробки інформації та формування інформаційного забезпечення відіграють ключову роль у підвищенні ефективності управління виробництвом та підприємницькою діяльністю підприємства.

Проблемою сучасної науки про управління є необхідність створення та розробки теоретичної концепції, яка поєднує набутий досвід і дасть змогу інтегрувати "класичні" підходи до формування універсальної моделі управління, здатна відображати сучасні тенденції розвитку суспільства і бізнесу. Наука про еволюцію управління характеризується великою кількістю шкіл, тенденцій, понять, підходів, течій, які можна поділити на два етапи: формування особистості школи управління та сучасні інтегровані підходи. У сучасних теоріях управління вимагають крім підходів до організації управління всебічно враховувати особливості функціонування соціально-економічних об'єктів як складних економічних систем, їх елементів та тенденцій розвитку середовища, в якому вони діють. Вчені виділяють, крім вищезазначених, такі сучасні наукові підходи, як адміністративний, репродуктивний, динамічний, інтеграційний, маркетинговий,

регулятивний, поведінковий, також забезпечують логічний, інноваційний, глобальний, віртуальний, стандартизаційний, ексклюзивний, структурний, оптимізаційний та інші. Однак через велику кількість практично неможливо дати повний перелік сучасних наукових підходів, напрямків, потоків, стислих систематизованих форм, тому доцільно розглянути лише основні. Таким чином, орієнтація на потреби споживачів, реалізація гнучких науково-технічних втручань та правильної промислової політики, прагнення до інновацій визначаються новими ідеями сучасного менеджменту, філософія якого в період довгострокового розвитку обґрунтовує два основні підходи в управлінні підприємствами – функціональні та процесні. Їх поєднання та практичне застосування формують інтегровані підходи, вибір яких дозволяє реалізувати оптимальний варіант функціонування системи управління, враховуючи ступінь складності виробничих та господарських об'єктів. Суть функціонального управління полягає у забезпеченні виконання функцій виробничо-економічної системи, з орієнтацією на певні кінцеві цілі. Альтернативою функціональному підходу є процесний підхід. Суть в управлінні процесами полягає у розгляді бізнес-процесу як послідовності дій, спрямованих на досягнення кінцевого, вимірюваного та конкретного результату. Застосування технологічного підходу та оптимізація бізнес-процесів потрібні при використанні сучасного управління інформаційними технологіями та новітніх інноваційних підходів у всіх сферах функціонування систем суспільного виробництва. Таким чином, новаторська відмінність практичної реалізації процесу від функціональної є те, що фокус управління зосереджується не на окремих функціях, що виконуються різними департаментами та посадовими особами, але про між функціональних процесів, що поєднують в собі окремі функції спільних потоків та забезпечують досягнення цілей підприємств. Саме ці функції, орієнтовані на процеси здатні генерувати інноваційні ідеї та створювати широке поле для їх реалізації.

Отже, сучасна концепція управління процесами передбачає трансформацію бізнес організації для тіснішої координації її функціональних частин, підвищення гнучкості та отримання синергетичного ефекту, забезпечення успішного середовища для реалізації завдань виробництва та впровадження різних видів інновацій. У сучасній науковій думці ще не досить досліджене визначення поняття «бізнес процес». Деякі вчені визначають бізнес-процес як сукупність різних видів діяльності всередині яких заплановані види та обсяги ресурсів, що використовуються як "вхід" та продукт, який є цінним для споживача, створюється в результаті цієї діяльності при «виході». На думку деяких науковців, бізнес-процес – це сукупність логічно взаємопов'язаних дій, що виконуються для досягнення певного результату ділової активності. Серед сучасних ринкових позицій усі процеси, які проводяться для отримання кінцевого результату діяльності підприємства та забезпечення отримання прибутку, пов'язані з бізнес процесами. Власне, якщо процес стосується будь-якої діяльності, яка включає певний набір функцій, і який використовує ресурси на початку процесу і перетворюється на кінцевий продукт на фазі його завершення, тоді під бізнес-процесами слід розуміти покрокову систематизацію комплексу заходів, що створюють цінності для промислового підприємства. Відповідно, під системою управління процесами виробничо-господарських об'єктів мається на увазі сукупність соціально-економічних та технічних функцій та інструментів їх реалізації, які впроваджуються в

процеси управління в межах діючих бізнес-процесів для досягнення своїх цілей. Таким чином модель процесу підприємства складається з чітко визначеного набору бізнес-процесів, що представлені відповідальними керівниками, які забезпечують управління бізнес-процесами, а також працівниками структурних підрозділів, що виконують виробничі завдання відповідно до функціонального призначення бізнес-процесу. Така система бізнесу повинна відповідати інноваційній бізнес-моделі, яку підприємство обирає для своєї господарської діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності та прибутковості, заснованої на інноваціях, з відмінністю складових формування доданої вартості як окремо для кожного продукту, так і для сукупного бізнесу. Інноваційна модель організації бізнесу підприємства є основною умовою його функціонування, оскільки інноваційна діяльність ініціюється розвитком науково-технічного прогресу і служить одним із засобів адаптації підприємств до мінливих умов навколишнього середовища.

Слід зазначити, що сучасні підприємства для підвищення прибутковості свого бізнесу, вкладають інвестиції у великих обсягах у дослідження та розробку, це також доцільно забезпечить їх ефективне використання відповідно до найбільш успішної інноваційної стратегії. Ця стратегія буде обґрунтовувати основні напрямки, рівні та види нововведень відповідно до потенціалу підприємств та їх основних бізнес-процесів. За критеріями їх ефективності та подальшого розвитку вони повинні визначатися за рівнем зростання виробництва, прибутку, частки ринку з урахуванням потенціалу підприємства та етапів його життєдіяльності циклу.

Список використаних джерел

1. Gonchar O.I. Management potential of the company with regard flock business life / O.I. Gonchar // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – Р.190-196.
2. Voynarenko M. Development of information systems and modeling of their implementation in the business /M. Voynarenko, V. Dzhuliy, L. Yemchuk // Problems and Perspectives in Management. International Research Journal. – 2016. – № 3. – Vol. 14. – P. 102-107.
3. Філіппова С.В. Інноваційний розвиток вітчизняних промислових підприємств: основні проблеми та тенденції /С.В. Філіппова, П.В. Воронжак // Економічні інновації : зб. наук. пр. Ін-ту проблем ринку та екон.-еколог. дослідж. НАН України. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – Вип.60, кн. III. – 2015. – С.336–341.

Сумська В.В.

*ст. викладач кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка*

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

За останні два десятиліття ідея громадянського суспільства набула важливого значення в політичному дискурсі та розвитку українського суспільства, особливо у зв'язку з послідовними

хвилями демократизації та неодноразовими спалахами масової громадянської активності. Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» [1] сталий розвиток громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення віднесено до пріоритетних національних інтересів.

У нормативному плані громадянське суспільство широко сприймається як вирішальний агент для обмеження авторитарного уряду, розширення можливостей громадського руху, забезпечення підзвітності органів публічної влади та поліпшення якості та всеосяжності публічного управління.

За результатами дослідження Nations in Transit міжнародної неурядової організації Freedom House оцінка розвитку громадянського суспільства в Україні з 2005 до 2018 року дещо покращилася: від 3 до 2,75 балів (шкала від 7 балів – «найгірша» до 1 бала - «найкраща») [3], що майже відповідає європейському рівню. Водночас незважаючи на деякі позитивні зрушення, в цілому рівень розвиненості та сформованості громадянського суспільства в нашій державі залишається недостатнім, що підтверджується сучасними кризовими явищами у політичній, економічній і соціальній сферах.

Розвиток демократичної держави як свідчить світова практика, передбачає побудову її відносин з громадянським суспільством на партнерських засадах. У цьому контексті йдеться про створення інституційно-організаційних, фінансових, правових, морально-етичних та інших можливостей, що мають трансформуватись у відповідні форми співпраці та механізми впливу громадськості на органи публічної влади, а також про забезпечення спільної відповідальності за стан справ перш за все на регіональному та місцевому рівнях.

З метою підвищення ефективності взаємодії та партнерських відносин органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, подальшого розвитку громадянського суспільства в регіонах у регіонах України прийняті та реалізуються обласні програми сприяння розвитку громадянського суспільства.

У Сумській області відповідна програма була затверджена рішенням Сумської обласної ради від 22.12.2016 року (далі – Програма) [2]. Ініціатором розроблення Програми виступила Сумська обласна державна адміністрація. Реалізується програма за кошти обласного бюджету впродовж 2017-2020 років.

Метою Програми є створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства в Сумській області, розвиток ефективної взаємодії та співпраці громадськості з органами публічної влади в процесах формування реалізації державної та регіональної політики, підвищення громадської активності та діяльності інститутів громадянського суспільства заради задоволення суспільних інтересів.

Програма передбачає проведення низки заходів за чотирма основними напрямками:

1. Забезпечення участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення.
2. Стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку області, підтримка їх ініціатив.
3. Забезпечення сприятливих умов для розвитку міжсекторальної співпраці.

4. Створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства, підвищення професійного рівня представників органів влади щодо налагодження комунікацій з громадськістю.

Так, в межах виконання вищенаведених напрямків структурними підрозділами Сумської обласної державної адміністрації активно проводяться консультативні заходи з громадськістю (засідання за круглим столом, засідання консультативно-дорадчих органів, електронні консультації тощо), під час яких розглядаються (у т.ч. шляхом електронного консультування) актуальні питання розвитку регіону. За результатами розгляду подані представниками громадськості рекомендації та пропозиції враховуються при вирішенні відповідних питань. Періодично проводяться інформаційні дні в містах та районах області на різні актуальні суспільні теми.

На офіційному веб-порталі місцевих органів виконавчої влади Сумської області функціонують рубрики «Громадська рада», «Консультування та взаємодія з громадськістю», де розміщуються повідомлення про проведення заходів щодо консультування та взаємодії з громадськістю, інформація про проведення конкурсів проектів, розроблених інститутами громадянського суспільства та громадськими організаціями ветеранів війни, інвалідів, політичних в'язнів і репресованих, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для реалізації яких надається фінансова підтримка з обласного бюджету, проекти нормативно-правових актів та інформації щодо стану реалізації питань, що виносяться на обговорення, для проведення електронних консультацій з громадськістю тощо.

Представники інститутів громадянського суспільства та громадських рад при місцевих органах виконавчої влади та міськвиконкомах залучались як експерти до розробки регіональних та місцевих програм (наприклад, обласної програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2018-2020 роки, програми розвитку агропромислового комплексу, соціального захисту населення та інших галузевих програм).

У межах цього напрямку починаючи з 2017 року щорічно проводяться конкурси проектів, розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів. За участю представників інститутів громадянського суспільства розроблено проект Обласної цільової соціальної програми розв'язання пріоритетних проблем з використанням механізму соціального замовлення на 2019 рік, а також регулярно проводяться різні соціально-культурні заходи (наприклад, щорічний Міжнародний фестиваль «Bach-fest», Всеукраїнська інформаційно-профілактична акція «Відповідальність починається з мене», Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я» тощо).

Традиційними стали онлайн-консультації з фахівцями різних сфер діяльності, Skype-консультування громадян за участю працівників громадської приймальні Української Гельсінської групи з прав людини.

У рамках напрямку щодо забезпечення сприятливих умов для розвитку міжсекторальної співпраці була створена та успішно функціонує Сумська регіональна тристороння соціально-

економічна рада та робоча група з питань легалізації виплати заробітної плати та зайнятості населення, налагоджена взаємодія з громадськими, ветеранськими та волонтерськими організаціями, що опікуються учасниками АТО та членами їх сімей, за участю інститутів громадянського суспільства проводяться благодійні акції та заходи.

З метою створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства, підвищення професійного рівня представників органів влади щодо налагодження комунікацій з громадськістю у місті Суми за ініціативи громадських організацій «Місто розумних», «Центр соціального партнерства», благодійної організації «Громадський фонд «Суми» у 2017 році створено громадський простір «Розумний Хаб», який призначений для робочих зустрічей, тренінгів, семінарів, «круглих столів», організованих інститутами громадянського суспільства. Цей простір також використовують і для спільного перегляду документальних та художніх фільмів усіма бажаними мешканцями міста.

Державним закладом післядипломної освіти «Сумський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій» проводяться навчально-методичні семінари та тренінги для державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань громадянської освіти та формування громадянських компетентностей.

З метою підвищення рівня громадянської освіти учнів, надання їм знань щодо розвитку громадянського суспільства у навчальних закладах проводяться факультативи, лекції, інші неформально-освітні та просвітницькі заходи.

Очікується, що виконання Сумської обласної програми сприяння розвитку громадянського суспільства на 2017-2020 роки забезпечить конструктивну співпрацю місцевих органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, активізує участь громадськості у формуванні і реалізації державної та регіональної політики, установить ефективний зворотній зв'язок між владою й громадськістю області, підвищить якість управлінських рішень, забезпечить ефективну діяльність консультативно-дорадчих органів при органах публічної влади, підвищить ефективність використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну безпеку України» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Обласна програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2017-2020 роки затверджена рішенням Сумської обласної ради від 22.12.2016 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://media.sm.gov.ua/index.php/uk/programi-rozvitku>
3. Nations in Transit 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/ukraine>

Яковенко Р. В.

*доцент кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики,
Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна*

ВИРОБНИЧЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ДЕМОГРАФІЧНИЙ СТАН

Сконцентруємо увагу на виробництві, як на процесі суспільної праці, що посідає вагомe місце в структурі витрачання населенням часу, особистого здоров'я, а інколи й життя. До виробничих чинників, що впливають на якість та тривалість життя, на нашу думку, необхідно віднести: умови праці; ефективність виробництва та рівень інтенсивності використання трудових ресурсів; рівень жорсткості управління та дотримання прав робітників; тривалість робочого дня, кількість вихідних днів та оплачуваної відпустки; можливість просування по службі та кар'єрного зростання; систему оплати праці, її рівень та прогресивність; рівень соціального захисту та мотиваційний механізм, що діє на конкретному підприємстві чи установі; рівень розвитку внутрішнього ринку праці підприємства, рівень зайнятості в цілому по країні та причини наявного безробіття; екстерналії; розмір та систему розподілу ВВП [2, с. 63].

Серед зазначеного, лише перший фактор спроможний здійснювати прямий вплив на демографічні процеси, решта з них діють опосередковано, через механізми управління рівнем добробуту, створення сприятливого соціально-економічного середовища, появи додаткових можливостей споживання тощо. Щодо умов праці, то їх слід розглядати як чинник виробничої смертності та скорочення тривалості життя внаслідок виробничого травматизму, професійних захворювань, каліцтва тощо.

Розгляд короткотермінової виробничої функції з урахуванням демографічного чинника в якості фактору праці має лише один змінний фактор – працю, та фіксований фактор – капітал [1]. У розрізі досліджуваної проблематики змінність чинника праці може бути зумовлена, зокрема, виробничим травматизмом, каліцтвом, втратою працездатності, смертністю на виробництві тощо.

Однак, таке тлумачення не враховує сучасні зміни в характері праці, зумовлені переходом до постіндустріального господарства. При цьому фізична праця людини перетворюється на творчу та розумову, і стає постійним і домінуючим чинником виробництва. Капітал при цьому виконує допоміжну роль і набуває статусу змінного чинника.

В цьому розрізі особливого значення набуває виробничий людський капітал, фундаментальною передумовою збереження якого є збереження демографічного потенціалу виробництва та унеможливлення завдання йому шкоди в процесі праці.

Державний нагляд у сфері дотримання безпеки праці у приватному секторі чи секторі змішаної власності (у державній економіці він має діяти автоматично), повинен мати за мету не скорочення кількості нещасних випадків, а підвищення тривалості життя у галузі або в середньому по країні. Витрати на контроль за дотриманням безпечних умов на виробництвах, за

умови адекватної боротьби з корупцією, можна відносити до статей бюджетних витрат, спрямованих на оптимізацію соціально-демографічного балансу країни.

Ефективність виробництва, як чинник впливу на демографічні процеси, в політекономічному тлумаченні являє собою досягнення максимальних результатів, використовуючи наявні ресурси повністю [1]. Але таке сприйняття не може стосуватись людського чинника, який, у свою чергу, складається з фактору праці та підприємницьких здібностей, оскільки повне використання людського ресурсу призводить до унеможливлення його повторного використання у виробничому процесі. Найуразливіше місце в такому випадку посідає фізична праця, оскільки підприємницькі здібності дуже рідко потерпають від виробничих умов, швидше вони можуть стати об'єктом застосування методів нечесної конкуренції ззовні. Дилема взаємодії підприємницького інтересу з прагненням збереження чисельності та підтримання працездатності наявного персоналу може бути подолана через механізм адекватного застосування фінансово-бюджетного механізму податків та дотацій.

Економічну ефективність не можна розглядати як первинну мету в умовах демографічної кризи. Заходи щодо підвищення конкурентоспроможності виробництва мають сприйматись як передумова ефективної соціально-демографічної політики; при цьому інноваційний аспект розвитку організаційно-виробничих відносин, в обов'язковому порядку має враховувати та мінімізувати рівень забруднення довкілля. Особливого значення набувають новітні технології виробництва, залучення рядового робітника до питань управління та розподілу результатів.

До чинників, що належать до компетенції системи управління підприємством належать рівень дотримання прав робітників, зокрема щодо тривалості робочого дня, кількості вихідних днів та оплачуваної відпустки, а також можливість просування по службі та кар'єрного зростання тощо. В першому випадку йдеться про чинники, що здійснюють вплив на відновлення робочої сили; в другому – про довгостроковий психологічний мотиватор.

При визначенні організаційно-виробничих чинників впливу на демографічні процеси важливе місце посідають уникнення дискримінації в прийнятті на роботу жінок, враховуючи гіпотетичну можливість їх майбутньої вагітності та необхідність їх утримання за рахунок підприємства чи установи, а також оформлення відпустки за дитиною.

Список використаних джерел

1. Яковенко Р. В. Виробництво як середовище впливу на демографічні процеси [Електронний ресурс] / Р. В. Яковенко. – Режим доступу : <http://www.surta-ua.info/?p=3385>. – Назва з титул. екрану.
2. Яковенко Р. Виробничі фактори соціально-економічного впливу на демографічні процеси / Роман Яковенко // Наук. праці Кіровоградського нац. техн. ун-ту : Економічні науки. – Кіровоград : КНТУ, 2007. – Вип. 11. – С. 62–69.

СЕКЦІЯ 3.

Проблеми, тенденції та перспективи професійної підготовки в галузях гуманітарних і економічних наук

V. Loboda

*Postgraduate student, Makarenko Sumy State Pedagogical University,
Sumy, Ukraine*

TO THE QUESTION ON PREPARING FOR FUTURE TEACHERS TO USE OF BYOD-TECHNOLOGIES

The lack of purposeful preparation of future IT teachers for the use of BYOD-technologies in their professional activity led to the choice of the topic of the study "Preparation of future IT teachers for the use of BYOD-technologies in their professional activity".

Purpose of the research: to theoretically substantiate and experimentally test the effectiveness of the model of preparation of future teachers of computer science for the use of BYOD-technologies in professional activity.

According to the purpose the following tasks are defined:

- 1) to analyze the training of future computer science teachers and to find out the state of development of the problem of forming the readiness to use BYOD-technologies in their professional activity;
- 2) outline the nature and structure of future teachers of computer science professional readiness to use BYOD-technologies in their professional activity;
- 3) to develop and theoretically substantiate pedagogical model of preparation of future teachers of informatics for use of BYOD-technologies in professional activity;
- 4) determine the criteria, indicators and levels of readiness of future IT teachers to use BYOD technologies in their professional activities;
- 5) on the basis of the criterion base to statistically check the effectiveness of the developed model.

The object of study is the process of professional training of future computer science teachers.

The subject of the research is a model of preparation of future teachers of informatics for using BYOD-technologies in professional activity.

To solve the formulated tasks in the research, we will use a set of interrelated theoretical and empirical methods of pedagogical research:

- theoretical: analysis, systematization, generalization of pedagogical, psychological, legislative and regulatory documents to clarify the content of the concepts "BYOD-technology",

"readiness of future teachers of informatics to use BYOD-technologies in professional activity", substantiation of the model of preparation of future teachers of information BYOD - technologies in professional activity; modeling - to develop a model for preparing future IT teachers for the use of BYOD technologies in their professional activities;

- empirical: pedagogical observation of the educational process, questionnaires, independent assessment method for diagnosing the level of readiness of future computer science teachers to use BYOD-technologies in their professional activity;

- pedagogical experiment - to test the effectiveness of the model of preparation of future teachers of informatics for the use of BYOD-technologies in professional activity;

- methods of mathematical statistics - for statistical analysis of the results of experimental work.

References

1. Semenikhina E., Drushlyak M., Bondarenko Yu., Kondratiuk S., Dehtiarova N. Cloud-based service GeoGebra and its use in the educational process: the BYOD-approach // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. 2019. Vol.8, No.1. P. 65-72. DOI: 10.18421/TEM81-08.
2. Semenikhina O. V., Drushlyak M. G., Bondarenko Yu. A., Kondratiuk S. M., Ionova I. M. Open Educational Resources as a Trend of Modern Education // Proceedings of 42 International convention on information and communication technology, electronics and microelectronics "MIPRO 2019", Opatija (Croatia), 20-24 May, 2019. – P. 779 - 782.
3. Семеніхіна О., Юрченко А. Формування інформатичної компетентності вчителя математики і фізики на основі використання спеціалізованого програмного забезпечення / О. Семеніхіна, А. Юрченко // Наукові записки. – Випуск 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015 – С. 52-57

V. Punko

*Postgraduate student, Makarenko Sumy State Pedagogical University,
Sumy, Ukraine*

TO THE QUESTION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE BACHELORS OF INFORMATION TECHNOLOGY

The scientific-pedagogical solution of the problem of professional training of future bachelors of information technologies is offered, but there is no comprehensive study of the identified problem in the context of studying them of physical and mathematical disciplines, which led to the choice of the direction of our research "Development of professional competence of future bachelors of information technologies in the process of physics and mathematical disciplines. mathematical subjects.

Purpose of the research: to theoretically substantiate and experimentally test the effectiveness of the model of professional competence development of future bachelors of information technologies in the process of studying physical and mathematical disciplines.

According to the purpose, the following tasks are defined:

1) to analyze the training of future bachelors of information technologies and to find out the state of development of the problem of development of their professional competence in scientific and pedagogical research;

2) to outline the essence and structure of professional competence of future bachelors of information technologies;

3) to develop and theoretically substantiate pedagogical model of development of professional competence of future bachelors of information technologies in the process of studying physical and mathematical disciplines;

4) to define criteria, indicators and levels of development of professional competence of future bachelors of information technologies;

5) on the basis of the criterion base to statistically check the effectiveness of the developed model.

The object of study is the process of professional training of future bachelors of information technology.

The subject of the research is a model of professional competence development of future bachelors of information technologies in the process of studying physical and mathematical disciplines.

To solve the formulated tasks in the research, we will use a set of interrelated theoretical and empirical methods of pedagogical research:

- theoretical: analysis, systematization, generalization of pedagogical, psychological, legislative and regulatory documents to clarify the content of the concept of "professional competence of future bachelors of IT", substantiation of the model of professional competence development of future bachelors of information technologies in the process of studying; modeling - to develop a model of professional competence development of future bachelors of information technologies in the process of studying physical and mathematical disciplines;

- empirical: pedagogical observation of the educational process, questioning, independent assessment method for diagnosing the level of professional competence development;

- pedagogical experiment - to test the effectiveness of the model of professional competence development of future bachelors of information technologies in the process of studying physical and mathematical disciplines;

- methods of mathematical statistics - for statistical analysis of the results of experimental work.

References

1. Semenikhina O. Ways of formation and development of IT-competency in the process of professional preparation students. Education. Innovation. Practice. 2018. Issue 1(4). P.44-51.
2. Semenikhina O. V., Drushlyak M. G., Bondarenko Yu. A., Kondratiuk S. M., Ionova I. M. Open Educational Resources as a Trend of Modern Education // Proceedings of 42 International

- convention on information and communication technology, electronics and microelectronics "MIPRO 2019", Opatija (Croatia), 20-24 May, 2019. – P. 779 - 782.
3. Semenikhina O., Drushlyak M., Zigunova I., Budyanskiy D. Geogebra as means of improving the quality of education // 14th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications: Integration, Harmonization, and Knowledge Transfer (ICTERI 2018). – May 14-17, 2018. – Kyiv. – 2018. – P. 331-345.
 4. Semenikhina O., Proshkin V., Drushlyak M. Mathematical knowledge control automation within dynamic mathematics programs. E-learning and STEM Education : [Monograph] / Scientific Editor Eugenia Smyrnova-Trybulska. Katowice-Cieszyn. 2019. P.224-240
 5. Shamonina V., Semenikhina O., Drushlyak M., Lynnyk S. Computer visualization of logic elements of the information system based on Proteus // 15th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications (ICTERI 2019). – Kherson, June 12-15, 2019. – P.459-463.
 6. Кудін А. П. Програмне забезпечення реальних фізичних лабораторних практикумів / А. П. Кудін, А. О. Юрченко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна, 2015. – №21. – С. 248 – 251.
 7. Семеніхіна О., Юрченко А. Формування інформатичної компетентності вчителя математики і фізики на основі використання спеціалізованого програмного забезпечення / О. Семеніхіна, А. Юрченко // Наукові записки. – Випуск 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015 – С. 52-57
 8. Семеніхіна О.В., Друшляк М.Г., Хворостіна Ю. В. Використання хмарного сервісу GeoGebra у навчанні майбутніх вчителів природничо-математичних дисциплін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – Т.73. – № 5. – С. 48-66.
 9. Семеніхіна О.В., Юрченко А.О., Сбруєва А.А., Кузьмінський А.І., Кучай О.В., Біда О.А. Відкриті цифрові освітні ресурси у галузі ІТ: кількісний аналіз. Інформаційні технології і засоби навчання, 2020. Том 75. №1. С. 331-348. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3114>
 10. Шамо́ня В. Г., Семеніхіна О. В., Друшляк М. Г. Використання середовища Proteus для візуального моделювання роботи базових елементів інформаційної системи // Фізико-математична освіта. – 2019. – Вип. 2(20). – С. 160-165.
 11. Юрченко А.О. Модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізики засобами електронних інтернет-технологій. Фізико-математична освіта. 2018. Випуск 3(17). С. 113-117. DOI: 10.31110/2413-1571-2018-017-3-021.

Stoma V.

*Postgraduate student, departments of computer science
Makarenko Sumy State Pedagogical University*

ON THE ISSUE OF DIGITAL LITERACY FOR FUTURE TEACHERS

The social, cultural and technological challenges of the times are reflected in Ukrainian legislation: "Digital Agenda of Ukraine - 2020" [7], "Concepts of Development of the Digital Economy

and Society of Ukraine for 2018-2020" [1], "Ukraine 2030E - a country with a developed digital economy »[6], which aim to move to a global information and digital society. In the Concept of the New Ukrainian School, the main role is played by digitization of education, in particular, the development of digital-digital competence. The NUS Concept [2] states that information-digital competence is a confident, yet critical application of information and communication technologies to create, search, process, share information at work, in public space and in private communication; information and media literacy, programming basics, algorithmic thinking, database management, Internet security and cybersecurity skills; understanding the ethics of working with information.

But the teacher's direct implementation of such a process requires skills and abilities that will enable him to find, critically evaluate, select, use, create, and share information. And this is the concept of digital literacy.

For the first time in 1997, the concept of "digital literacy" was introduced by Paul Gilster, an American writer and journalist. Digital literacy is the ability to understand and use information provided in a wide variety of formats and a wide variety of sources through computers. According to P. Gilster, a constant stay on the Internet, in the field of hypertext, which enables fast navigation from one resource to another, forms new patterns of human behavior, methods of finding information, communication features. This leads to the formation of network thinking, the main feature of which is a high degree of information and communication activity. Digital literacy emphasizes the socio-communicative aspects of human activity. P. Gilster identifies the following skills as the criteria for achieving digital literacy: the criteria for achieving media literacy; skills in finding the right information and tools to work with it, the ability to quickly master these tools (information literacy); communication skills with other users (communicative competence); information production skills in its various forms and formats (creative competence) [8].

H. Jenkins and others. [9] believe that digital literacy depends on the formation of three types of skills: - skills for interacting with your computer and any other devices that allow you to access the Web or create digital artifacts; - Software interaction skills that enable content management. - Versatile digital skills, including designing, developing a digital online or offline environment.

Domestic researchers look at digital literacy within the fields of cultural studies, sociology, and processes of informatization in education. O. Ovcharuk [4] regards digital literacy as a component of IR competence; V. Kudlay [3] and O. Radzievskaya [5] relate this notion primarily to Internet security issues. Closely synonymous with digital literacy are the concepts of technology literacy, information literacy, ICT skills, digital competence, and more generally the concept of information and digital competence.

The concept of "digital literacy" of future teachers of natural and mathematical specialties refers to such categories that are in constant motion. This concept is constantly changing and expanding to include new types of skills and competencies that new digital technologies provide.

Revealing the definition of the content "digital literacy of future teachers of natural and mathematical specialties" is the ability to:

- search, store, analyze, transform and use information;

- evaluate information from the point of view of reliability, accuracy, sufficiency to solve the task;
- feel the need for additional information;
- create new information models of objects and processes (diagrams, tables, animations, videos, etc.);
- to accumulate their own bank of knowledge at the expense of personally relevant information required in pedagogical activity;
- create their own sources of information;
- use modern technologies when working with information;
- take, copy and edit digital photos and videos;
- create and maintain dynamic online profiles;
- Effectively learn and navigate online environments and interact in virtual environments;
- use digital media (gadgets, digital labs, sensors, etc.);
- protect your personal data from misuse by others.

References

1. Semenikhina E., Drushlyak M., Shishenko I., Zigunov V. Using a praxeology approach to the rational choice of specialized software in the preparation of the computer science teacher // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. 2018. Vol.7, No.1. P. 164-170.
2. Semenikhina O. Ways of formation and development of IT-competency in the process of professional preparation students. Education. Innovation. Practice. 2018. Issue 1(4). P.44-51.
3. Semenikhina O. V., Drushlyak M. G., Bondarenko Yu. A., Kondratiuk S. M., Ionova I. M. Open Educational Resources as a Trend of Modern Education // Proceedings of 42 International convention on information and communication technology, electronics and microelectronics "MIPRO 2019", Opatija (Croatia), 20-24 травня, 2019. – P. 779 - 782.
4. Semenog Olena, Semenikhina Olena. Interdepartmental projects in the conditions of education content integration: experience of the A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University. Information and Innovation Technologies in the Life of Society / Edited by Aleksander Ostenda and Nataliia Svitlychna. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P.221-232
5. Семеніхіна О., Прошкін В. Застосування комп'ютерних математичних інструментів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів математики // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. № 4 (2018). С.52-60. – Режим доступу: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/issue/view/5/showToc#.WxUqSdSFOM8>
6. Семеніхіна О.В., Чкана Я.О. Моделювання процесу формування предметної компетентності вчителя математики на засадах компетентнісного підходу // Гуманізація навчально-виховного процесу.– Збірник наукових праць. № 4 (84). – 2017. С.112-125
7. Семеніхіна О.В., Юрченко А.О., Сбруєва А.А., Кузьмінський А.І., Кучай О.В., Біда О.А. Відкриті цифрові освітні ресурси у галузі ІТ: кількісний аналіз. Інформаційні технології і засоби навчання, 2020. Том 75. №1. С. 331-348. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3114>

8. Юрченко А.О. Модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізики засобами електронних інтернет-технологій. Фізико-математична освіта. 2018. Випуск 3(17). С. 113-117. DOI: 10.31110/2413-1571-2018-017-3-021.
9. Юрченко А.О. Формування інформаційно-комунікативної компетентності при вивченні дисциплін фізичного змісту на прикладі використання лекцій-демонстрацій. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: зб.наук. пр. / Ред.кол. : Козубовська І.В. (гол.ред.) та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2018. Випуск 2 (43). С. 297-300. DOI: 10.24144/2524-0609.2018.43.297-300
- 10.Юрченко А.О. Визначення динаміки розвитку інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізики за показниками технологічного критерію. Фізико-математична освіта. 2018. Випуск 4(18). С. 183-189. DOI: 10.31110/2413-1571-2018-018-4-031.)
- 11.Юрченко А. О. Динаміка розвитку ІК-компетентності майбутніх учителів фізики: когнітивний критерій. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. 2019. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2019_1_13.

Julia Vakal

*PhD student in the Department of Informatics
Makarenko Sumy State Pedagogical University*

ABOUT ANALYTICAL COMPETENCE OF FUTURE PROFESSIONALS

We are living in the age of the digital revolution - almost every person can imagine their life without digital technologies (internet, various gadgets and services), and the faster they evolve, the faster the reality around us changes.

From the analysis of literature, it can be traced that the term "digitization" first began to be applied in the field of business. Digitization is a profound business transformation that involves the use of digital technologies to optimize business processes, increase company productivity and improve customer experience [2].

But nowadays there is a rapid increase in digitization in the field of education, so digital technologies are used in the learning process, as well as in secondary and higher education institutions and higher education institutions. From the younger classes begin to use gadgets in lessons, etc.

Regarding the positive aspects of digitization in education:

- this is the attractiveness of teaching material, so, for example, using different services, you can turn boring material into vivid infographics that are better perceived and easier to remember;
- ease of use - electronic manual; e-learning manual; electronic educational manual; electronic (virtual) workshop; electronic dictionary; electronic encyclopedia; computer audiovisual training aids; electronic means of controlling student achievement, etc .;
- use of distance education technology that increases the efficiency of self-education;

- use of social networks to disseminate educational material and vice versa to provide feedback to students;

- the possibility of sending an option to complete the task of self-study or to the teacher's mail, or in social networks, or to a distance education site.

- automation of the acquired knowledge - software products (My Test, Colloquium, etc.) are increasingly used to control the studied material.

But, with such a rapid growth in the continued use of digital technologies in the educational field, future professionals need to constantly self-actualize, master new knowledge and technologies, analyze vast amounts of information. All this again shows that in the present conditions of our life, the future requirements of the HEA are increasing demands for mastery of analytical knowledge, ability to process information with different analytical techniques and the development of logical thinking. Therefore, the importance of analytical competence for the successful completion of professional tasks by future specialists is increasing.

Underestimation of the role of analytical components of professionalism in the work of the future specialist of higher education often leads to the formation of insufficient information base, the use of a limited arsenal of methods of transformation of this information and the unreasonableness of scientific research [3]. That is why, one of the cardinal problems of pedagogical teaching importance is the problem of the quality of the educational process in ZVO, focused on the training of creative professionals who possess, in addition to high professional qualification, the ability to use digital technologies in the educational process, to quickly analyze the vast amount of information, transforming it into a more compact and convenient form for use and assimilation.

As a result, the relationship between student-teacher, student-student, student-environment, student-sources of information must change. The main task of the educational process is not the transfer of a certain amount of knowledge to the student, but the formation of the ability to acquire and process new data, the development of new digital technologies, the formation of high-level thinking skills: to analyze, synthesize, evaluate [1].

Consequently, the purpose of digitization of education is to meet the needs of the subjects of the educational process, which change with the development of technology, namely, to create a more comfortable and efficient interaction of both the student and the teacher. But it may have other goals, such as: the use of products (or services): their quality, attractiveness, usability, etc. ; automation of the educational process as a whole and of individual forms of training. An important role in this, as analysis of theory and practice shows, is the possession of the analytical competence of future specialists, because the inability to analyze information, to transform it into various convenient forms for assimilation, to master digital technologies, does not allow the future specialist to move further, to improve in his profession.

References

1. Semenikhina O. Ways of formation and development of IT-competency in the process of professional preparation students. Education. Innovation. Practice. 2018. Issue 1(4). P.44-51.

2. Semenikhina O. V., Drushlyak M. G., Bondarenko Yu. A., Kondratiuk S. M., Ionova I. M. Open Educational Resources as a Trend of Modern Education // Proceedings of 42 International convention on information and communication technology, electronics and microelectronics "MIPRO 2019", Opatija (Croatia), 20-24 травня, 2019. – P. 779 - 782.
3. Semenog Olena, Semenikhina Olena. Interdepartmental projects in the conditions of education content integration: experience of the A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University. Information and Innovation Technologies in the Life of Society / Edited by Aleksander Ostenda and Nataliia Svitlychna. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P.221-232
4. Vakal YS On the use of information technologies in the formation of analysis skills in future masters of education // "Scientific achievements, discoveries and ways of development of pedagogical science": materials of the International scientific-practical conference: May 24-25, 2019, 2019. - Zaporozhye. - pp. 59-61.
5. Семеніхіна О.В., Чкана Я.О. Моделювання процесу формування предметної компетентності вчителя математики на засадах компетентнісного підходу // Гуманізація навчально-виховного процесу.– Збірник наукових праць. № 4 (84). – 2017. С.112-125
6. Семеніхіна О., Юрченко А. Формування інформатичної компетентності вчителя математики і фізики на основі використання спеціалізованого програмного забезпечення / О. Семеніхіна, А. Юрченко // Наукові записки. – Випуск 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015 – С. 52-57

Zlenko N.M.

*Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences,
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko*

OUTLOOK CONTEXTS OF MODERN SCIENCE

At the beginning of the XXI century, humanity was on the edge of great changes. This circumstance is conditioned not only by the profound revolutionary transformations that science itself is experiencing today, but also by the changes, the growing role it plays in the life and development of modern society. Amid a new wave of scientific and technological development of mankind, leading to the invasion in the nature of man, its physicality, the problem of transformation of human nature acquires a new relevance.

In modern philosophical and scientific studies there is fixed an idea that in past centuries changed not only the foundation of science, but organization of science. Processes technologizing accelerate scientific research and industrialization of science exploring be in the works E. Hirusov, V. Gorokhov, V. Ilyin, V. Kanku, V. Kizimy, A. Krushanov, T. Leshkevych, V. Melnik, L. Ozadovskoyi, T. Ponomarenko, S. Dyenezhnikova, I. Snegiryov, G. Ruzavin, V. Ryzhko, F. Franka, O. Moroz, J. Habermasa, E. Drexlera, O. Zhukova, I. Lisak, I. Dobronravovoi, N. Kochubey, V. Lukyants,

V. Cheshko and others. They argue that the technological approach extends to the whole range of relationships that are formed in the process of scientific activity, but also the role of scientific knowledge increases in the development of technology and society, and the role and tendencies of the development of technical and technological knowledge changes in the system of scientific knowledge. Researchers also draw attention to the deformation of the scientific ethos caused by the global processes of commercialization of science.

It is well-known that the dominant resource for the production and certification of public relations since the 70's of the XX century becomes scientific knowledge. Modern science is characterized by the intensive use of scientific knowledge in virtually all spheres of social life, the change in the nature of scientific activity associated with the revolution in the means of storage and retrieval of knowledge; using the principles of universal (global) evolutionism, the ideas and methods of synergy; the need to address transdisciplinary research and practical issues.

Scientific and technological progress, entering a new era of its development, has become correlated with human and social values. This gave rise to new kinds of philosophical reflection of scientific knowledge. There are fundamentally new areas of ethical knowledge (bioethics, newethics, nanoethics and many others). That is, on the basis of the interaction of ethics and techno-science is the process of multiplication of ethical theories.

In modern society, this place is more and more a special type of historically evolving systems, namely, human-centered systems that include both man and his activity as an integral component of the system. Such systems are objects of modern biotechnology, mostly genetic engineering, medical and biological objects and biosphere undergoing anthropological impact of nanoscience and nanotechnology, information technology, Hi - hume - technology, issues of use of giant equipment, similar to Great Hadron Collider (LHC), the effects of the use of which is not finally determined. The demand for the study of this problem is also due to the fact that at the present stage of the development of science, new meanings of the development of technogenic civilization are being discovered, moving from the axis of "man - nature" to a more complex system of "man - nature - society - culture".

As we can see, the technological revolution of the late XX century - early XXI centuries is characterized primarily by the proliferation of technologies that include high-tech, multi-purpose technologies capable of generating a chain of innovations that totally affect the entire socio-cultural sphere. The emergence of such technologies is accompanied by a general process of convergence, the formation of a synergistically linked technological cluster, or NBICS (in the first letters of the subject areas: N - " nano "; B - " bio "; I - " info "; C - " cogn "; S - socio). Derfinition "NBIC-convergence" was introduced in 2002 by Mihail Roco and William Bainbridge, the authors of report, "Converging Technologies for Improving Human Performance", prepared that year by the World Center for evaluation technologies (WTEC) [4, p. 1-2]. Later, another one was added to the four components - social (S) [2 , p. 12].

As noted by D. Medvedev and V. Pryde, for NBICS-convergence are the following features: enhanced interaction of scientific and high-tech practices; significant synergistic result; the scale of

combining different spheres from matter nanosheets to intellectual systems; the emergence of the prospect of increasing the growth of technological potential of "human expansion" [3, p. 58].

The convergence of NBICS-technologies has raised the wave of the transhumanist movement, which highlights the following opportunities that can be realized in the coming decades:

- purposeful interference with human genetics;
- engineering of organs and tissues, creation of prostheses and artificial organs;
- effective prevention and treatment of almost all diseases;
- practical suspension of aging processes;
- enhancement of human intellectual capacity;
- moving most of human activity into virtual space;
- creation of artificial intelligence systems that will be equated with human capabilities;
- achieving global material wealth;
- revitalization and others[1, p. 33–34].

In the conditions of the revolution of convergent technologies, any humanitarian information (any knowledge of the psyche, intelligence, spirituality of a person), if encoded in numbers, becomes digitized information (represented in numbers). With ever more powerful technology industry digitalization humanity transforms not only normal, but the hereditary information encoded in genes important in their production resources. Such information can be processed technologically, especially by machines, and used for any purpose.

Modern technologies are initially focused on combining all the necessary technical operations into a single system, and high-tech products can be quickly integrated into the human environment - the technosphere. However, the development of convergent technologies has exacerbated the problem of human identity (social reality arises before the individual as a result of anonymous technical design) and has intensified the problem of perceiving these technologies as a miracle, leading to a thoughtless inclination towards technology. In addition to special management, modern technologies require special marketing.

The ill-advised use of these technologies can lead to the destruction of the integrity of the inner world, the value orientations of the younger generation. The modern individual, who is brought up in the context of a globalized multicultural society, becomes more and more difficult to navigate over the course of events occurring in the immediate vicinity and in those occurring in society in general. The younger generation must learn to distinguish between the basic laws of world development, to predict the consequences of their actions and actions of others, to carry out impartial analysis, to design their own development.

So, nowadays, science says fundamentally new vision of the natural and social world and a new understanding of the processes of development compared with the same method of Global Vision, which dominated during previous centuries.

A fundamentally new set of scientific knowledge and practices is the science that transforms a person from a subject of planetary action into a subject of action on a galactic scale. The boundaries of scientific knowledge in the micro, macro and megaworld are expanding. The development of mega-

science is formed under the influence of mega - projects such as Nanotech, Biotech, Genotech, Infotech, Artificial Superintelligence, giant experimental devices (LHC, thermonuclear devices, space astrophysical laboratories), which carry the transformative potential of the structure of the material in virtually all of its structure. The practice of implementing such projects changes not only the world of social life, but also the natural conditions of being alive.

References

1. Artyukhov I.V. New technologies and continuation of human evolution. Transhumanist project of the future / I.V. Artyukhov. M.: URSS Publishing House, 2008. 320 p.
2. Convergent Biology, information, nano- and cognitive technologies: philosophy challenge (materials of round table) // Questions of philosophy . 2012. № 12. P. 3-23.
3. Medvedev D.A. Convergence technologies – new definition of development of society // New technologies and continuing evolution of man? Transhumanist project of the future / Ans. ed. V. Pride, A.V. Korotayev. M.: Publishing House of LK, 2008. P. 47-84.
4. Roco M., Bainbridge W. Converging Technologies for Improving Human Performance : Nanotechnology , Biotechnology , Information Technology and Cognitive Science / M. Roco , W. Bainbridge . Arlington : National Science Foundation , 2004. 468 p.

Алидинова Э.

студентка второго курса специальности «менеджмент»

научный руководитель Петренко В.

Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого

ОСОБЕННОСТИ СОЧЕТАНИЕ ОБУЧЕНИЯ И ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Одним из самых сложных аспектов жизни студента является совмещение работы и учебы. Четыре-пять лет, которые студент тратит на обучение в вузе, – срок немалый. За это время лет талантливый работник компании может пройти путь от референта до исполнительного директора. В распоряжении студентов также есть возможности, используя которые они могут начать свой профессиональный рост прямо на студенческой скамье. Молодые люди, которыми и являются большинство студентов, испытывают потребности в заработке для удовлетворения своих потребностей и интересов.

Быть прилежным учеником и хорошим работником очень сложно, поскольку и та и другая деятельность требует максимизации затрат времени. Так же сложно найти работу, которая бы хорошо оплачивалась и не отрывала студента от учебного процесса. Анализ предложений работодателей, которые ориентируют свои предложения заведомо на студенческую аудиторию, дает возможности выделить направления практической занятости, в которых может себя попробовать студент. Например, студентам с первого по третий курс, в своем большинстве придется довольствоваться распространением рекламных листовок, объявлений, газет. Оплата за такой труд в среднем колеблется от 50 копеек до 1,5 гривен за каждую врученную листовку.

Работать придется где-то один день в неделю. Такой способ заработать денег без ущерба посещению учебных занятий практикуют некоторые студенты, другие же считают, что такая работа отнимает очень много сил и времени. В летнее время года таким видом подработки, конечно, можно заняться, но с наступлением холодов она может, помимо денежных средств, принести и проблемы здоровью. За разбрасывание газет по почтовым ящикам обычно назначается фиксированная заработная плата. И она составляет несколько тысяч гривен в месяц, но придется работать в среднем три, а то пять дней в неделю. Таким образом, возможности у студентов, особенно обучающихся на начальных курсах, поиска дополнительного заработка довольно не просты.

Следующим вариантом подкрепить материальное положение у студента есть реализация его творческого потенциала, накопленного, например, в виде хобби. Если студент хорошо знает какое-либо дело, например: занимается фотографией, видеосъемкой, владеет программами для работы с графикой, хорошо рисует, то он может устроиться в дизайн-студию или фотосалон. Если работа связана с обработкой изображений и т.п., то возможна работа и на дому. Так что у творческих людей открываются новые горизонты.

У студентов, обучающихся на 4-5 курсе, дела с трудоустройством обстоят несколько иначе. Они уже могут работать по той специальности, которую получают по окончании вуза. Зарботная плата при такой занятости колеблется от 600 грн. до 2,5 тыс. грн. Однако для многих студентов дневной формы обучения эта возможность, к сожалению, остается недоступной. Прямые и очевидные выгоды этого совмещения заключаются не столько в извлечении дохода, сколько в приобретении положительного опыта. Но, как замечают сами студенты, в условиях массовости высшего образования подыскать работу по специальности практически невозможно. А значит, и напрямую на процесс учебы такой опыт не влияет и положительным является лишь отчасти.

Хорошее материальное обеспечение семьи снижает вероятность совмещения учебы и работы студентом. А сам статус семьи очень влияет на фактор занятости молодежи. Рано начинают думать о своем трудоустройстве студенты из неполных семей и семей, где из родителей только один работающий. Замечено, что в семьях, где мать не работает, студент совмещает работу и учебу реже, чем там, где отец не является добытчиком для семьи. У руководителей фирм дети тоже рано начинают работать. И причина рвения в этом случае – порой честолюбивое желание самих студентов. Но что любопытно, судя по зарубежному опыту, те, кто начал работать рано, действительно получают хороший старт для карьеры.

В век перенасыщенный информацией, просто расточительно усваивать материал, которому вы не видите применения в ближайшие год-два. Когда вы читаете, слушаете лекцию, воспринимаете любую информацию, вас должен волновать единственный вопрос: «А как я смогу применить эту информацию на практике»? Поэтому, чтобы быть успешными, необходимо чередовать процесс целенаправленного обучения с наработкой практического опыта, обогатив его полученными знаниями.

Основной плюс от совмещения учёбы и работы состоит в том, что это позволяет студенту обеспечивать себя материально, немаловажно и то, что приобретается опыт работы, и на работу легче устроиться после вуза. Те, кто отрицательно относится к совмещению учёбы и работы, аргументируют свою позицию тем, что мало времени остаётся на учёбу, отсюда и недостаточный уровень знаний; что учёба – это главное, а работа от неё отвлекает; кроме того, такая нагрузка вредит здоровью, да и «успеют ещё наработаться». Большинство тех, кому приходилось совмещать учёбу с работой, считают, что это пошло на пользу их дальнейшей профессиональной деятельности. Хорошо материально обеспеченные опрошенные чаще средне и плохо обеспеченных указывают на пользу совмещения учёбы и работы для карьеры. Однако мотивы трудиться – не всегда лишь материальные.

Студентов часто привлекают условия для проявления самостоятельности и креативности, возможность профессионального роста и иногда – хорошее социальное обеспечение на потенциальном месте работы. Да и большинство преподавателей лояльно относятся к тому, что их подопечные вынуждены искать работу. А эксперты предполагают, что количество работающих студентов будет только расти.

Войтенко А. А.

Студентка 1 курсу (OP магістр) спеціальності «Середня освіта (Інформатика)»
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ПРО НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Теоретичні положення щодо інклюзивного навчання дітей з особливими потребами представлено у працях вітчизняних і зарубіжних учених (В. Засенко, Е. Данілавичюте, А. Колупаєва, Л. Савчук, Т. Сак, О. Таранченко; Д. Деппелер, Т. Лорман, Д. МакГі-Річмонд, Д. Харві та ін.). Використання комп'ютера для соціалізації таких дітей висвітлено у наукових розвідках О. Кукушкіної, Т. Королевської, л, Лазунової, Г.Садикової та ін. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами організовується також у відповідності до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 та наказу Міністерства освіти і науки України від 23.07.2013 № 1034 «Про затвердження заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року».

Водночас вивчення науково-методичних праць, пов'язаних з навчанням інформатики в інклюзивному навчальному просторі виявило їх безсистемність. Найявні результати про дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії, але відсутні наукові пошуки щодо особливостей навчання інформатики дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Навчання інформатики дітей з нормою інтелекту та порушенням інтелектуального розвитку дуже відрізняється. Щоб забезпечити навчання інформатики учнів з порушеннями

інтелектуального розвитку необхідне виконання особливих завдань, які полягають у забезпеченні для кожної дитини адекватного особисто для неї, темпу і способів засвоєння знань, неодноразове повторення і закріплення вивченого матеріалу, чергування завдань різної складності, зміна видів діяльності протягом уроку; в опорі на практичні завдання, оцінці та самооцінці результатів на кожному занятті; спиранні на елементарні знання з предметів загальноосвітнього курсу [5].

Загалом для таких дітей вивчення інформатики має розглядатися не як предмет вивчення, а як інструмент інтеграції учня в сучасний світ. Саме тому мета вивчення інформатики для дітей з особливими потребами, на відміну від дітей з типовим розвитком, є: використання комп'ютерних технологій для корекції порушень та загального розвитку дитини, соціалізація учнів, їх адаптація до сучасного життя та створення основ використання комп'ютерів в інших напрямках навчальної діяльності. Завдання такої програми полягають у: 1) адаптації сприйняття дитини до нового виду подачі та передавання інформації; 2) розвитку уміння алгоритмічно та самостійно мислити, що означає вміння представити складну дію у вигляді організованої послідовності простих дій, уміння діяти за інструкцією вчителя самостійно (на скільки це можливо, з урахуванням індивідуальних особливостей); 3) розвитку пізнавального інтересу до використання інформаційних технологій та способах їх практичного застосування; 4) розвитку взаємодопомоги та вміння спілкуватися [3].

На кінець вивчення курсу «Інформатика» учні з особливими освітніми потребами повинні знати: техніку безпеки при роботі за комп'ютером; основні пристрої комп'ютера, поняття, терміни та налаштування інтерфейсу; прикладні програми, включаючи Paint, Word, Excel, Power Point, та вміння вмикати і вимикати комп'ютер; користуватися клавіатурою і мишкою комп'ютера для введення інформації; здійснювати елементарні дії з файлами і папками; копіювати інформацію на змінний носій; працювати з антивірусними програмами; створювати архів і витягувати з архіву файли, папки, програми; застосовувати текстовий редактор для набору, редагування та форматування текстів; використовувати графічний редактор для створення і редагування малюнків; виконувати обчислення за допомогою програми «Калькулятор» та MS Excel; створювати і демонструвати презентації в програмі MS Power Point; прослуховувати музику та переглядати відео в програмі Windows Media Player; знаходити необхідну інформацію в глобальній мережі Internet; використовувати отримані знання у практичній діяльності [1].

Знання індивідуальних особливостей емоційної організації дітей з порушеннями інтелектуального розвитку може допомогти попередити негативні тенденції у поведінці дитини вже з перших днів вивчення інформатики. Курс інформатики знайомить учнів з комп'ютером і спрямований на розвиток пізнавального інтересу до способів його практичного використання. Дитина з особливими освітніми потребами буде вивчати той самий матеріал, але не так поглиблено, як її однолітки.

Список використаних джерел

1. Миронова С. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту / С. Миронова // Дефектологія. – 2003. - № 3. – С. 41- 45.

2. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / Кам'нець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. — 312 с. <https://www.twirpx.com/file/2177970/>
3. Первин, Ю.А. Информатика дома и в школе. Книга для учителя. / Ю.А.Первин.- СПб.: БХВ-Петербург, 2003.- 144 с.
4. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН № 912 від 01.10.10 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/. – Назва з екрана.
5. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / [А. В. Гета, В. М. Заїка, В. В. Коваленко та ін.] ; за заг. ред. Ю. Г. Носенко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 261 с.
6. Юрченко А.О., Семеніхіна О.В., Хворостіна Ю.В., Удовиченко О.М. Навчання програмувати в старшій школі крізь призму чинних навчальних програм. Фізико-математична освіта. 2019. Випуск 2(20). Ч.2. С. 47-54.
7. Семеніхіна О.В., Руденко Ю.О. Проблеми навчання програмувати учнів старших класів та шляхи їх подолання // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Том 66. – №4. – С. 54-64.
8. Семеніхіна О. Закони зорового сприйняття та їх урахування в навчальному процесі / О.В. Семеніхіна, В.Г. Шамоля, О.М. Удовиченко, А.О. Юрченко // Наукові записки. – Випуск 12. – Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 1. – Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017 – С. 181-185
9. Юрченко А.О. Організації та проведення гурткової роботи з інформатики в основній школі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: зб.наук. пр. / Ред.кол. : Козубовська І.В. (гол.ред.) та ін. Ужгород: Видво УжНУ «Говерла», 2019. Випуск 1 (44). С. 214-218. DOI: 10.24144/2524-0609.2019.44.214-218
- 10.Юрченко А.О. Особливості формування інформаційно-цифрової компетентності учнів середньої школи під час вивчення редактора презентацій. Збірник наукових праць Херсонського державного університету: педагогічні науки / гол. ред. В.Л. Федяєва. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Випуск LXXXVIII. С. 61-67. DOI 10.32999/ksu2413-1865/2019-88-10

Друшляк М. Г.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

м. Суми, Україна

ПРО ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ

У процесі формування візуально-інформаційної культури майбутніх учителів математики варто дотримуватись як загально дидактичних принципів навчання (неперервності, наочності, системності, науковості, інтегративності та ін.), так і специфічних принципів (технологічності,

орієнтації на інформаційні технології та ін.), які підкреслюють специфіку професійної підготовки майбутніх учителів математики. Означимо роль кожного з цих принципів.

Під принципом будемо розуміти керуючу дію, основне вихідне положення теорії, основу системи, що є узагальненням і розповсюдженням деякого положення на всі явища тієї галузі, з якої даний принцип абстраговано [1, с. 77]. У практиці навчання принцип є орієнтиром для викладача, задає правила, яких потрібно дотримуватися, та умови, які потрібно створювати, щоб забезпечити результативність навчання.

Таблиця 1

**Зміст методологічних принципів формування візуально-інформаційної культури
майбутніх учителів математики та інформатики**

Назва принципу	
Неперервності	Реалізується за рахунок сприяння стійкому прагненню вчителя математики до саморозвитку у питаннях психології; у питаннях активного провадження засобів комп'ютерної візуалізації математичних знань, у питаннях сучасних освітніх тенденцій, бажанню використовувати їх у професійній діяльності, використовувати досвід прогресивних колег і ділитися власним. Цей принцип зумовлює науково-обґрунтоване поєднання різних організаційних форм і методів навчання з самоосвітою, стимулює до постійного вдосконалення рівня візуально-інформаційної культури майбутніх учителів математики.
Систематичності та послідовності	Відіграє особливу роль на етапі створення навчальних програм дисциплін, що сприяють формуванню візуально-інформаційної культури майбутніх учителів математики, зокрема, використання візуалізованих завдань при вивченні інформатико-математичних дисциплін, вивчення засобів комп'ютерної візуалізації математичних знань виступали як об'єкт навчання, а також на етапі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, де засоби комп'ютерної візуалізації математичних знань виступали як засіб навчання та підтримки професійної діяльності.
Інтегрованості	Відбувається інтеграція не тільки змісту, а й різноманітних організаційних форм, у яких тією чи іншою мірою будуть інтегруватися різні види навчальної діяльності студентів. Формування візуально-інформаційної культури майбутніх учителів математики має відбуватися, у тому числі, і у процесі вивчення професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, не пов'язаних напряму із використанням засобів комп'ютерної візуалізації математичних знань.
Науковості	Забезпечує у майбутніх учителів математики формування: теоретичних знань про основні методи і способи реалізації математичної діяльності, яка є основою професійної (предметної математичної) підготовки майбутніх учителів математики; знання теоретичних основ

	впровадження інформаційних засобів навчання, які формують візуальні та інформаційні компетентності. Такій реалізації принципу науковості сприяє впровадження в навчальний процес елементів проблемного навчання, лабораторних та практичних робіт дослідницького характеру.
Наочності	Забезпечує організацію різних форм діяльності суб'єкта навчання з досліджуваним об'єктом: від його спостереження при зміні ракурсу та числових параметрів, до довільних маніпуляцій з об'єктом з проведення комп'ютерного експерименту. У контексті формування візуально-інформаційної культури майбутнього вчителя математики наголошуємо зміщення акцентів з ілюстративної функції наочності на когнітивну.
Доступності	Полягає у запобіганні когнітивного перенавантаженню у процесі навчання шляхом використання динамічних інтерактивних моделей при вивченні різних фахових дисциплін. Забезпечує поступове зростання складності навчальних завдань, що уможлиблює процес навчання на рівні, який забезпечує розвиток конкретного студента, враховує його вікові особливості – переважну орієнтованість на сприйняття інформації в візуальному вигляді.
Орієнтації на інформаційні технології	Передбачає комплексне використання функціональних і дидактичних можливостей сучасних інформаційних технологій. Використання даного принципу супроводжується взаємодоповненням традиційних та інноваційних форм, методів, засобів та технологій навчання.
Технологічності	Урахування критеріїв технологічності: концептуальності, системності, керованості, ефективності, відтворюваності. При виборі педагогічних технологій враховувалися відповідність технології сучасним тенденціям розвитку суспільства і сфери освіти; цільова спрямованість, змістовна специфіка, ресурсна забезпеченість застосування технології; когерентність технології програмам розвитку закладу вищої освіти.

Комплексне врахування загально дидактичних і специфічних принципів у процесі проектування методичної системи формування візуально-графічної культури майбутніх учителів математики сприяє єдності цілей, змісту, методів, організаційних форм і результатів навчальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Борытко Н. М. Педагог в пространствах современного воспитания. – Волгоград: Перемена, 2001. – 214 с.
2. Semenog Olena, Yurchenko Artem, Udovychenko Olga, Kharchenko Inna, & Kharchenko Sergii (2019). Formation of Future Teachers' Skills to Create and Use Visual Models of Knowledge. TEM Journal, 8(1), 275-283. DOI: 10.18421/TEM81-38

3. Семеніхіна О., Юрченко А. Уміння візуалізувати навчальний матеріал засобами мультимедіа як фахова компетентність учителя // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла». – Випуск 33. – 2014. – С. 176-179.

Завгородній Д. С.

*викладач кафедри кораблеводіння та штурманського озброєння
Інститут Військово-Морських Сил Національного університету
«Одеська морська академія»*

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ

Відповідно до чинних вимог майбутній офіцер військово-морських сил повинен бути підготовлений до професійної, соціальної, організаційно-управлінської, фізкультурно-спортивної і спеціальної діяльності. Він повинен володіти професійною компетентністю в цих видах діяльності. Інтеграційними компонентами в структурі професійної компетентності майбутнього офіцера військово-морських сил є дослідницька компетентність.

Проблема формування й розвитку професійної компетентності майбутніх офіцерів була предметом дослідження таких науковців, як В. Баратюк, В. Бутенко, О. Ставицький, Ю. Царьов та ін. Окремі складники професійної компетентності вивчали В. Назаренко, М. Тарнавський та ін., особливості формування професійної компетентності в системі професійної підготовки – О. Балагур, О. Луцький, Р. Мішенюк, В. Собко та ін. Пріоритетні для розв'язання проблеми дослідження, підходи щодо підвищення ефективності професійної підготовки офіцерів у закладах вищої освіти містяться в наукових дослідженнях І. Грязнова, О. Діденка, Д. Іщенка, О. Тогочинського, О. Торічного, В. Ягупова та ін.

Фундаментальність дослідницької компетентності полягає в інтегральній характеристиці особистості майбутнього офіцера та спрямована на вміння аналізувати інформацію з метою використання в професійній діяльності, на розв'язання навчальних та професійних задач методом аналізу в умовах неповної поінформованості, на вміння аналізувати власну професійну діяльність з метою підвищення її ефективності, на розуміння та усвідомлення відповідних питань професійної діяльності через дослідницьку діяльність, на здатність розробляти та реалізувати аналітичну діяльність. У цьому полягає актуальність формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил.

Професійна діяльність офіцерів обумовлена відповідним змістом та реалізацією певних функцій, у свою чергу, зміст зазначеної діяльності регламентований нормативно-правовими актами та завданнями, що мають особливу специфіку та є обов'язковими для виконання офіцерами у сфері військово-морських сил.

Отже, дослідницьку компетентність майбутніх офіцерів слід розуміти як інтегративну якість особистості, що характеризує їхню готовність до вирішення дослідних (проблемних, освітніх, професійних, оперативно-службових) завдань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування діагностичного підходу в цілепокладанні, плануванні, програмуванні, прийнятті управлінських рішень, аналізі та оцінці діяльності підрозділів [1].

Отже, ми притримуємося думки про те, що дослідницька компетентність є складною, інтегративною властивістю особистості. На підставі проведеного аналізу наукових праць, власного теоретичного пошуку виділяємо три компоненти дослідницької компетентності офіцерів військово-морських сил: мотиваційний; гностично-діяльнісний та особистісно-рефлексивний (табл. 1).

Таблиця 1

Структура дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил

Компоненти	Характеристика
Мотиваційний	Потреби, мотиви, спонуки, що детермінують виникнення дії чи діяльності, зокрема дослідницької, також цілі особистості, що впливають на регуляцію пізнавальних процесів, соціальну поведінку і знаходяться в єдності з мотивами професійної дослідницької діяльності.
Гностично-діяльнісний	Знання про раціональне планування й проектування власної дослідницької діяльності; регламентацію часових меж на виконання професійних завдань; уміння підбирати інформаційні джерела, засоби пошуку; вибір найдоцільніших методів і форм дослідницької діяльності; володіння уміннями раціональної організації робочого місця, здатностями застосовувати комп'ютерну техніку для розроблення інструментарію та оброблення результатів діяльності, уміння планувати, координувати, оцінювати результати власного пошуку.
Особистісно-рефлексивний	Якості науковця (допитливість, ініціативність, почуття нового, спостережливість, зацікавленість у справі, ретельність, пунктуальність, відповідальність, комунікабельність, організаторські здібності, зовнішній вигляд), креативні здібності (образне мислення, розвинута уява, оригінальність мислення, легкість асоціацій, антиконформізм, легкість генерування ідей, гнучкість мислення, здібність до використання знань з різних галузей наук), рефлексивні якості (критичне мислення, прагнення доведення справи до завершення, здатність до неперервного аналізу і рефлексії).

Визначені й охарактеризовані компоненти дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил є тими індикаторами, на які маємо орієнтуватися при

визначенні педагогічних умов, розробленні методики їх реалізації, уточненні критеріїв та рівнів сформованості цієї особистісної властивості.

Список використаних джерел

1. Бец І. О. Теоретичні основи формування науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2011. № 4. С. 11-15.

Лянна О.В.

*кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри здоров'я фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

На сучасному етапі розвитку медицини все більше стверджується реабілітаційний напрям, головним завданням якого є етапне, комплексне відновлення здоров'я. Значна роль у цьому процесі належить фізичній реабілітації. Тому виникає потреба у фахівцях з високим рівнем професійної компетентності, особливо в системі професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, формування в них ціннісного ставлення до професійної діяльності, усвідомлення відповідності професійного вибору індивідуальним якостям та здібностям. Така ситуація вимагає переосмислення ключових теоретико-методологічних компонентів до проектування і реалізації освітнього процесу в професійній вищій школі.

Теоретичний аналіз та систематизація наукових розвідок у галузі професійної підготовки магістрів з фізичної терапії, ерготерапії підтвердили потребу вирішення питань щодо стандартизації професійної підготовки, узгодження змісту освітніх програм і сучасних вимог професії, методичних засад професійної підготовки та забезпечення якості практичної підготовки, інтеграції кваліфікацій і дипломів з фізичної реабілітації у міжнародному просторі тощо. Встановлено, що означена проблема в аспекті організації і проведення виробничої практики не дістала належної уваги вітчизняних науковців і не була предметом цілісного наукового дослідження.

Головним цільовим призначенням магістра з фізичної терапії, ерготерапії є організація роботи з метою виявлення рухових дисфункцій та визначення рухового потенціалу для подальшого відновлення порушених функцій організму людини засобами фізичної реабілітації, у тому числі технічними та біотехнічними. Але слід звернути увагу на те, що при проведенні фізичної терапії, ерготерапії необхідно, в якійсь мірі, проводити і інші види реабілітації (соціальну, трудову, психолого-педагогічну). Тому професійна діяльність фахівця з фізичної терапії, ерготерапії об'єднує в собі як мінімум три галузі знань – фізичну культуру, медицину,

спеціальну (корекційну) педагогіку, і спрямована до однієї мети – сприяння людині з обмеженими можливостями життєдіяльності в її соціальній адаптації та інтеграції засобами реабілітації.

Аналізуючи дослідження вітчизняних науковців і опираючись на визначення Світової конфедерації фізичної терапії, можна стверджувати, що фізична терапія, ерготерапія передбачає надання послуг населенню для розвитку, збереження та відновлення максимальної рухової і функціональної спроможності людини впродовж усього життя. Вона також передбачає надання послуг у випадках, коли рухова і функціональна спроможність людини послаблена чи втрачена внаслідок старіння, перенесеної травми, хвороби або внаслідок негативного впливу навколишнього середовища, оскільки повноцінний функціональний рух є ключовим аспектом у понятті «здорова людина».

Слід звернути увагу на те, що специфіка діяльності магістрів з фізичної терапії, ерготерапії передбачає вирішення завдань не лише психофізичного, але й психосоціального рівня. Велику роль для майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії у встановленні контактів з пацієнтами та іншими спеціалістами, відіграє комунікативна здатність та компетентність в спілкуванні, що є одним із головних чинників високого професіоналізму. У свою чергу професійна компетентність фахівця дає можливість йому бачити фактичні завдання і ставити відповідні цілі, що призведе до збільшення ефективності проведених реабілітаційних заходів.

Отже, високий рівень професійної компетентності магістрів з фізичної терапії, ерготерапії означає, що професіонал має володіти не тільки знаннями, вміннями та високими моральними якостями, а й уміти адекватно діяти у відповідних професійних ситуаціях, беручи на себе відповідальність за свою діяльність. Правильне розуміння майбутніми магістрами з фізичної терапії, ерготерапії своїх професійних функцій забезпечує їх мобільність і високий рівень професійної компетентності, формує їх позитивну мотивацію та бажання здійснювати наукову і професійну діяльність на ринку реабілітаційних послуг, самореалізовуватися в ній та досягати успіху.

Момот Р.

Студент 443 групи

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПРО ТЕСТУВАННЯ ЯК ОСНОВУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ

Серед форм контролю найбільшого поширення набуло тестування.

Розгляду тестування як форми контролю та оцінювання знань в освіті приділено увагу багатьох педагогів та науковців, серед яких М. Соломченко [1], Н. Шмагринська [2], Л. Довгорука [3], М. Єремєєвич, Т. Турка [4], В. Фетісов [5], Г. Трегубова [6], Л. Смолінчук [7], Б. Гриник, О. Пилипів [8] та інші. Зокрема, Н. Шмагринська розглядає тестування як дієвий стимул освітнього процесу, його важливу складову частину, що дозволяє отримати всебічну оцінку рівня

знань учнів [2]. За визначенням В. Аванесова [9], тестами називають систему завдань зростаючої складності і специфічної форми, яка дозволяє якісно оцінити структуру та виміряти рівень знань учнів. Автор зауважує, що тести уможливають отримання об'єктивних оцінок рівня знань, умінь, навичок, перевірку відповідності вимог до підготовленості випускників заданим стандартам, виявлення прогалин у їх підготовці. В. Каднівський стверджує, що у сучасному світі тестування стало важливою складовою життєдіяльності суспільства, а його універсалізм, сфери застосування, високий рівень об'єктивності одержуваних результатів характеризують тестування як феномен людської цивілізації [10]. Науковець В. Кім у своїй монографії [11] наводить більше п'яти визначень поняття тестування, зазначаючи, що всі вони істотно відрізняються одне від одного і при цьому широко використовуються в науковій літературі. На його думку, це пояснюється досить широким поширенням тестів і тестових технологій у різних галузях сучасних знань. Л. Смолінчук [7] зазначає, що тестування в освіті покликане оперативнo і неупереджено виявляти глибину, обсяг, структуру, зміст, ієрархію знань, умінь і навичок. На думку автора, тестування може вирішити одне з найскладніших завдань освіти – сформувати потребу і вміння самоаналізу й самоконтролю, що є фундаментом індивідуалізації та гуманізації освіти, орієнтування студентів на самоосвіту.

Тестування має кілька вигідних відмінностей від звичайних форм контролю знань (опитування, усного іспиту, заліку):

- визначається обсяг вивчення матеріалу як для кожного учня, так і для всього класу в цілому;
- тестування займає набагато менше часу в усіх суб'єктів навчання;
- тестування дає об'єктивну картину знань з предмету;
- тестування психологічно навантажує учнів менше, ніж усне опитування або письмовий іспит;
- завдяки використанню комп'ютерних технологій результати тестування можна подати у вигляді зручних звітів, даних по успішності як для конкретного учню, так і за результатами всього класу;
- тестування можна проводити з будь-яких дисциплін, віддалено і без участі учителя.

Аналіз підходів до організації автоматизованої перевірки знань [12-18] дає підстави говорити про доцільність використання тестових завдань, які за ідеєю свого створення дають можливість комп'ютерній програмі на основі неперед вказаної правильної відповіді оцінити рівень навчальних знань учнів.

Список використаних джерел

1. Соломченко, М. А. (2009). Проблемы оценки знаний студентов с помощью тестирования. Казанский педагогический журнал, (9-10), 34-40.
2. Шмагринская Н. В. (2007). Тестирование как метод контроля учащихся в педагогическом процессе. Наука. Инновации. Технологии, (48), 179-184.

3. http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/education/49494/
4. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/82.pdf>
5. Фетісов В. С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навч.-метод. посіб. / В. С. Фетісов. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – 140 с.
6. Трегубова Г. М. Методологічні основи організації тестового контролю знань студентів / Г. М. Трегубова // Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»: Філософія. Психологія. Педагогіка. – 04/2007. – № 2 часть 1. – С. 139-143.
7. Смолінчук Л. Тестування як один з методів оцінювання якості освіти / Л. Смолінчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. - 2011. - № 38. - С. 255-259.
8. Гриник Б. С. Тестування як ефективний інструмент вимірювання рівня знань студентів / Б. С. Гриник, О. Г. Пилипів // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2013. - № 3. - С. 97-102.
9. Аванесов В. С. Методологическое и теоретическое обоснование тестового педагогического контроля: дис. докт. пед. наук / Аванесов В. С. – С-Пб.: Госуниверситет, 1994.
10. Кадневский В.М. История тестов: Монография. М.: Народное образование, 2004. – 464 с.
11. Ким В. С. Тестирование учебных достижений : монография / В. С. Ким. – Уссурийск : Издательство УГПИ, 2007. – 214 с.
12. MyTestX – система программ для создания и проведения компьютерного тестирования, сбора и анализа их результатов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mytest.klyaksa.net/>.
13. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий: учебная книга для пре-подавателей вузов, учителей школ, аспирантов и студентов педвузов. – М.: Просвещение, 2009. – 326 с.
14. Semenikhina O. Organization of Experimental Computing in Geogebra 5.0 in Solving Problems of Probability Theory / O. Semenikhina, M. Drushlyak // European Journal of Contemporary Education. – 2015. – Vol. 11, № 1. – P. 82-90. (0,62 др.арк.)
15. Семеніхіна О. В. Визначення доцільності системи вправ спецкурсу з вивчення засобів комп'ютерної візуалізації математичних знань для формування фахової компетентності вчителя математики / О. В. Семеніхіна, М. Г. Друшляк, І. В. Шищенко // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2015. – III (36), Issue 74. – P. 60-64.
16. Semenikhina O., Drushlyak M., Zigunova I., Budyanskiy D. Geogebra as means of improving the quality of education // 14th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications: Integration, Harmonization, and Knowledge Transfer (ICTERI 2018). – May 14-17, 2018. – Kyiv. – 2018. – P. 331-345.
17. Семеніхіна О.В., Друшляк М.Г. Організація автоматизованого контролю у професійній підготовці вчителя: аналіз залучення програм динамічної математики // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. – Вип.51. – С. 274-278. (фахове, Copernicus)

18. Семеніхіна О.В., Друшляк М.Г. Використання GeoGebra Exam у професійній підготовці майбутніх учителів математики, фізики, інформатики // Фізико-математична освіта. – 2018. – Вип. 1(15). – С.290-293.

Носаченко Дар'я

Студентка 4-го курсу спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика)

Науковий керівник: Юрченко А.О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПРО ГУРТКОВІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЕФЕКТИВНУ ФОРМУ НАВЧАННЯ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

Протягом багатьох років йде ретельна робота з визначення змісту, розробці методів та кращих шляхів організації гурткових занять. В результаті експериментальної роботи були створені та опубліковані різні програми, навчальні посібники та методичні рекомендації для учнів та вчителів з вказівками щодо організації та проведення гурткових занять в закладах освіти.

Організацією та змістом роботи гурткових занять в освітньому процесі займаються науковці Л. Бурцева, С. Баранов, Л. Звягіна, Г. Мельник, О. Кондратюк, В. Сапогов та інші.

Науковці Д. Григорьев та П. Степанов трактують поняття гурткові заняття як форму організації навчальних занять у вільний від уроків час, спрямовану на розширення, поглиблення та корекцію знань учнів з навчальних предметів у відповідності до їх потреб, запитів, здібностей та нахилів, а також на активізацію пізнавальної діяльності [1]. Автори зазначають, що метою організації гурткових занять є розширення кругозору учнів, розвиток математичного мислення, формування активного пізнавального інтересу до предмету.

У праці [6] автори зазначають, що основним завданням гурткової роботи є залучення учнів до дослідницької діяльності, стимулювання їх до прояву ініціативи і самостійності, розвиток індивідуальних інтересів, нахилів та здібностей.

На гурткових заняттях ефективною є самостійна робота при виконанні двох умов: контроль з боку учителя, самоконтроль та надання допомоги невстигаючим. Контроль має на увазі процес забезпечення досягнення учнями та педагогами своїх цілей. Контроль можна розглядати і як процес, за допомогою якого педагог визначає, вірні його рішення та чи не потребують вони певних коректив.

Контроль за роботою учасників гурткових занять дозволяє виявити проблеми та скорегувати здійснювані ними види діяльності до того, як проблеми стануть некерованими [3].

Крім того, важливе місце займає самоконтроль, реалізований через формування правильної самооцінки в учнів. Тому самоконтроль важливий для всіх учнів, але особливо для тих, хто не схильний до самостійної діяльності [2].

Вимоги до учня на гуртковому занятті такі ж, як і у відношенні до будь-якого навчального предмету: обов'язкове відвідування занять, виконання домашніх завдань та інших доручень, зібраність та дисциплінованість під час навчання.

Напрями гуртків можуть бути досить різними: гуманітарні, науково-технічні, еколого-натуралістичні, художньо естетичні, фізкультурно-спортивні та ін. Відповідно до цього, а також на основі врахування досвіду проведення гурткових занять визначаються їх функції (рис. 1) [4]:

Рис. 1. Функції гурткових занять

- *предметна*: учні на гурткових заняттях мають підвищувати рівень окремих предметів та можуть успішно готуватися до предметних олімпіад та конкурсів;
- *мотивуюча*: за рахунок задоволення гуртковими заняттями потреб в пошуку, пізнанні, творчості. У значної кількості учнів формується стійка пізнавальна мотивація до предмету, що вивчається;
- *загальноосвітня*: на гурткових заняттях створюються умови для загального розвитку учнів, становлення їх пізнавальних та соціальних компетенцій;
- *профорієнтаційна*: гурткові заняття можуть дати учням достатні можливості для визначення в професії, що сприяє їх пізнавальному і професійному самовизначення.

Таким чином, гурткові заняття приносять значну користь не лише учням, але й самому вчителю. Вони змушують його використовувати більше науково-методичної літератури і оновлювати та поглиблювати знання, опосередковано підвищуючи якість класної роботи і виявляти здібних учнів, бажаючих продовжувати навчання.

Можна зробити висновок, що гурткові заняття мають організаційно-управлінські переваги перед іншими позакласними заняттями. Гурткові заняття організуються та реалізуються, враховуючи інтереси та індивідуальні здібності учнів, але проводяться, як і уроки, згідно розкладу.

Список використаних джерел

1. Григорьев Д.В., Степанов П.В. Внеурочная деятельность школьников. Методический конструктор: пособие для учителя. Москва: Просвещение, 2010. 223 с.
2. Мельник Г., Звягіна Л.М. Організація гурткової роботи в школі як спосіб розвитку творчих здібностей школярів. Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента, Ізмаїл, 2017. С. 145-148.

3. Сапогов В.А., Кондратюк О.І. Гурткова робота як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, випуск 41, 2014. С. 124-127.
4. Сучасні факультативи, принципи факультативного навчання, цілі, зміст і класифікація факультативних курсів. URL: https://studbooks.net/1748616/pedagogika/sovremennye_fakultativy_printsipy_fakultativnogo_obucheniya_tseli_soderzhanie_klassifikatsiya_fakultativnyh
5. Семеніхіна О.В., Руденко Ю.О. Проблеми навчання програмувати учнів старших класів та шляхи їх подолання // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Том 66. – №4. – С. 54-64
6. Юрченко А.О. Організації та проведення гурткової роботи з інформатики в основній школі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: збірник наукових праць. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. Випуск 1 (44). С. 214-218.

Онопрієнко І.М.

*доцент кафедри маркетингу та логістики
Сумський національний аграрний університет*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Використання цифрових технологій в усіх сферах життя - одне з основних вимог часу, продиктованих логікою світових змін в рамках четвертої промислової революції. Світ змінюється, міняються способи роботи, цілі і практики отримання освіти. Автоматизація, цифрування, зростання складності суспільства, освіти - ось далеко не повний перелік трендів розвитку сучасного суспільства.

Використання сучасних цифрових технологій в освіті вже стало нормою нашого життя, але розуміючи також необхідність постійного саморозвитку, викладачі використовують ресурси, які допомагають не просто бути в курсі всіх нових тенденцій, але і ефективно використовувати цифрові сервіси та технології у педагогічній практиці.

Вища освіта зробила в цьому напрямку цілий ряд дуже важливих кроків, зокрема використовуючи відкриті онлайн-платформи для доступу студентів до інформаційних ресурсів, навчання і проходження тестування, яке може враховуватися в результатах сесії вищого навчального закладу.

Вимоги до реалізації практико-орієнтованої підготовки досить жорстко регламентовані і сформувані необхідні компетенції у студентів ЗВО можливо тільки при дуже обґрунтованому поєднанні електронного та практичного навчання. Демонстраційний іспит - показовий процес, який дозволяє досить швидко і об'єктивно оцінити рівень практичної підготовки випускника. Тобто без дидактичного обґрунтування використання цифрових технологій в педагогічній практиці викладачів закладів вищої освіти досить важко.

Основний акцент на сформованість універсальних компетенцій, що дозволяють випускнику працювати в команді, бути комунікативним не може бути досягнутий без володіння професійними знаннями, вміннями і навичками. Саме професійна спільна проектна діяльність дасть можливість студентам освоїти компетенції, які можна віднести до універсальних.

Сьогоднішній бакалавр - випускник, який володіє певними стандартами компетенціями, до чого готовий і здатний, але його необхідно навчити, що конкретно робити на робочому місці. Сьогодні це надзвичайно актуально по відношенню до випускників ЗВО. Скорочення навантаження на лекційну роботу та її перенесення на самостійне вивчення студентами матеріалу в режимі роботи з електронними навчально-методичними комплексами стає альтернативою традиційній вузівській практиці. Стиснутий в освітніх програмах курс і найпримітивніший варіант використання цифрових технологій з використанням електронних навчально-методичних комплексів «майже» спрацьовує, оскільки для його освоєння і тестового контролю потрібно менше часу. Більш того, частина студентів вдається пройти курс навчання з деяких дисциплін у віддаленому доступі, що пропонується сьогодні онлайн-платформами ЗВО.

В практиці викладання дисципліни економіко-управлінського спрямування в навчальному процесі досить широко використовується Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ Learning Apps, а саме: сервіси LearningApps.org є додатком Web 2.0 для підтримки освітніх процесів у навчальних закладах різних типів; конструктори LearningApps призначені для розробки та зберігання інтерактивних завдань з різних дисциплін, з допомогою яких студенти зможуть перевіряти і закріплювати свої знання; сервіси LearningApps надають можливість отримання коду для того, щоби інтерактивні завдання були розміщені на сторінках блогів викладачів. [1]

Хмарні технології досить давно ввійшли в практику навчання студентів. Хмари тегів (хмара слів, або зважений список) – це візуальне подання списку категорій. Кожен термін хмари являє собою гіперпосилання для пошуку у Google. Використовуємо такі сервіси для створення хмар слів: Wordle (без реєстрації), Tagul, Worditout, Tagxedo, WordCloud.

Досить зручним інструментом для створення електронного супроводу заняття або дистанційного курсу є Сервіс Blendspace. Він дає можливість зібрати «в одному місці» необхідні ресурси для заняття дистанційного курсу: тексти, відео, зображення, веб-сайти, google-документи, вбудувати потрібні файли та онлайніві вправи, створити вбудований в середовище опитувальник у вигляді вибору правильної відповіді.

При викладанні економічних та управлінських дисциплін досить ефективними є квестові заняття.

Методика веб-квестів активізує навчальний процес, сприяє підвищенню індивідуалізації навчання і його якості. *Веб-квест* є одним із найбільш ефективних моделей використання Інтернету в навчальному процесі. *Веб-квест* це проблемне завдання, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету. *Веб-квест* - це формат заняття орієнтований на розвиток пізнавальної, пошукової діяльності студентів, на якому значна частина інформації здобувається через ресурси Інтернету. *Веб-квест* – це також дидактична структура, в рамках якої викладач удосконалює пошукову діяльність студентів, задає їм параметри цієї діяльності і

визначає її час. Викладач перестає бути джерелом знань, але створює необхідні умови для пошуку і обробки інформації. [2]

Така діяльність перетворює студентів на активних суб'єктів навчальної діяльності, підвищуючи не лише мотивацію до процесу здобуття знань, але і відповідальність за результати цієї діяльності і їх презентацію. Ця методика є перспективною, заслуговує на широке впровадження в навчально-виховний процес.

Хмарні технології (Cloud) дають можливість не тільки об'єднати інформаційні ресурси а і спростити користування ними. Аналіз можливостей цифрових технологій дозволяє виділити особливості, які дають підстави для розробки принципово нових підходів до організації процесу підготовки кадрів, розвитку дидактичних основ включення в навчальний процес.

Таким чином, цифрові технології дозволяють орієнтувати освітній процес не просто на виконання вимог професійного та освітнього стандарту, а також на формування професійної культури майбутнього фахівця, прагнення до постійного самостійного самовдосконалення за допомогою інформаційних сервісів і технологій.

Список використаних джерел

1. Baharun N. Teaching statistics using a blended approach: Integrating technology-based resources. *Centre for Statistical and Survey Methodology, University of Wollongong. Working Paper 24-09. 2009. URL: <http://ro.uow.au/cssmwp/44>(дата звернення: 10.01.2020).*
2. Шаронин Ю.В. Цифровые технологии в высшем и профессиональном образовании. *Современные проблемы науки и образования. 2019. № 1. URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=28507> (дата звернення: 10.01.2020).*

Онопрієнко К.В.

*аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Сумський державний університет*

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасне суспільство вступило у нове століття в процесі наростаючих глобальних змін, серед яких зміни людини та її розвиток різко відстають від змін у техноекономічній сфері. Глобальні процеси вимагають подолання цього відставання і створення сучасної системи освіти дорослих, яка формує і розвиває людину і як наслідок інтегрує її у цифрові технології.

Зі зміною характеру праці деякі працівники виявляються в ситуації, коли наявних у них навичок стає недостатньо. На тлі перетворень, особи працездатного віку відчують зростаюче занепокоєння щодо перспектив збереження роботи та своєї суспільної ролі. [1]

Освіта впродовж життя - це безперервне формування навичок та знань протягом життя людини. Це не тільки підвищує соціальну включеність, та особистісний розвиток, але і конкурентоспроможність.

Як показує досвід європейських країн, сталий розвиток економічної системи стає можливим при досягненні певної «критичної маси» працівників (до 35%), що відповідатимуть потребам виробництва [2].

Ми живемо у світі, де люди повинні інтерпретувати та обробляти різну інформацію, бути комп'ютерно та фінансово компетентними. Відтак, і з точки зору економіки важко недооцінити важливість освіти дорослих. У ході дослідження було визначено переваги освіти дорослих в епоху цифрових технологій (Рис.1).

Рисунок 1. Переваги освіти дорослих в епоху цифрових технологій

Джерело: побудовано автором на основі [2,3].

Працівники створюють та відкривають нові здібності та ідеї. У нашій економіці та суспільстві, заснованому на знаннях, зміни є постійними на робочому місці. Відтак люди, які постійно навчаються новому та ставлять собі нові виклики, можуть краще впоратися з потребами та змінами на робочому місці.

По мірі дорослішання безперервне навчання допомагає зберегти розум і покращити пам'ять. Відомий факт, що навчання загалом сприятливо впливає на мозок. Дослідження показали, що люди з більшою освітою рідше мають проблеми з пам'яттю в старості, відповідно довше можуть якісно виконувати свої професійні обов'язки. (Рис.2)

Рисунок 2. Переваги освіти дорослих в контексті покращення людського капіталу за

Hildebrand D. S.[2].

Для всіх, хто має прагнення перевести свою кар'єру на наступний рівень, або як би це не звучало, утриматися на тій же посаді, освіта впродовж життя стане необхідним пунктом для здійснення. Зростає темп технологічних змін в економіці знань, а це означає, що нам потрібна гнучка та пристосована робоча сила, яка готова перекваліфікуватись та перевчитись, щоб йти в ногу з потребами економічних, технічних та мовних навичок.

Masclé D. перераховує переваги освіти дорослих, які звучать наступним чином:

По-перше, це перспектива більшої зарплати. «Акція» проходить для розумних людей, які йдуть в ногу з найновішою інформацією та технологіями.

По-друге, це підвищена самооцінка при досягненні нових цілей, прийнятті жорстких викликів та виходженні на абсолютно новий рівень.

Третє - свобода, надана дорослим учням. Дорослі діляться ідеями та навчають один одного. У процесі навчання завдання можуть завершитися груповим проектом чи програмою.

По-четверте - це перехід навчання на модель 24/7 та міжміські або онлайн-методи. Заняття за комп'ютером дозволяє залишатися вдома і вчитися, не оплативши за дорогу та їжу з боку студента і оренду приміщення з боку надавача послуг. Крім того, це економія часу [3].

Одним з соціально-економічних показників, що в оцінці включає рівень освіти населення є індекс людського капіталу. За оцінкою Світового банку у 2019 році Україна посіла 50-те місце зі 157-ми за якістю людського капіталу. Оцінка варіюється з 0 до 1. Україна набрала 0,68 бала. Перед нами були такі країни як Бахрейн, Об'єднані Арабські Емірати, Китай. Лідер Сінгапур має показник 0.88, найнижчий показники отримав Чад – 0.26 [1].

Безперечно, освіта для дорослих має низку переваг як для самої людини, так і для економіки країни. Особа, що навчається впродовж життя, буде йти в системі із суспільством, залишаючись в курсі змін у таких сферах як технології, політичні, економічні, професійні тенденції або питання фінансів, грошей та культури. Відтак, освіта дорослих все частіше стає тим вектором, за яким потрібно рухатися сучасній економіці. Людина як просто фізичний виконавець стає не цікавою, так як технології поступово заміняють і виконують найпростіші завдання, тому потреба в освіті дорослих у контексті покращення економічного стану набуває нового значення.

Отже, освіта дорослих в епоху цифрових технологій повинна стати рушієм економічного поступу України у XXI столітті.

Список використаних джерел

1. Маркозова О. О. Навчання впродовж життя - необхідна передумова досягнення життєвого успіху. Вісник міжнародного Слов'янського університету. Харків. Серія «Соціологічні науки». 2013. Т. 16. №1. С. 5–13.
2. Hildebrand D. S. The powerful benefits of lifelong learning. Winnetka. - California. - USA. - 2011.: URL: <http://www.officearrow.com/training/the-powerful-benefits-of-lifelong-learning-oiarui-861/view.html> (дата звернення: 08.02.2020).

3. Mascle D. No Adult Left Behind: Big Benefits of Lifelong Learning. Article Alley. UK. 2017.: URL: <http://deannamascle.articlealley.com/no-adult-left-behind-big-benefits-of-lifelong-learning-139607.html>. (дата звернення: 08.02.2020)

Острога М. М., Шамоля В.Г.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ІНФОГРАФІКА ПРОФЕСІЙ В ІТ-ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ ПРОФЕСІОГРАМИ

Інформування учнів про світ професій ставить за мету ознайомлення з найактуальнішими для суспільства на сьогодні та в найближчі роки професіями, а також із можливостями і перевагами оволодіння тією чи іншою професією. Професійна інформація дає змогу школяреві набути знань про соціально-економічні та психофізіологічні особливості різноманітних професій, про умови правильного вибору однієї з них, сприяє вихованню позитивного ставлення до різноманітних видів професійної й суспільної діяльності, формуванню мотивованих професійних намірів.

Поява нових професій пов'язана не тільки з механізацією й іншими напрямками науково-технічного процесу, а й з появою нових галузей виробництва, зокрема, й ІТ-галузі. Тому проведення профорієнтаційної роботи має ґрунтуватися на співставленні знань про особливості тих чи інших видів трудової діяльності та знань про індивідуальні якості людини, яка є суб'єктом професійної орієнтації. Цьому сприяє професіографія як наука, яка описує професії і спеціальності з точки зору їх вимог до людини, що їх опановує чи планує опанувати, та професіограма як усебічний опис конкретного виду трудової діяльності. До завдань професіографії входить вивчення професій чи спеціальностей, основних вимог, які вони висувають до людини, її психофізіологічних і фізичних якостей, а також установлення факторів, які обумовлюють успішність чи неуспішність, задоволеність чи незадоволеність особистості власною професійною діяльністю. Професіограми використовують для ознайомлення тих, хто працевлаштовується, з різноманітними професіями в процесі професійного інформування, консультування тощо.

Професіограма містить такі складові:

- загальні відомості про професію, спеціальність (назва професії, потреба у фахівцях за цією професією, посади, які можна зайняти після набуття професії, перспективи професійного зростання та ін.);
- виробнича характеристика професії (зміст та умови праці, використовувані матеріали, робочий інструмент, процес праці та його результати, рівень механізації та автоматизації та ін.);
- перелік обсягу знань і умінь, які необхідні для успішної професійної діяльності, із виділенням тих, що визначають професійну майстерність;
- характеристика можливих форм професійного навчання, можливості підвищення кваліфікації;

- психограма професії (характеристика психологічних вимог професії до людини з виділенням основних і бажаних психічних особливостей, а також психофізіологічних протипоказань).

Зауважимо, що професійне інформування молоді передбачає надання їм комплексу різноаспектних відомостей, потрібних для здійснення свідомого й обґрунтованого вибору, прийняття рішення і реалізації конкретного плану кар'єри, особистої освітньої траєкторії, чому сприяє якісна професіограма

У межах професійної орієнтації на ІТ-спеціальності молоді варто запропонувати інфографіку сучасних ІТ-спеціальностей, яка може бути використана як опорна для проведення професійного інформування стосовно професій ІТ-галузі і яка розроблена на основі професіограм галузі (рис.1-3).

Рис.1. Сучасний ІТ-ринок у розрізі професій та спеціальностей. Розробка ПЗ

Рис.2. Сучасний ІТ-ринок у розрізі професій та спеціальностей. Підтримка ПЗ

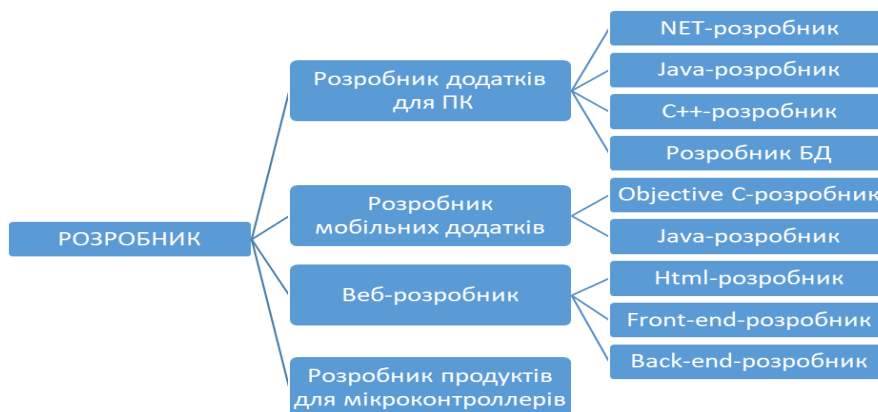

Рис. 3. Сучасний ІТ-ринок у розрізі професій та спеціальностей. Розробка ПЗ

Список використаних джерел

1. Semenikhina E., Drushlyak M., Shishenko I., Zigunov V. Using a praxeology approach to the rational choice of specialized software in the preparation of the computer science teacher // TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. 2018. Vol.7, No.1. P. 164-170.

2. Udovychenko O., Yurchenko A., Khvorostina Yu., Ostroha M. To the question of the construction of individual educational trailers in the universities of Ukraine. The 4th International scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society» (December 4-6, 2019), Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom, 2019. P. 21-27. (0,4 др.арк.)
3. Yurchenko A.O., Udovychenko O.M., Rozumenko A.M., Chkana Y.O., Ostroha M.M. Regional Computer Graphics Competition as a Tool of Influence on the Profession Choice: Experience of Sumy Region of Ukraine. 42nd International Convention on Computers in Education (MIPRO) (May 20-24, 2019). Opatija, Croatia, 2019. P. 909-914.
4. Острога М. До питання про вивчення модуля «Графічний дизайн» у старшій школі. Студентська звітна конференція: Матеріали результатів наукових досліджень молодих науковців. Суми : Вид-во фізико-математичного факультету СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. Випуск 13. Том 2. С. 53-56.
5. Семеніхіна О.В., Руденко Ю.О. Проблеми навчання програмувати учнів старших класів та шляхи їх подолання // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Том 66. – №4. – С. 54-64
6. Юрченко А. А., Хворостина Ю. В., Острога М. М., Пунько В. В. Изучение программирования: анализ программ по информатике для старшей школы в Украине. The 3rd International scientific and practical conference “Perspectives of world science and education” (November 27-29, 2019) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2019. P. 587-595.
7. Юрченко А.О., Удовиченко О.М., Острога М.М. Особливості організації профорієнтаційної роботи серед учнів на ІТ-спеціальності: досвід СумДПУ. Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Бердянськ, 16-18 вересня 2019 року). Бердянськ, 2019. С. 48-49. (0,1 др.арк.)
8. Юрченко А.О., Удовиченко О.М., Острога М.М. Про професійну орієнтацію молоді на галузь комп'ютерні технологій: проведення конкурсу «Розфарбуй життя». II International scientific conference «Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities» : Conference proceedings, February 22th, 2019. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2019. P. 238-241. (0,2 др.арк.)

Парфіненко Т.О.

ст. викладач кафедри валеології

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СТИЛЮ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ

Входження суспільства у XXI століття і пов'язані з цим стрімкі динамічні зміни ставлять перед закладами вищої освіти якісно нові завдання в галузі виховної та освітньої діяльності. Це обумовлено тим, що через недостатню психофізичну готовність студентів до взаємодії з різко мінливими умовами навколишнього середовища, у здобувачів освіти спостерігається зниження показників фізичного розвитку, параметрів фізичної працездатності, психоемоційної стійкості і

стану здоров'я в цілому. Крім того, на тлі зниження рухової активності протягом останніх десятиліть значно зросла інтенсифікація розумової праці, що також веде до ослаблення організму. Така ситуація потребує пошуку і прогнозування нових методів, прийомів, технологій, форм організації навчальної діяльності, які б мали як теоретичне так і практичне значення для формування всебічно розвиненої здорової особистості.

Аналіз освітніх програм закладів вищої освіти засвідчив, що здебільшого дисципліни здоров'язбережувального спрямування викладаються лише на перших курсах навчання. А кількість відведених годин на вивчення основ здоров'я людини є недостатньою для надання глибоких знань, умінь та навичок щодо формування здорового стилю життя студентів.

Сьогодні освітній процес у більшості закладів вищої освіти обмежується дисциплінами «Безпека життєдіяльності» та «Фізичне виховання» для першокурсників і «Охорона праці» для випускових курсів. Деякі спеціальності розширили даний перелік, враховуючи специфіку спеціальності.

Водночас, вивчення досвіду здоров'язбережувальної діяльності більшості країн світу показало, що він складається з розробки програм, проектів, проведення різних заходів, які мають превентивний характер. Здебільшого вони ініціюються і виконуються державними установами, але недержавні установи також стають засновниками таких заходів на засадах міжгалузевої координації та співпраці і залученням до їх виконання організацій усіх рівнів. Більшість програм і проектів поділяються на цільові групи, що дозволяє зробити вибір доцільних форм та методів формування здорового способу життя особистості.

Нині сучасна молодь є дуже мобільною та енергійною. Вона активно бере участь у багатьох проектах і часто виступає безпосереднім модератором певних заходів, які спрямовані на формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя [3]. Так, яскравим прикладом молодіжної активності може стати її залучення до участі у проведенні акції для молоді «Be Healthy, be yourself» («Бути здоровим, бути самим собою»), яка відбулася у 2009 році у Брюсселі. Метою зустрічі з політиками і фахівцями сфери охорони здоров'я було обговорення таких важливих питань здоров'я, як споживання алкоголю, тютюну та наркотиків, фізична активність і психічне здоров'я молоді [4].

Аналіз літератури засвідчив, що у багатьох зарубіжних країнах здоров'язбережувальний компонент представлений у різних навчальних програмах освітніх закладів та проектах, які орієнтовані на розв'язання конкретної проблеми. Так, в установах освіти Австралії, Канади, Нідерландів, США, Фінляндії, Японії виокремлено певні навчальні дисципліни, які спрямовані на формування навичок здорового способу життя [2]. У межах таких проектів виконуються діяльність з метою профілактики паління серед молоді та розвитку вміння приймати власне рішення та протистояти соціальним ризикам. Особливість таких проектів полягає у тому, що започатковуються вони в одній країні, а потім їх досвід швидко поширюється на інші. Зокрема такий проект як «Класи, вільні від куріння» (Smokefree Classes) був започаткований у Фінляндії у 1989 році, а з 1997 року став реалізовуватися у багатьох країнах Європи [5].

Цікавим для даного дослідження є досвід ближнього зарубіжжя. Так, наприклад, у 2019 році у Гродненському державному університеті (Білорусь) було започатковано довгостроковий пізнавально-практичний проект «Здоровий студент – здоровий лікар – здорова нація». Мета проекту полягала у формуванні мотиваційно-ціннісного ставлення до культури здоров'я, установок на здоровий стиль життя, самовдосконалення і самовиховання у студентів; забезпечення необхідної компетенції майбутніх медиків для здійснення загальнооздоровчих заходів щодо формування здорового способу життя серед населення. Реалізація проекту передбачає комплекс заходів спрямованих на зміцнення здоров'я молоді. Серед основних заходів можна виокремити наступні: організація клубів за інтересами, проведення круглих столів, семінарів, тренінгів, дискусій, походи, прогулянки, розвиваючі та навчальні практикуми, презентації, майстер-класи, проведення флеш-мобів, квестів, фото та відео репортажів, організація та проведення конкурсів, волонтерська робота[1].

У країнах Прибалтики формування здорового способу життя здійснюється через залучення молодих людей до творчої діяльності. За погодженням з Міністерством освіти, студент має право на вивільнення від занять на один день і може прийти до клубу, де з ним будуть займатися за різними напрямками мистецтва: театр, малювання, фотосправа, літературна справа, хореографія тощо. Наприкінці тижня відбувається звітування усіх членів клубу і обговорення результатів діяльності за різними напрямками роботи.

На особливу увагу в контексті пропонованої публікації заслуговують проекти та програми, які були запроваджені в Україні. Кожен з них має свою привабливість і особливості, що зумовлені цільовою групою, змістом, методами і формами, терміном виконання, рівнем організації та фінансування.

На часі дуже популярним серед закладів вищої освіти стає проведення акцій, фестивалів, конференцій, вікторин, які присвячені проблемам зміцнення та відновлення здоров'я молоді. Як правило, ініціаторами, організаторами та головними учасникам таких заходів виступають самі студенти. Студентство, як прогресивна частина населення, є небайдужою до питань здоров'язбереження і активно бере участь в обговоренні та пошуку шляхів вирішення зазначеної проблеми.

У Харківському Національному університеті імені В. Н. Каразіна у 2014 році за ініціативи кафедри загальної практики-сімейної медицини медичного факультету відбулася VIII студентська науково-практична конференція «Фактори ризику розвитку хвороб у молодому віці». У рамках наукового заходу було охарактеризовано фактори, які впливають на формування та збереження здоров'я молоді, а саме: негативний вплив стресу на виникненні захворювань, голодування як фактор ризику розвитку хвороб, наркотична залежність як фактор ризику розвитку психоневрологічних захворювань, ранні аборти та репродуктивне здоров'я, куріння як фактор ризику розвитку захворювань дихальної системи.

У межах проекту «Збереження репродуктивного здоров'я молоді» у Каразінському була організована зустріч з фахівцем з онкології та акушером-гінекологом, на якій студенти прослухали лекцію на тему «Збереження репродуктивного здоров'я молоді». Під час лекції наголошувалося на відповідальності кожного студента за стан власного здоров'я та на

важливості профілактики захворювань. В цілому реалізація проекту передбачала також проведення зустрічей, присвячених питанням статевого життя, засобам контрацепції, інфекціям, що передаються статевим шляхом та профілактиці онкологічних захворювань.

Вищевикладений матеріал дає підстави стверджувати, що формування здорового стилю життя студентів має відбуватися на системних засадах і охоплювати як практичний, так і теоретичний аспект даного процесу. Теоретичні знання дають можливість студентам осмислити важливість збереження і зміцнення здоров'я з позицій сприйняття для застосування їх у повсякденному житті.

Список використаних джерел

1. Проект «Здоровый студент – здоровый врач – здоровая нация». [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.grsmu.by/files/file/studentam/project_whatyoucan/polozenie_o_proekte.pdf
2. Формування здорового способу життя: активна участь молоді / Н. М. Комарова, А. Г. Зінченко, Д. М. Дікова-Фаворська та ін. / Серія «Формування здорового способу життя молоді»: у 14 кн., кн. 10. – К. : Укр. ін-т соціальних досліджень, 2005. – 88 с.
3. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. / Т. В. Бондар, О.Г.Карпенко, Д. М. Дікова-Фаворська та ін. / (Серія «Формування здорового способу життя молоді»: у 14 кн., кн. 13. – К. : Укр. ін-т соціальних досліджень, 2005. – 116 с.
4. Be Healthy, be yourself – Commission launches youth health initiative [Electronic resource]. – Access mode: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1109&type>.
5. Schulze A. Smoke-free Class Competition : a reply to the initiators of the program / Schulze A., Potschke-Langer M., Edler L., Mons U. // Prev. Med. – 2006. – V. 43(2). – P. 151–153.

Притика О.

Студентка 443 групи

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПРО ПІДСУМКОВУ АТЕСТАЦІЮ З ІНФОРМАТИКИ

Державна підсумкова атестація —це форма контролю відповідності результатів навчання здобувачів освіти вимогам державних стандартів загальної середньої освіти на відповідному рівні освіти.

Атестація може проводитися в закладі освіти або у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Атестацію з інформатики проходять особи, які завершують здобуття базової середньої у 9 класі [1].

Державна підсумкова атестація проходить за різними формами, які затверджуються МОН України для кожного предмета. Державна підсумкова атестація з інформатики проводиться за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН.

Перша частина роботи складається з 12-14 завдань у тестовій формі з однією правильною відповіддю на кожне завдання, завдання з вибором кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності. Друга частина атестаційної роботи передбачає одне завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на складання блок-схеми алгоритму. Третя частина атестаційної роботи виконується на комп'ютері та передбачає 2 практичних завдання, одне з яких – написання програми.

Державна підсумкова атестація з інформатики проводиться протягом 120 хв.

При оцінюванні письмової роботи необхідно користуватися критеріями оцінювання затвердженими наказом МОН від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». Систему переведення балів у оцінку обґрунтовують і оприлюднюють.

Нижче наведемо приклади завдань [2].

Завдання першого блоку

1. Укажіть позиційну систему числення
2. Укажіть алгоритм опрацювання даних, який лежить в основі роботи архіватора.

Завдання другого блоку

1. Установіть відповідність між призначенням апаратних засобів та їх назвою.
2. Установіть відповідність між елементами опису алгоритмів та їх графічним поданням у блок-схемах

Завдання третього блоку

1. Задано масив цілих чисел. Визначити середнє арифметичне для додатніх і для від'ємних елементів масиву.
2. Засобами текстового процесора створіть новий файл, у якому буде графічна схема відмінностей двох різних операційних систем.

Список використаних джерел

1. Порядок проведення державної підсумкової атестації, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369
2. Збірник завдань для підсумкової атестації з інформатики : 9-й клас. / Н.В.Морзе та ін.. — К. : Центр навч.-мет. л-ри, 2014. — 90 с.
3. Semenikhina O., Drushlyak M., Zigunova I., Budyanskiy D. Geogebra as means of improving the quality of education // 14th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications: Integration, Harmonization, and Knowledge Transfer (ICTERI 2018). – May 14-17, 2018. – Kyiv. – 2018. – P. 331-345.
4. Семеніхіна О.В., Друшляк М.Г. Організація автоматизованого контролю у професійній підготовці вчителя: аналіз залучення програм динамічної математики // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. – Вип.51. – С. 274-278. (фахове, Copernicus)

5. Семеніхіна О.В., Друшляк М.Г. Використання GeoGebra Exam у професійній підготовці майбутніх учителів математики, фізики, інформатики // Фізико-математична освіта. – 2018. – Вип. 1(15). – С.290-293.

Рибалко П.Ф.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗЗСО ВЧИТЕЛЯМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

1. Поняття фізична культура має розглядатися як складова загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості.

2. На державному рівні необхідна модернізація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури через упровадження системи, яка враховує всебічне (фізичне, духовне, психічне і соціальне) здоров'я людини, що цілком відповідає уявленням, котрі склалися зі стародавніх часів про гармонійно розвинену особистість, що поєднує духовне багатство, моральну чистоту й фізичну досконалість.

3. Провідна роль у здоров'язбереженні, безумовно, належить фізичній культурі, яка покликана сформувати підґрунтя для подальшого усвідомленого здорового способу життя. Саме тому професійна підготовка вчителів фізичної культури у першу чергу має забезпечувати їхню здатність до організації такого середовища закладу загальної середньої освіти, яке б з позицій виваженої участі у спортивних заходах виконувало одночасно і оздоровчу функцію, і виховну.

4. У роботах науковців наголошується на важливості здоров'язбереження (Л. Суценко, О. Томенко), удосконаленні навчальних планів професійної підготовки фахівців з метою їх орієнтації на формування знань про здоров'я та умінь його зберігати й відновлювати (Ю. Бойчук, Ю. Лянной, О. Міхеєнко, М. Носко, П. Рибалко та ін.), формуванні різних аспектів культури здоров'я та здорового способу життя студентів (В. Бондаренко, Ю. Козерук, Г. Куртова, П. Приходько, А. Суценко та ін.). Водночас проведений аналіз теоретичного і практичного досвіду професійно-прикладної фізичної підготовки засвідчив поряд з обов'язковістю курсів фізичної культури відсутність системного бачення важливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища закладу загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Рибалко П.Ф. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища у закладах середньої освіти : монографія. Суми, 2019. 378 с.

2. Рибалко П.Ф., Гвоздецька С.В., Прокопова Л.І. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2016, № 3 (57). – С. 340-347

Розієв С.

Студент 443 групи

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПРО КОМПЕТЕНТІСНІ ЗАВДАННЯ З ІНФОРМАТИКИ

Компетентнісні завдання — це спеціально створена дидактична конструкція, що використовується з метою формування або перевірки предметних і ключових компетентностей учнів. Як правило, це спеціально підібрані задачі практичного змісту, які мають відповідати чинній навчальній програмі з інформатики, а розв'язання таких задач має передбачати «реального замовника», потреби та особливості якого слід враховувати.

Серед таких задач ми бачимо:

- завдання, що містять великий обсяг текстової інформації або інформації, що представлена у вигляді таблиць, графіків, діаграм, рисунків, схем;
- завдання з різних предметних галузей;
- завдання, з умови яких не зрозуміло, до якої галузі знань варто звернутися для успішного їх розв'язання;
- завдання, що вимагають додаткову вхідну інформацію, або мають надлишкові дані;
- завдання, що мають «життєвий зміст».

Саме такі завдання, на нашу думку, дають змогу навчитися працювати з інформацією та з інформаційними інструментами, що представлені у різних формах і доступні через мережу Інтернет.

Список використаних джерел

1. Морзе Н.В., Кузьмінська О.Г. Компетентнісні задачі з інформатики// Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2008. – 6(13). – С. 187-238.
2. Морзе Н.В., Кузьмінська О.Г., Вебер В.П., Барна О.В. Компетентнісні завдання як засіб формування інформативної компетентності в умовах неперервної освіти// Інформаційні технології в освіті. – 2010. – 6. – С. 23-32.
3. Семеніхіна О., Юрченко А. Уміння візуалізувати навчальний матеріал засобами мультимедіа як фахова компетентність учителя // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла». – Випуск 33. – 2014. – С. 176-179

4. Семеніхіна О.В., Руденко Ю.О. Проблеми навчання програмувати учнів старших класів та шляхи їх подолання // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Том 66. – №4. – С. 54-64
5. Семеніхіна О.В., Семенов О.М., Друшляк М.Г. Формування у майбутніх учителів умінь раціонально обрати програмний засіб: праксеологічний підхід // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 63. – № 1. – С. 230-241.
6. Юрченко А. О. Реалізація компетентнісного підходу в умовах використання ІКТ / А. О.Юрченко, К. В. Юрченко. // Збірник наукових праць «Актуальні питання природничо-математичної освіти». – 2017. – №1. – С. 184–189
7. Юрченко А.О., Семеніхіна О.В., Хворостіна Ю.В., Удовиченко О.М. Навчання програмувати в старшій школі крізь призму чинних навчальних програм. Фізико-математична освіта. 2019. Випуск 2(20). Ч.2. С. 47-54.

Семеніхіна О.В., Юрченко А.О..

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ

Серед робіт, що присвячені проблемам професійної підготовки вчителів фізики відзначимо роботи, які описують:

загальні проблеми професійної підготовки вчителів фізики, зокрема: результати аналізу практичних робіт з природничих наук, виконаних майбутніми вчителями фізики, з метою удосконалення їх професійної підготовки (Zorrilla& Morales& Mazzitelli& Olivera, 2019); особливості і проблеми неперервної підготовки вчителів фізики, яка зосереджувалася на оцінюванні навчальних досягнень учнів (Breganha&Costa& Lopes, 2019); уявлення майбутніх учителів фізики про їхню роль в освітньому процесі та поданні навчального матеріалу (da Silva& de Almeida, 2018); аналіз думок і поглядів на інновації та модернізацію навчальних процедур, методів та форм навчання, що підтримуються відповідним та дидактично добре підготовленим цифровим освітнім ресурсом (Karolcic& Cipkova& Sgem, 2014);

вивчення окремих тем з фізики, зокрема: особливості вивчення теми «Магнітні сили» з використанням мультимедійних засобів (Onorato& De Ambrosis, 2014); вивчення фізики через інтеграцію кейс-метода та цифрових технологій з метою розвитку творчих здібностей студентів на прикладі теми «Оптика» (Ramankulov&Dosymov& Turmambekov& Azizkhanov& Kurbanbekov& Vekbayev, 2020);

особливості організації та проведення фізичного експерименту на базі віртуальних лабораторій, зокрема: вивчення фізичного експерименту на базі віртуальної фізичної лабораторії майбутніми фахівцями з фізичної культури з метою формування в них метакогнітивних навичок (Yusuf& Widyaningsih, 2020); проблему вибору віртуальної лабораторії та її опанування у процесі підготовки вчителів фізики (Kassenova, 2017); використання

віртуальних фізичних лабораторій для проведення навчальних експериментів з фізики у підготовці майбутніх інженерів (Mircik& Saka, 2018); використання інноваційного навчального середовища 3D віртуальної реальності, яке має на меті допомогти студентам у навчанні та вчителям у поясненні різних процесів курсу фізики (Grivokostopoulou& Perikos& Kovas& Paraskevas& Hatzilygeroudis& Ieee, 2017); результати впливу використання віртуальних лабораторій на покращення творчих здібностей майбутніх учителів фізики (Gunawan& Harjono& Sahidu& Herayanti, 2017); використання візуальних моделей для супроводу навчання оптики з позицій квантової природи світла з послідовним аналізом класичних і сучасних експериментів (Malgieri& Onorato& De Ambrosis, 2014);

використання різних технологій, форм і методів навчання, зокрема: особливості використання інтерактивних форм навчання у підготовці вчителів фізики (Garnaeva& Khabibullina& Shigarova& Nizamova& Akhmedova, 2019); особливості змішаного навчання майбутніх фізиків та вчителів фізики з використанням платформи Moodle (Krasnova& Shurygin, 2019); особливості впровадження активного навчання на базі ІКТ-девайсів з роздільною здатністю у мілісекунду для супроводу навчання фізичних явищ (рух, імпульс тощо) (Kobayashi& Okiharu, 2009);

використання електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці вчителів фізики, зокрема: можливість і доцільність вивчення онлайн-курсу «Методика та інноваційні технології викладання фізики», присвяченого розвитку ІКТ-компетентності майбутнього вчителя фізики (Garnaeva& Nizamova& Shigarova, 2018); дистанційний курс як комп'ютерний симулятор використання ІКТ у майбутній професійній діяльності учителів фізики (Mahdi& Laafou& Janati-Idrissi, 2018); особливості підготовки учителів фізики до використання інструментів інтерактивного навчання за допомогою електронних освітніх ресурсів (Kulikova& Danilchuk& Zhidkova, 2015); досвід розробки комп'ютерних завдань з фізики аналітичного типу для підготовки учнів до іспиту з фізики (Kravets& Titova& Shabalina, 2013);

особливості навчання комп'ютерному моделюванню, зокрема: особливості навчання майбутніх учителів фізики комп'ютерному моделюванню, яке розвиває їхні інтелектуальні здібності до виконання розумових операцій (Khazina& Ramsky& Eylon, 2016); етапи проектування навчальної діяльності на основі моделі навчання 7E, яка розроблена у віртуальній лабораторії з теми "Електричний струм" (Karagoz& Saka, 2015); особливості впливу 3D- моделей атомів на навчальні досягнення студентів з фізики (Akilli& Seven, 2012); особливості використання мультимедійних освітніх ресурсів для комп'ютерного моделювання фізичного експерименту (Bostan& Antohe, 2010).

У той же час залишається відкритою проблема формування у майбутніх учителів фізики умінь візуалізувати початковий матеріал у межах їхньої професійної підготовки, тому подальші розвідки орієнтовано саме на цей напрям.

Список використаних джерел

1. Akilli, M., & Seven, S. (2012). The effects of 3d computer modeling on students' achievement and mental models about atomic models. Energy Education Science and Technology Part B-Social and Educational Studies, 4(2), 1123-1130.

2. Bostan, C. G., & Antohe, S. (2010, Oct 29-31). Computer modeling in Physics' experiments. Paper presented at the 5th International Conference on Virtual Learning, Univ Med & Pharm Targu Mures, Targu Mures, ROMANIA.
3. Breganha, M. D., Costa, N., & Lopes, B. D. (2019). In Service Education Of Physics Teachers In Angola: Innovating Trough Students' Assessment. *Comunicacoes*, 26(2), 277-294. doi:10.15600/2238-121X/comunicacoes.v26n2p277-294
4. da Silva, A. C., & de Almeida, Mjpm. (2018). Representations on the teacher's and teaching content's role in the context of an teacher training Physics subject. *Educar Em Revista*, 34(68), 181-198. doi:10.1590/0104-4060.54118
5. De Meester, J., Knipprath, H., Thielemans, J., De Cock, M., Langie, G., & Dehaene, W. (2015). Integrated STEM in secondary education: A case study. *Nuovo Cimento C-Colloquia and Communications in Physics*, 38(3), 10. doi:10.1393/ncc/i2015-15091-4
6. Garnaeva, G. I., Khabibullina, G. Z., Shigapova, E. D., Nizamova, E. I., & Akhmedova, A. M. (2019). Educational Process Organization of Bachelors in Physics of Pedagogical Course Using Interactive Learning Forms. V International Forum on Teacher Education (Ifte 2019), 203-210. doi:10.3897/ap.1.e0188
7. Garnaeva, G. I., Nizamova, E. I., & Shigapova, E. D. (2018, May 22-24). Information and communication technologies competence formation of the future teacher of physics. Paper presented at the 4th International Forum on Teacher Education (IFTE), Kazan Fed Univ, Kazan, RUSSIA.
8. Grivokostopoulou, F., Perikos, I., Kovas, K., Paraskevas, M., Hatzilygeroudis, I., & Ieee. (2017, Dec 12-14). Utilizing Virtual Reality to Assist Students in Learning Physics. Paper presented at the 6th IEEE International Conference on Teaching, Assessment, and Learning for Engineering (TALE), Educ Univ Hong Kong, Tai Po, HONG KONG.
9. Gunawan, Harjono, A., Sahidu, H., & Herayanti, L. (2017). Virtual laboratory of electricity concept to improve prospective physics teachers' creativity. *Jurnal Pendidikan Fisika Indonesia-Indonesian Journal of Physics Education*, 13(2), 102-111.
10. Haugen, H. (2015, Mar 02-04). From Physics Through Ict In Education And Back To Physics Teaching; 50 Years Of Varied Experience In Teacher Training. Paper presented at the 9th International Technology, Education and Development Conference (INTED), Madrid, SPAIN.
11. Karagoz, O., & Saka, A. Z. (2015). Development Of Teacher Guidance Materials Based On 7E Learning Method In Virtual Laboratory Environment. *Proceedings of 6th World Conference on Educational Sciences*, 191, 810-827. doi:10.1016/j.sbspro.2015.04.524
12. Karolcic, S., Cipkova, E., & Sgem. (2014, Sep 01-10). Digital Technologies In The Education Process From The Slovak Teachers' Perspective. Paper presented at the International Multidisciplinary Scientific Conferences on Social Sciences and Arts (SGEM 2014), Albena, BULGARIA.
13. Kassenova, L. G. (2017). Virtual laboratory practice in physics for students of the remote form of training. *Bulletin of the University of Karaganda-Physics*, 3(87), 76-81.

14. Khazina, S., Ramsky, Y., & Eylon, B. (2016, Jul 04-06). Computer Modeling As A Scientific Means Of Training Prospective Physics Teachers. Paper presented at the 8th International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn), Barcelona, SPAIN.
15. Kobayashi, A., & Okiharu, F. (2009, Oct 18-24). Active Learning Approaches by Visualizing ICT Devices with Milliseconds Resolution for Deeper Understanding in Physics. Paper presented at the International Conference on Physics Education, Bangkok, THAILAND.
16. Krasnova, L., & Shurygin, V. (2019). Blended Learning of Physics in the Context of the Professional Development of Teachers. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 14(23), 17-32. doi:10.3991/ijet.v14i23.11084
17. Kravets, A. G., Titova, O. V., & Shabalina, O. A. (2013). E-Learning Practice-Oriented Training In Physics: The Competence Formation. *Proceedings of the Iadis International Conference E-Learning 2013*, 351-355.
18. Kulikova, N. U., Danilchuk, E. V., & Zhidkova, A. V. (2015, Dec 07-08). Formation of Readiness for Future Physics Teachers by Using Interactive Learning Tools. Paper presented at the International Scientific-Practical Conference on Information Technologies in Education of the XXI Century (ITE-XXI), NRNU MEPhI, Moscow, Russia.
19. Mahdi, K., Laafou, M., & Janati-Idrissi, R. (2018). The impact of continuous distance training on teachers of physics in computer simulation software. *Journal for Educators Teachers and Trainers*, 9(1), 28-42.
20. Malgieri, M., Onorato, P., & De Ambrosis, A. (2014). Teaching quantum physics by the sum over paths approach and GeoGebra simulations. *European Journal of Physics*, 35(5), 21. doi:10.1088/0143-0807/35/5/055024
21. Miranda, H. G., & Koyama, Y. (2017, Jul 03-05). The Construction Of Physical Models And The Difficulty Of Their Mathematical Representation. Paper presented at the 9th International Conference on Education and New Learning Technologies (EDULEARN), Barcelona, Spain.
22. Mircik, O. K., & Saka, A. Z. (2018). Virtual laboratory applications in physics teaching. *Canadian Journal of Physics*, 96(7), 745-750. doi:10.1139/cjp-2017-0748
23. Nekrasova, G. N., & Novikova, N. N. (2019). Preparing Technology Teachers for Professional Activities in the Information Space of Technological Education. *V International Forum on Teacher Education (Ifte 2019)*, 473-485. doi:10.3897/ap.1.e0448
24. Onorato, P., & De Ambrosis, A. (2014). Laboratory and Multimedia In Science Teaching: Experiments About Magnetic Force. *5th World Conference on Educational Sciences*, 116, 1280-1287. doi:10.1016/j.sbspro.2014.01.383
25. Perminov, E. A., Gadjiev, D. D., & Abdurazakov, M. M. (2019). About Relevance Of Fundamentalisation Of Mathematical Training Of Students Of The Pedagogical Directions During The Digital Era. *Obrazovanie I Nauka-Education and Science*, 21(5), 86-111. doi:10.17853/1994-5639-2019-5-87-112
26. Ramankulov, S., Dosymov, E., Turmambekov, T., Azizkhanov, D., Kurbanbekov, S., & Bekbayev, S. (2020). Integration of Case Study and Digital Technologies in Physics Teaching Through the

Medium of a Foreign Language. International Journal of Emerging Technologies in Learning, 15(4), 142-157. doi:10.3991/ijet.v15i04.11699

27. Yusuf, I., & Widyaningsih, S. W. (2020). Implementing E-Learning-Based Virtual Laboratory Media to Students' Metacognitive Skills. International Journal of Emerging Technologies in Learning, 15(5), 63-74. doi:10.3991/ijet.v15i05.12029
28. Zorrilla, E. G., Morales, L., Mazzitelli, C. A., & Olivera, A. D. (2019). Analysis of practical laboratory works prepared by future teachers of natural sciences. Gondola-Ensenanza Y Aprendizaje De Las Ciencias, 14(2), 286-302. doi:10.14483/23464712.13750
29. Zupanec, V., Pribicevic, T., Miljanovic, T., & Radulovic, B. (2017, Jul 03-05). Teachers' Attitudes Toward Computer-Assisted Instruction In Science Teaching. Paper presented at the 9th International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn), Barcelona, SPAIN.

Строїлова Д.В.

*Ст. викладач кафедри валеології філософського факультету
Національного університету імені В.Н. Каразіна, м. Харків
d.v.stroilova@karazin.ua*

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АСИМЕТРІЇ МОЗКУ ЛЮДИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Для застосування майбутніми учителями основ здоров'я функціональної асиметрії мозку людини ми намагалися вибудувати освітній процес таким чином, щоб кожен студент зміг опанувати сучасні методи її визначення в індивідуально-неповторному поєднанні основних її компонентів. Тому під час навчання студентів засобам для визначення та застосування функціональної асиметрії мозку та її урахування у процесі викладання дисциплінами намагалися, з одного боку, не нав'язувати їм чіткі межі, а створити умови для самостійного прийняття рішень, з іншого, – навчити їх тій чи іншій роботі, що має оздоровчий характер – відповідно до розв'язання завдань, спрямованих на відновлення і корекцію рівня здоров'я особистості. Із цією метою ми пропонували студентам різноманітні можливі засоби, методи і прийоми, характеризуючи переваги та недоліки того чи іншого засобу, а студент мав змогу сам обирати індивідуальні засоби для визначення функціональної асиметрії мозку людини та впровадження своїх набутих знань в педагогічний процес. Головною характеристикою застосування функціональної асиметрії мозку є індивідуалізація процесу навчання, що в нашому розумінні означає пошук можливості приділити кожному суб'єкту навчання час, достатній, щоб вислухати його, виправити ті чи інші помилки в його діяльності, обговорити шляхи реалізації моделі функціональної асиметрії мозку людини [1].

Організація підготовки майбутніх учителів вимагає створення умов для найповнішого розкриття особистісного потенціалу кожного студента.

Методи на основі інтерактивних взаємовідносин є способами управління процесом засвоєння професійно значущих знань, засобом організації взаємодії і відносин членів колективу. У центрі управління інтерактивним навчанням перебуває студент, майбутній учитель, у його реальних взаємодіях з учасниками освітнього процесу на основі рівноправних суб'єктивно-об'єктних відносин. Формування всіх складових професійної діяльності майбутніх вчителів основ здоров'я має колективний характер, використовуються активні методи навчання, нестандартні форми і режими роботи. На нашу думку, формування професійних якостей і вмінь використовувати модель функціональної асиметрії мозку людини буде екстрапольовано на предмети загальнопрофесійної і спеціальної підготовки, що реалізовуватиметься у майбутній професійній діяльності. Ефективність формування готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування функціональної асиметрії мозку людини забезпечується її інтеграцією в цілісний, загальний процес формування цієї здатності вчителя під час його професійної підготовки у ЗВО.

Педагогічне тестування включає комплекс методик, які, на нашу думку, більш за все допоможуть розкрити проблематику готовності до застосування і функціональної асиметрії мозку людини майбутніх вчителів основ здоров'я у професійній діяльності [2]. Для визначення функціональної асиметрії мозку людини майбутні учителя основ здоров'я повинні освоїти мінімум методик, які допоможуть їм у професійній діяльності (табл. 1).

Таблиця 1.

Методики визначення функціональної асиметрії мозку людини

Назва критерія	Методика застосування критерія
Визначення провідної півкулі мозку	Тест кафедри психології навчання університету штату Джорджія (США) Автори: П. Торранс, С. Рейнолдс, Т. Ригель, О. Болл
Методи діагностики моторної асиметрії	Методика Є. П. Ільїн. Тепінг-тест [285]. Модифікований варіант опитувальника М. Аннет
Методи діагностики сенсорної моторної асиметрії	Проба з калейдоскопом, Проба з прицілюванням (проба Розенбаха), Тест «карта з діркою» , Проба Літинського, Проба «цокання годинника»,Проба «шепіт», Проба «телефонна слухавка».

Вчитель має звертати постійну увагу на фізичні вподобання, звички учнів, на їхній латеральний профіль (провідна рука, провідне око, провідне вухо, провідна нога), що мають велике значення для їхнього способу навчання. Латеральний профіль учня можна визначити за допомогою методик Брагіна Н. Н. [3]. Вимірювання проводяться за допомогою стандартних тестів і, разом із психологічними даними, дають змогу оцінювати ступінь латералізації профілю людини. Латеральний профіль характеризується показниками не лише фізичних якостей, але й психоемоційним станом. Значущість цих показників значно підвищується, якщо вони характеризуються у тісному взаємозв'язку. Виходячи з цього, з метою створення оптимальних умов для навчання майбутніх вчителів основ здоров'я, слід звертати увагу на соціальне,

психічне, духовне здоров'я, а не лише на фізичні показники, а також спиратися на методологічний комплекс, ґрунтований на методологічних принципах системного підходу.

Список використаних джерел

1. Дусавицкий Д. К. Развитие личности в учебной деятельности. Москва. 1996. 178 с.
2. Строилова Д. В. Підготовка майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій // Київський університет імені Бориса Грінченка. Серія «Педагогічний процес: теорія і практика». 2018. № 4 (63). С. 85–90.
3. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологический словарь-справочник. Минск : Харвест, 2007. 576 с.

Сущенко О.М.

кандидат педагогічних наук,

КУ «Сумський обласний центр комплексної реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю»

Сумської обласної ради

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

Сучасні реабілітаційні установи потребують конкурентоспроможного, професійно мобільного, відповідального фахівця, який здатний активно та творчо будувати свої відносини з людьми, адекватно оцінювати себе як професіонала, готового до постійного професійного розвитку. Тому виникає потреба у фахівцях з високим рівнем професійної компетентності, особливо в системі професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, формування в них ціннісного ставлення до професійної діяльності, усвідомлення відповідності професійного вибору індивідуальним якостям та здібностям. Така ситуація вимагає переосмислення ключових теоретико-методологічних компонентів до проектування і реалізації освітнього процесу в професійній вищій школі.

Формування професійної компетентності майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта слід розглядати як процес опанування стійких, інтегрованих, системних знань та вмінь; розвитку професійно-орієнтованих ціннісних орієнтацій та особистісних якостей; підвищення рівня вмотивованості студентів до реалізації їх у майбутній професійній діяльності відповідно до освітньо-професійних вимог до особистості магістра [1].

Професійна компетентність магістра з фізичної терапії, ерготерапії забезпечується сформованістю її компонентів. Становлення кожного компонента пов'язано з формуванням його характеристик і властивостей як частини цілісної системи [2]. Тому *«розвиток професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі виробничої практики» розуміємо як спеціально організований на компетентнісних засадах освітній процес, результатом якого є позитивна динаміка розвитку компонентів (мотиваційно-ціннісного,*

когнітивного, діяльнісно-рефлексивного) професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної терапії, ерготерапії.

Ураховуючи те, що процес формування професійної компетентності – це процес розвитку та становлення особистості під впливом зовнішніх дій виховання, навчання, соціального середовища, на основі узагальнення різних підходів (Н. Белікової, І. Беха, І. Зязюна, Н. Кузьміної, А. Маркової, І. Міщенко, В. Ягупова та ін.) до визначення структури професійної компетентності виокремлено такі компоненти професійної компетентності магістра з фізичної терапії, ерготерапії: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-рефлексивний.

Отже, з'ясування сутності поняття «професійна компетентність» дало можливість виокремити та проаналізувати її структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісно-рефлексивний компоненти. Розроблені зміст і структура професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації складають основу для його професійного розвитку. Можна очікувати, що розроблена структура професійної компетентності фахівців має перспективи впровадження у підготовку науково-педагогічних кадрів так і кадрів для практичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Крупа В. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Тернопіль, 2014. – 24 с.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. – Санкт-Петербург: Питер, 2002. –512 с.

Сущенко О.М.

*кандидат педагогічних наук,
директор КУ «Сумський обласний центр комплексної реабілітації для дітей
та осіб з інвалідністю» Сумської обласної ради*

Костирко Д.Р.

*здобувач вищої освіти ОР «Магістр» групи 955,
спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія»*

МІСЦЕ СУЧАСНОЇ ФІЗІОТЕРАПІЇ В КОМПЛЕКСІ ВДНОВНОГО ЛІКУВАННЯ ПІСЛЯ ХІРУРГІЧНОГО ВТРУЧАННЯ

Питання використання фізіотерапевтичних методик, їх ефективність у післяопераційній реабілітації пацієнтів після естетичних операцій до теперішнього часу практично не розроблені. Є розрізнені повідомлення про ефективність того чи іншого методу впливу, проте цілісної комплексної програми із зазначенням часу і тривалості їх застосування у відкритому доступі нами не знайдено. Відзначається раціональність застосування різних методів впливу е післяопераційний період, однак даних про оптимальне їх поєднаннях або доцільність послідовного використання немає. Водночас вже зараз, з урахуванням специфіки різних методів

можна попередньо передбачити результативність кожного з них у відповідності до характеру і стадії раневого процесу.

З огляду на зазначене, на особливу увагу заслуговує розробка системи реабілітаційних заходів у післяопераційний період після ХКА з урахуванням синдромно-патогенетичного підходу.

Одним з широко використовуваних факторів при лікуванні багатьох захворювань залишається ультразвук. Біологічна дія низькочастотного ультразвуку обумовлено спільним впливом багатьох факторів, серед яких основними є механічний, тепловий і фізико-хімічний. Завдяки їм при низькочастотній фонотерапії розвиваються різноманітні зміни в області впливу, які одночасно здатні приводити до формування як сегментарно-рефлекторних, так і системних пристосувальних реакцій організму. Основу локальних зрушень складають виникнення мікромасажу тканин, їх розпушення, посилення мікроциркуляції і регіонарного кровообігу, підвищення судинної і епітеліальної проникності, прискорення дифузних і обмінних процесів, стимуляція функції сполучної тканини та ін. [5].

Низькочастотний ультразвук стимулює внутрішньоклітинний біосинтез і регенераторні процеси в шкірі. Посилення репаративних процесів у тканинах при низькочастотній фонотерапії, перш за все, пов'язують з активним впливом фактору на кровообіг.

Про позитивний ефект УЗТ після оперативного втручання на нижній і верхній щелепі зазначено у [5, 7]. Вимагається невисока інтенсивність (0,05-0,7 Вт / см²), короткий час експозиції є каталізатором фізико-хімічних і трофічних процесів, що лежать в основі активації саногенезу.

Дія ультразвуку на сполучну тканину проявляється омолодженням її клітинного складу і волокнистих структур, запобіганням утворення грубоволокнистої тканини і розсмоктуванням рубців [4, 5], прискоренням процесу регенерації ран шкіри. Озвучування сприяє зменшенню збудливості вегетативної нервової системи, поліпшенню адаптаційно-трофічних і вегетативно-трофічних функцій.

Відомо, що шкіра обличчя є найбільш чутливою до ультразвукових впливів [4, 5], оптимальними параметрами для впливу на щелепно-лицевій ділянці є інтенсивність 0,2 Вт / см² [6] та імпульсний режим [6]. Останнім часом віддають перевагу фізичним факторам імпульсного характеру, які найбільш адекватні ритмам організму і здатні впливати на різні тканинні структури.

Відомо, що ультразвук у великих дозах значно збільшує шкірну температуру [7], а малоінтенсивні методики викликають більш виражене підвищення температури через дві години після процедури. Тепловий компонент чітко виявляється при інтенсивності впливу 0,3-0,5 Вт / см² на глибині 5-8 см [6].

У післяопераційний період майже завжди відзначаються набряк тканин, крововиливу і порушення чутливості шкіри, які неправильно іноді називають ускладненнями [4]. Набряклість тканин зазвичай наростає до 3-4 дня після операції і потім поступово зменшується протягом наступних 4-6 тижнів без будь-якого спеціального лікування. Дослідження в косметології показують, що раннє застосування спеціальних форм масажу обличчя вкорочує значною мірою

період відновлення [7]. Слід зазначити, що у післяопераційний період масаж призначають зазвичай через 14 діб, побоюючись розвитку післяопераційних ускладнень. Більш щадним, але при цьому і більш ефективним видом масажу є електростатичний масаж – цей метод апаратної косметології об'єднує в собі елементи косметичного масажу з впливом змінного електростатичного поля.

Ще одним різновидом масажу є вакуумний масаж. Під дією вакууму збільшується приплив крові до ураженої ділянки м'яких тканин, поліпшується оксигенація ішемізованих областей. Відзначається активізація обмінних процесів у тканинах, стимулюється лімфовідтікання в зоні впливу [3].

Наразі вакуумний масаж знайшов широке застосування в програмах, спрямованих на боротьбу з явищами целюліту. Автори відзначають виражену лімфодренажну, дефіброзувальну й міостимулювальну дію процедури [1, 2]. Інформації про застосування цього виду впливу в ранньому післяопераційному періоді після естетичних операцій на обличчі нами знайдено не було.

Таким чином, питання про необхідність застосування комплексу оптимальних фізіотерапевтичних методів в реабілітації пацієнтів після ХКА залишається актуальним та відкритим.

Список використаних джерел

1. Бецкий О.В., Ярёмченко Ю.Г. Кожа и электромагнитные волны. –Миллиметровые волны в биологии и медицине. – 1998. – №1(11). – С.47-52.
2. Боголюбов В.М., Зубкова СМ. Пути оптимизации параметров физиотерапевтических воздействий // Вопросы курортологии, физиотерапии и ЛФК. – 1998. – № 2. – С. 1-6.
3. Боголюбов В.М., Пономаренко Г.Н. Общая физиотерапия: Учебник. – М., Медицина, 1999. – С. 124-125.
4. Васильев СВ. Основы возрастной и конституциональной антропологии. – М., 1996. – 234с.
5. Герасимов А.М., Фуруева Л.Н. Биохимическая диагностика в травматологии и ортопедии. – М.,1986. – 311с.
6. Карасев Р.Н. Медицинская косметология. – Beauty Therapy. –М.,1999. – 125 с.
7. Marks Fundamentals of Plastic Surgery. – Elsevier Science, 1997. – 342 p.

Троценко Д.

Студентка 443 групи

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ІДЕЇ Д.ДЬЮЇ У ВИНИКНЕННІ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ

Метод проєктів не є принципово новим в світовій педагогіці. Як педагогічна ідея, технологія і практика він виник в першій третині двадцятого століття, пов'язуючи сьогоднішні

дослідження і експерименти з минулим, як відображення нового підходу до навчання американського філософа і педагога Дж. Дьюї.

Дж. Дьюї припускав, що дитинство не обмежується підготовкою до майбутнього дорослого життя. Дитинство – повноцінний період людського буття. А це означає, що освіта повинна давати не тільки знання, які знадобляться в майбутньому, але також знання, уміння і навички, здатні вже сьогодні допомогти дитині у вирішенні її проблем. Він вважав, що школа — це не місце підготовки майбутніх дорослих, а місце, де дитину вчать жити в навколишньому світі, працювати з іншими людьми, і, у тому числі, набувати необхідні знання. Тому навчання має орієнтуватися на інтереси і потреби учнів і ґрунтуватися на особистому досвіді дитини. Основною задачею освіти при такому підході стає дослідження навколишнього життя.

Проектну діяльність Дьюї називав методом проблем і пов'язував її з ідеями гуманістичного напрямку у філософії і освіті. Він пропонував будувати навчання на активній основі через діяльність учня, погодившись з його особистим інтересом саме в цьому знанні. Вчитель може підказати джерела інформації, а може просто направити думку учнів в потрібному напрямку для самостійного пошуку. Але в результаті учні повинні самостійно розв'язати поставлену проблему, застосувавши різні знання, можливо, з різних галузей, одержати реальний і відчутний результат. В такому випадку вся робота над проблемою набуває контурів проектної діяльності.

Теоретичні концепції Д.Дьюї послужили основою для розробки американськими педагогами У.Килпатріком і Е.Коллінгсом методу проектів. Вони врахували наступне: з великим захопленням виконується дитиною тільки та пізнавальна чи дослідницька діяльність, яка вільно обрана нею самою. Така діяльність частіше спирається на інтереси дітей, а не на програмне вивчення навчального предмету. Також ними враховувалась теза про те, що реальне навчання ніколи не буває одностороннім – важливими є навколишній світ, існуючі технології, розвиток науки і техніки тощо.

Список використаних джерел

1. Дементієвська Н.П., Морзе Н.І. Телекомунікаційні проекти. Стан та перспективи//Комп'ютер в сім'ї та школі, №4, 1999.- С.5-15.
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и системы повышения квалификации педагогических кадров/ Под редакцией Е.С.Полат. – М.: Издательский центр Академия, 1999.
3. Рогачева Е.Ю. Педагогическое творчество Дж.Дьюи в чикагский период//Педагогика, №5, 2004.- С.90-96.
4. Семеніхіна О. В. Організація практично-значущих проектів як чинник підвищення якості підготовки майбутнього вчителя математики / О. В. Семеніхіна // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань, 2014. – Випуск 48. – С. 150-155.

Хакімова Олександра

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КАНАДИ

Заклади середньої освіти в Канаді стабільно входять до топ-3 найбільш комп'ютеризованих і технологічних закладів серед країн світу, тому молодь вже з молодших класів звикає максимально використовувати свої здібності й нахили, а сертифіковані вчителі зі свого боку допомагають їм визначитися з предметом, який їм подобається [1]. Учням, які бажають вивчати інформаційні технології, надається можливість розвивати власні навички й відповідально використовувати технології протягом усього життя. [2]

В закладах середньої освіти Канади учні мають можливість обрати напрям вивчення інформаційних технологій: основи інформатики, структури даних, алгоритмічний аналіз, мови програмування, комп'ютерні мережі і т.д. [3]

Розглянемо особливості канадського підручника з інформатики «Help Your Kids With Computer Science» (авт. Helen Caldwell, Dr. Tammy Randall Pirmann, Dr. Aleks Krotoski, Dr. Claire Quigley, Patricia Forster) для загальноосвітніх навчальних закладів (рис. 1).

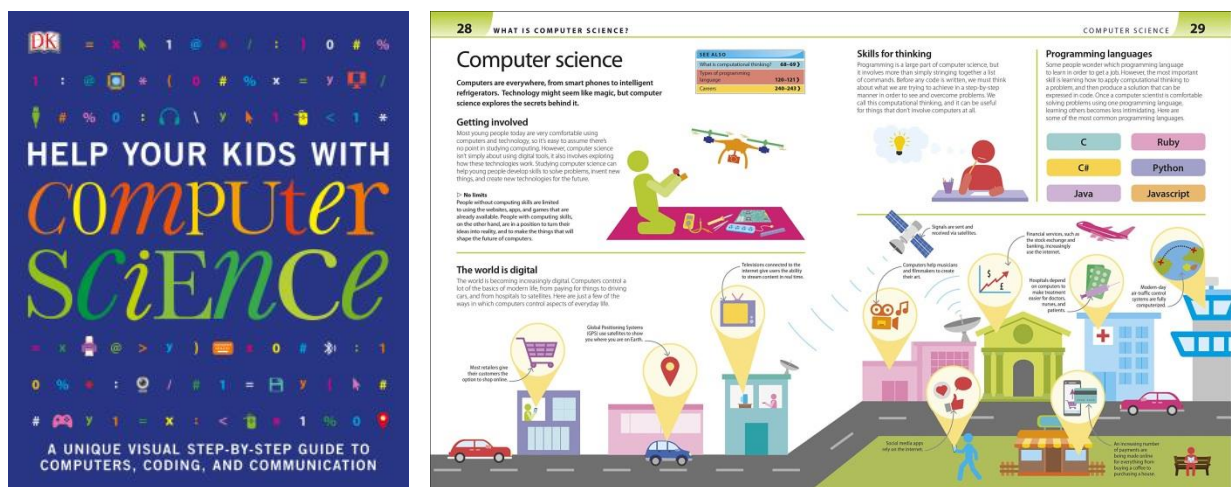

Рис. 1. Канадський підручник з інформатики

В основу викладу навчального матеріалу в ньому покладено об'єктний і алгоритмічний підходи (табл. 1).

Таблица 1

Особливості викладу навчального матеріалу

Об'єктний підхід	Алгоритмічний підхід
<p>У кожній темі визначені основні об'єкти, вивчення яких передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведення означення або опису об'єкта; • перелік його властивостей зі стислою 	<p>передбачає представлення способів виконання операцій над об'єктами у вигляді алгоритмів, які сприяють розвитку в учнів алгоритмічного</p>

Об'єктний підхід	Алгоритмічний підхід
характеристикою; <ul style="list-style-type: none"> • опис множини можливих значень властивостей об'єкта; • розгляд операцій над об'єктами; • наведення класифікацій об'єктів, вивчення яких передбачено програмою, з визначенням ознак їх класифікації 	мислення: <ul style="list-style-type: none"> • уміння поділяти задачі на підзадачі; • уміння чітко формулювати правила виконання окремих операцій, враховуючи можливості їх виконавців

Підручник має модульну будову і складається з 13 розділів:

1. Початок роботи.
2. Що таке інформатика?
3. Обладнання.
4. Обчислювальне мислення.
5. Дані.
6. Методики програмування.
7. Мови програмування.
8. Мережі.
9. Створення веб-сайтів та додатків.
10. Цифрова поведінка.
11. Соціальні засоби комунікації.
12. Цифрові випуски.
13. Майбутнє комп'ютерів.

Розділ "Початок роботи" розроблений спеціально для того, щоб допомогти читачам, які не мають попередніх комп'ютерних знань, зрозуміти основні функції комп'ютера, наприклад, як знайти файли, надсилати електронні листи чи користуватися веб-браузером. Розділи "Цифрова поведінка", "Соціальні медіа" та "Цифрові випуски" фокусуються на тому, як люди використовують комп'ютери, а також на потенційних небезпеках та можливостях, які вони представляють (це може зацікавити батьків та вчителів, які турбуються про такі речі, як соціальні медіа чи кібербулінг).

Підручник ознайомить читачів зі світом інформатики, її витоками та історією, як працює апаратне та програмне забезпечення, що є доброю цифровою поведінкою та що може статися у майбутньому в цій сфері. Діаграми та ілюстрації допомагають конкретизувати поняття, а позначки допомагають вказати конкретні пункти, що цікавлять. Для підвищення інтересу до вивчення предмету підручник, крім основного матеріалу, містить поради та підказки у кольорових "скриньках", які пропонують додаткову інформацію.

Текст підручника лаконічний, містить матеріал високого ступеня узагальнення й водночас конкретний. Виклад навчального матеріалу подається логічно, доступною мовою, так що учні можуть також самостійно його опанувати. Особливістю цього підручника є наявність

“Кодових полів”, але немає вправ. На деяких сторінках є фрагменти комп'ютерного коду іншого кольору. У підручнику ілюстративний матеріал подається у вигляді ярих малюнків, схем, таблиць, діаграм, які допомагають учням засвоїти теоретичний матеріал.

Цікавим є порівняльний аналіз вмісту українських підручників з інформатики та описаного підручника, тому подальші наукові пошуки присвятимо саме цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Helen Caldwell, Dr. Tammy Randall Pirmann, Dr. Aleks Krotoski, Dr. Claire Quigley, Patricia Forster (2018) «Help Your Kids With Computer Science». Dorling Kindersley Limited DK.
2. "Aspekt" - navchannya za kordonom (2020) Serednya osvita v Kanadi: maybutne ditini u kraïni-lideri. Retrieved from <https://aspect.ua/ukr/navchannya-v-kanadi/serednya-osvita>
3. Academiccourses (2020) Courses in Information Technology in Canada 2020. Retrieved from <https://www.academiccourses.com/Courses/Information-Technology/Canada/>

Харченко І.І.

*доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства
Сумський національний аграрний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

Будь-які зміни в суспільстві ставлять перед системою вищої професійної освіти нові завдання, котрі потребують застосування нових підходів, які б дозволили цій системі надавати ефективні відповіді викликам сьогодення. Вища освіта на сучасному етапі розвитку має бути спрямована на створення умов, які забезпечують високу якість професійної підготовки майбутніх фахівців з економіки в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти.

Важливою складовою професійної підготовки зазначених спеціалістів є культура професійної комунікації – ключова професійна характеристика, яка серед іншого передбачає вміння формувати мету і завдання професійного спілкування, організувати обговорення, послуговуватися етикетними засобами для досягнення мети комунікації, аналізувати конфлікти, кризові ситуації, вирішувати їх тощо. Водночас дослідження рівнів сформованості такої культури серед стейкхолдерів дає підстави говорити про її недостатній рівень для досягнення професійних цілей.

У сучасному суспільстві, де спостерігаються тенденції віртуалізації усіх сфер життєдіяльності людини, науковці відзначають важливість якісної комунікації в соціумі, що актуалізує проблему формування у особи культури комунікації як особистісної, так і професійної. Процес комунікації охоплює не тільки обмін інформацією, а й сприйняття та розуміння інших учасників комунікативного процесу і на цій основі вироблення єдиної лінії комунікативної взаємодії. Проте, володіючи лише нормами літературної мови, майбутній фахівець у галузі

економіки не досягне бажаних результатів співпраці, адже в процесі переговорів йому часто доведеться чути специфічні для економіки терміни (дефляція, ревальвація, операційний важіль, калькуляція тощо), а іноді й сленг (платіжка, кредиторка, дебеторка тощо).

Особливу роль у формуванні культури професійної комунікації відіграють заклади вищої освіти, які здатні організувати таке інформаційно-освітнє середовище, яке сприятиме розвитку такої культури через спеціально побудовану інноваційну систему, що базується на певній методологічній основі.

Концептуальні засади розвитку культури професійної комунікації ґрунтуються на положеннях міжнародних («Меморандум освіти протягом життя» (2000 р.), Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (2003 р.)) та загальнодержавних документів (Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України» (2018 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Концепція освіти дорослих в Україні (2011 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.)).

Інтелектуальний розвиток і професійне становлення особистості майбутніх фахівців з економіки оптимізуються у процесі формування в них культури професійної комунікації, яка сприяє входженню кожного у соціально-професійне середовище, засвоєння нею суспільного досвіду й морально-етичних норм, установок і цінностей. Ефективність означеного процесу неможливо забезпечити без урахування і використання в освітньому процесі загальнодидактичних і специфічних принципів навчання.

Провідними у формуванні культури професійної комунікації фахівців з економіки у межах закладу вищої освіти бачимо принцип науковості, принцип систематичності та послідовності, принцип зв'язку теорії з практикою, принцип індивідуалізації, а також специфічні принципи професійної спрямованості навчання, випереджувального характеру професійної підготовки, фундаменталізації, технологічності, інформатизації.

Отже, серед стратегічних завдань усіх освітніх установ при розробці освіти майбутнього розглядається формування у нового покоління культури професійної комунікації. Культура професійної комунікації сучасної особистості виявляється в її здібностях до повноцінного життя в суспільстві, умінні створювати атмосферу взаєморозуміння та успіху в соціумі, досягненні життєво важливих цілей через контакти з оточенням та самореалізацію особистості. Водночас вона є необхідною передумовою входження у професійну сферу, показником рівня професійної компетентності, вагомим чинником ефективності фахової діяльності та професійного самовдосконалення фахівця.

Процес формування культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки в умовах спеціально створеного у закладі вищої освіти інформаційно-освітнього середовища має ґрунтуватися на методологічній основі, яку складають загальні і специфічні принципи навчання: принцип науковості, принцип систематичності та послідовності, принцип зв'язку теорії з практикою, принцип індивідуалізації, а також специфічні принципи професійної спрямованості

навчання, випереджувального характеру професійної підготовки, фундаменталізації, технологічності, інформатизації.

Список використаних джерел

1. Semenog Olena, Semenikhina Olena. Interdepartmental projects in the conditions of education content integration: experience of the A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University. Information and Innovation Technologies in the Life of Society / Edited by Aleksander Ostenda and Nataliia Svitlychna. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P.221-232
2. Семенов О. М. Формування академічної культури майбутніх педагогів-дослідників в умовах цифрового творчого середовища як наукова проблема / О. М. Семенов, О. В. Семеніхіна, Д.С. Безуглий // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017. – Vol. 62. – №6. – С.240-252.
3. Семенов О.М., Семеніхіна О.В. Методичне забезпечення формування мовної культури майбутніх докторів філософії, документознавців, в умовах цифрового суспільства // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 4(14). – С. 281-288.
4. Семенов О.М., Семеніхіна О.В. Методичне забезпечення формування мовної культури майбутніх докторів філософії, документознавців, в умовах цифрового суспільства // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 4(14). – С. 281-288.

Шилов В.

студент 418 – і групи спеціальності "менеджмент"

Науковий керівник: Петренко В.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

АНАЛІЗ ПОПУЛЯРНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ ВІДЕО

Визначено, що зі статистики компанії Google додаток YouTube посідає 2 місце по завантаженню на Google Play поступаючи лише Facebook. Перша програма була заснована 14 лютого 2005 року дизайнером Чадам Герлі та програмістами Стівом Ченом і Джаведом Карімом. Наступного року в листопаді була завершена купівля YouTube компанією Google за 1,65 мільярда доларів. В Україні він з'явився лише в грудні 2012 року.

Аналіз змісту та узагальнення аналітичних відомостей щодо YouTube дозволив визначити наступні характеристики:

- в хвилину на YouTube завантажується до 60 годин відео;
- в день – 86 400 годин;
- найдовший ролик триває 596 годин.

Виділено чотири унікальних жанри на цьому відеохостингу:

- YouTube Poop (УТР) – відеколажі, головна мета яких зробити з оригінальних відео щось зовсім інше, найкумеднішим і найбезглуздішим чином. Часто вони мають психоделічний або абсурдницький ефект.

- Let'splay – демонстрація ігрового процесу відеогри з коментарями ведучого. У описі відео цього жанру є додаткова функція – вказати відеогру. Також для збору відеозаписів жанру let'splay створено спеціальний сервіс – YouTube Gaming, у якому відеоролики згруповані за іграми.

- Lifehack (лайфхаки, дослівний переклад з англ. "взлом життя") – відеозаписи зі збіркою різноманітних способів, що допомагають у повсякденному житті.

- Challenge – один з популярних жанрів відео на YouTube. Автори відео виконують завдання, часто – безглузді, з метою збільшення кількості переглядів. Наприклад, Ice Bucket Challenge – облисти себе холодною водою й передати "естафету" далі.

Узагальнено рекомендації матеріальної вигоди для початківців (так званих Ютуберів) та визначено шість самих ефективних:

1. Створення свого шоу;
2. Монетизація відео за партнерською програмою YouTube;
3. Продаж продуктів за партнерською програмою;
4. Заробіток за допомогою стрімів і донатів (пожертв);
5. Залучення трафіку на блог або сайт;
6. Просування продукту за допомогою відео.

Друга програма – це платформа для онлайн відеотрансляцій, що належить Twitch Interactive, дочірній компанії Amazon.com. Представлений в червні 2011 р. як відгалуження від платформи відеотрансляцій загального поширення, Justin.tv, сайт, в першу чергу, зосереджується на потоковій трансляції відеоігор, включаючи трансляції кіберспортивних змагань, креативного контенту, розділ "реальне життя" та останнім часом музичні передачі.

Визначено, що вміст сайту можна переглянути в прямому ефірі або за допомогою відео за запитом. Узагальненою метою сайту є забезпечення максимального зв'язку між аудиторією та стримером. Цей зв'язок забезпечує "живий" чат, який дає змогу моментально коментувати події і таким чином донести до гравця враження та думки глядачів. Крім того, на сайті існують платні підписки та повідомлення, які мають виділення у чаті. За допомогою цих особливостей у глядачів складається враження присутності поруч із гравцем та вплив на ігровий процес.

18 травня 2014 р. Variety вперше повідомив, що компанія Google домовилася про придбання Twitch через свою дочірню компанію YouTube приблизно за 1 млрд доларів США. Ось тут вже YouTube пробувши на ринку вже 9 років купує свого молодого конкурента. У липні 2011 р. Twitch запровадив партнерську програму, яка станом на червень 2013 року досягла 4 000 користувачів. З 2015 р. Налічується 11 000 партнерів Twitch. Як і в Партнерській програмі інших відео-сайтів, таких як YouTube, партнерська програма дозволяє популярним виробникам контенту отримувати прибутки з реклами на своїх трансляціях. Крім того, користувачі Twitch можуть підписатися на канали партнерських стримерів за 4,99 долара США на місяць, часто

надаючи користувачеві доступ до унікальних смайликів, привілеїв у чаті та інших різноманітних пільг. Twitch зберігає 2,50 долара США з кожних 4,99 передплати, а решта – 2,49 доларів США йдуть безпосередньо до партнерських відрахувань стрімеру. Хоча можуть бути винятки, Twitch вимагає, щоб потенційні партнери мали "середню одночасну аудиторію понад 500 +", а також послідовний графік трансляцій щонайменше три дні на тиждень.

У квітні 2017 року Twitch розпочав свою Партнерську програму, яка також дозволяє отримувати прибутки від менших каналів. Учасники цієї програми отримують деякі, але не всі переваги Twitch Partners. Станом на 26 квітня стрімерами можна було б отримати прибуток від аплодування бітами, які можна придбати безпосередньо від Twitch.

Узагальнено критерії участі каналу в партнерській програмі:

- щонайменше 500 хвилин трансляцій за останні 30 днів;
- щонайменше 7 унікальних трансляцій за останні 30 днів;
- в середньому 3 одночасних глядачів за останні 30 днів;
- більш як 50 підписників.

Реклама на сайті була надана кількома партнерами. У 2011 році Twitch мала ексклюзивну угоду з Future US. 17 квітня 2012 року Twitch оголосив угоду про надання CBS Interactive права продавати рекламу, рекламні акції та спонсорство для громади. 5 червня 2013 року Twitch оголосив про створення Twitch Media Group – нової внутрішньої команди з реклами рекламних послуг, яка взяла на себе роль CBS Interactive у продажу рекламних оголошень.

Виділено способи заробітку на стримах. Вся приналежність такого виду заробітку в тому, що не має обмежень кількості каналів доходу. Заробляти можна наступними способами: вбудована реклама сервісів; підписка на канал; пожертвування від глядачів; продаж товарів; пряма реклама.

Таким чином проаналізовані програмні продукти можуть бути розглянуті як спосіб спробувати щось нове і, можливо, стати активним виробником відео продукту.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

<i>L</i>	Лянна О.В.....88
Loboda V..... 68	<i>M</i>
<i>P</i>	Мартиненко В.О.23
Punko V..... 69	Мельник Ю.М.25
<i>S</i>	Момот Р.89
Stoma V. 71	<i>H</i>
<i>V</i>	Неліпа О.Ю.35
Vakal Yu..... 74	Носаченко Д.....92
<i>Z</i>	<i>O</i>
Zlenko N.M..... 76	Омельяненко В. А. 52, 56
<i>A</i>	Омельяненко О.М.54
Алидинова Э..... 79	Онопрієнко І.М.94
Альохіна А.О..... 46	Онопрієнко К.В.96
<i>Б</i>	Острога М. М.99
Безугла В.В.6	<i>П</i>
Божкова В.В..... 49	Парфіненко Т.О.....101
<i>В</i>	Петренко В.А.27
Вода А.Ю.....7	Пилипенко О. А.37
Войтенко А. А. 81	Притика О.....104
<i>Д</i>	Пшенична Л.В.....58
Данилова О.А.9	<i>P</i>
Даценко О.К..... 13	Рибалко П.Ф.....106
Друшляк М. Г. 83	Розієв С.107
<i>З</i>	<i>C</i>
Завгородній Д. С. 86	Сасенко О.О..... 18
<i>К</i>	Самодай В.П. 29, 59
Ковтун Г..... 14	Семеніхіна О.В.108
Костирко Д.Р..... 115	Строїлова Д.В.112
Кудріна О.Ю..... 18, 20	Сумська В.В.62
<i>Л</i>	Суцzenко О.М. 114, 115
Линник С. О. 51	<i>T</i>
	Ткаченко І.І.....59
	Троценко Д.....117

Турко А.В.	32	Шилов В.	123
<i>Ф</i>		<i>Щ</i>	
Формов В. В.	52	Щебликіна З.В.	35, 37, 39, 42
<i>Х</i>		Щебликіна І. О.	42
Хакімова О.	119	<i>Ю</i>	
Харченко І.І.	121	Юрченко А. О.	108
<i>Ш</i>		<i>Я</i>	
Шамоня В.Г.	99	Яковенко Р. В.	66
Шаясюк І.А.	39	Ярова Л.Г.	44, 46

Наукове видання

**ЕКОНОМІКА, УПРАВЛІННЯ, ОСВІТА І НАУКА:
ТРАНСФЕР ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

14-15 січня 2020 року, м.Мелітополь

*Матеріали подаються в авторській редакції.
Відповідальність за достовірність інформації, автентичність цитат,
правильність фактів та посилань несуть автори*

Підп. до друку 10.01.2020.

Формат 60×84/8. Гарнітура Cambria.

Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 20,93.

Ум. фарб.-відб. 20,93. Обл.-вид. арк. 17,67.

Тираж 200 пр.